

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

TEMMUZ 2013 / GÜNCEL EDEBİYAT
idefix.com.tr / sabitfikir.com
30.000 ADET BASILMIŞTIR.
FİYAT: 3,00 TL

HASAN CÖMERT

BİR DİRENİŞİN ANATOMİSİ KİM BU DENİZ GÖZLÜKLÜLER?

ISSN 2146-2127

9 772146 212005 >

REDHOUSE

İngilizce-Türkçe Sözlük

AZ BİLİNER SÖZCÜKLER #4

*flib.
ber.
ti.
gib.
bet

*flib.ber.ti.gib.bet (flib'irticibit) z. hoppa ve geveze kimsa, dedikoducu kimse.

www.redhouse.com.tr

EDİTÖRDEN

1

GELECEKTE ONLAR (DA) VAR

Ömürlerinin merkezine siyasi saflaşmayı almadılar, apolitiklikle suçlandılar. Aslında sivilleştiklerini hiç düşünemedik. Eski nefretlere, köhnemiş söylemlere, düşmancıl politik sınıflara yüz vermediler diye siyaseten ilgisiz sandık onları. Hep yargıladık: Tek dertleri internetti, ah bu nesil ne olacaktı, nasıl kurtaracaktık bunları...

Taksim Gezi Parkı'nda başlayan ve Türkiye siyasetindeki taşları yerinden oynatan direniş sayesinde, o eski nefretlere yüz vermemelerinin ne kadar da isabetli ve bilinçli bir tercih olduğunu görüyoruz şimdi. Görünen o ki, dertleri insanca, nefretsiz yaşamak. O yüzden, dahil olan herkese sadece acı veren o eski oyunları artık oynamayacaklar.

KİM BU İNSANLAR?

Onlar belki Türkiye'ye bir insanlık dersi verdiler ve tüm benim diyen yorumcuları sıfır noktasına getirdiler, ama hâlâ eski nesillerin anladığı biçimde politik değiller. Biz onları demokrasi forumlarında ülkeyi kurtarma planları yaparken hayal edederalım, onlar sadece Mustafa Keser'in askerleri oldukları kararıyla çıkıyorlar ortaya.

Peki kim bu insanlar? Beşiktaş'ta, Taksim'de, Cebeci'de, Hatay'da, Alsancak'ta gaz bulutları ve ilaçlı TOMA suları altında bir küçük destan yazan, kim bu deniz gözlüklüler? Ne okurlar, ne düşünürler, nasıl davranırlar? Hasan Cömert, Gezi Direnişi ekseninde Türkiye'nin Y Kuşağı'nı analiz ediyor bu sayının kapak yazısında. Politik-apolitik kavramlarımızı tekrar sorgulayalım ve bize hiç mi hiç benzemeyen bu nesle artık biraz daha dikkatli bakabilelim diye. Çünkü gelecekte onlar (da) var.

Elif Bereketli
elifbereketli@gmail.com

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Sayısı: Sıfır Sayısı

Sayı: 29 - Temmuz 2023

ISSN: 2646-0027

Baskı Adedi: 30.000

İmtiyaz sahibi: Elektronik Bilişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. adına
Ahmet Gürsu Balkanoğulları

Genel Koordinatör ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Bora Ekmekçi

Genel Yayın Yönetmeni
Elif Bereketli

Editörler
Aykut Ertuğrul, Ceyhan Uşanmaz

Editör Yardımcısı
Doğan Doğan

Dizeli
İrem Ertuğrul

Bizi takip edin!
www.facebook.com/sabitfikircom
www.twitter.com/SabitFikir

Her dışındopunuzu bilerek istiyoruz,
editor@sabitfikir.com'a yazın!

SabitFikir, İdefix'in yayınıdır.

Yönetim Yeri:
Elektronik Bilişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Nova Baran Plaza No: 4, Kat: 19 - 34360 ŞİŞİ / İSTANBUL
Tel: +90 212 233 81 33 - Faks: +90 212 233 80 95

Görsel Konsept ve Kapak Tasarım
Şerif Ali Ünal, Eren Erkalcan

Kapak İllustrasyonu
Dünya Alay

Grafik
Myra

Tasarım Danışmanı
Rauf Kösemen

Koordinasyon
Damla Özlüer

Sayı Uygulama
Gülderen Rençber Erbaş
Serhan Baykara

Baskı Öncesi Hazırlık
Harun Yılmaz

Reklamlarınız için
Hande Saygılı
+90 212 233 31 22
hande.saygili@idefix.com

Basım Yeri
İnkilap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Baskı Tesisi Çobançeşme M.
Sanayi C. Altay Sk. No: 8 PK: 34096 Yenibosna - Bahçeşehir / İstanbul
Matbuat Sertifikası No: 10604

Kurumsal abonelikler için
yıllık abonelik bedeli 14 TL'dir.

© Her hakkı saklıdır.
Bu dergiye yer alan yazı, resim, fotoğraflar ve
illustrasyonları elektronik ortamda da dahil olmak üzere dijital ve
elektronik Bilişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yazı ile alakasız kullanımlar.

HABERLER 04

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ BULTENİ 07

KESFET 08

Türkü Turan öneriyor: Momo

KARNE 10

Cöge Yakın Topraklar, Darwin ve Sonrası, Sürdürülebilir Yaşam Rehberi

GÜNDEM 12

Güzel çapulcamız Türkçeyi de dönüştürüyor Süreyya Evren

DOSYA 16

Bir direnişin anatomisi: Kim bu deniz gözlüklüler? Hasan Çamert

Antikapitalist Müslümanlar ile söyleşi: Gezi, Kuzan'daki cennet tasavvuruna çok yakın

Çarp ile söyleşi: Süper reklamımız oldu

Öğrenci Kolektifleri ile söyleşi: Politik değildir demek akıl kân değil

KARARSIZ OKUR 30

Eski şehrin yeni matematiği: Sözcükler Aysu Önen

KELEBEK ETKİSİ 32

Unutmama bahçeleri Elif Tanrıyar

ŞAHANE BİR KİTAP 34

Şehrinizi nasıl "asi" tutarsınız? Ceylan Yılmaz

DÜNYADAN 36

Toplum buhar çıkıyor: Metropol için isyan vakti Mert Tanrıyıcı

ELESTİRİ 38

Çok uzaklara gitmenin romanı Melisa Kesmez

ELESTİRİ 40

Bombay Blues A. Ömer Türker

GÖLGEDE KALANLAR 44

Dante gibi merkezindeyiz anlatının Ceyhan Uşanmaz

ELESTİRİ 46

Bir devam filmi gibi... Ahmet Ergenç

ELESTİRİ 48

Bir Trakya güzellemeşi Sevin Okyay

ELESTİRİ 50

Bazı itiraflar doğaya itiradır küçük İskender

ELESTİRİ 52

Fransa-Japonya gerilim hattı Yankı Enki

ELESTİRİ 54

Bir detaylar manzumesi Hayati Roman

ELESTİRİ 56

Değişmesi teklif dahi edilemez mi dediniz? Nazım Maksudyan

ELESTİRİ 58

"Beni sevebilmen için benden nefret et" Aysu Önen

OKUMA LİSTENİZ 60

"Direnişçilere" ve onlara direnenlere... Sibel Onal

(Fotoğraf: Barbaros Kayan)

Entelektüellerden Gezi'ye ses var

Gezi Parkı olayları çerçevesinde Türkiye'den ve yurtdışından çok sayıda entelektüel, yayınevi ve yayın kuruluşu açıklamalarda bulundu. Bireysel olarak yaptıkları açıklamalarla ya da ortak bir metne imza atmak şeklinde görüşlerini ifade eden entelektüellerin çağrılarındaki ortak paydada protestoculara uygulanan polis şiddetinin sona ermesi, hükümetin otoriter tutumuna son vermesi, demokratik taleplere kulak verilmesi yer alıyordu. İşte o açıklamaların bazıları:

Adalet Ağaoğlu: "Söz konusu gençlerin asıl istedikleri, insanların 'varoluş' meselesini yerli yerine oturtabilmektir. 'Bizler bireyleriz, kendimizi yapıp çatmada kendimiz olmalıyız, yanlışlarımız sertlikle değil, şiddetsiz ve bizlerle konuşarak açıklansın. Çünkü biz de böyle dayanışmak istiyor ve bunu eylemeye çalışıyoruz,' demeye getirdiler açıkça ve çoktan."

Tarık Ali: "Mücadelenizi hem yurtdışından, hem de birkaç gün bizzat Ankara'da izleyen biri olarak ben şunu bilmenizi isterim ki tüm Avrupa'da umudu bir kez daha tutuşturdu. Gösterdiğiniz bu cesaret Türk siyasetini de dönüştürüyor."

Paulo Coelho: "Kendimizden utanalım; Türkiye'de kullanılan biber gazı Brezilya malı."

Hakan Günday: "Bir zamanlar, *Piç* diye bir kitapta şöyle yazmışım: Hak edilen payların alındığı yer burasıdır. Tabii yapılan taksim bazen adaletli olmayabilir. Ama zaten meydanın adı sadece Taksim'dir. Adil Taksim Meydanı değil. (s. 150) Eksik bırakmışım. 'Henüz!' olmalıymış o son cümlemin peşinde. Elinde kitap olan varsa, bir zahmet eklesin..."

Yaşar Kemal: "Bugün bize gereken demokratik bir rejimdir."

Orhan Pamuk: "Protestocuların öfkesine çok saygılıyım. Bütün dünya da onları anlıyor."

Slavoj Žižek: "Özgürlük ve kurtuluşa önem veren bütün insanlar, Türkiye halkına 'Hoşgeldiniz!' demelidir. Şimdi aynı küresel mücadelenin parçalarıyız. İspanya, İsveç, Yunanistan, Türkiye... Ancak yan yana savaşırsak bir şansımız olacak!"

Süreç içinde yapılan açıklamaların ayrıntılarına SabitFikir'in internet sitesinden ulaşabilirsiniz: www.sabitfikir.com

TDK: "Hiçbir kelimenin anlamını değiştirmedik"

Gezi Parkı eylemlerinde başı ağrıyan kurumlardan biri de Türk Dil Kurumu (TDK) oldu. Önce, Başbakan Erdoğan'ın Gezi Parkı eylemcilerini "çapulcu" olarak nitelemesinin ardından, bu kelimenin TDK'nın internet sitesindeki tanımının değiştirildiği ileri sürüldü. Ardından, "darbe" sözcüğü hakkında da aynı iddia ortaya atıldı. Ancak, işin aslının bu olmadığı daha sonra ortaya çıktı.

Değişiklik iddiası hemen sosyal medyada yankı buldu; söz konusu kelimelerin eski basım sözlüklerdeki ve TDK'nın internet sitesindeki tanımlarını karşılaştıran sosyal medya kullanıcıları tarafından tepkiyle karşılandı. Ardından TDK bir yazılı açıklama yaparak iddiaları reddetti. Kurumun hazırladığı ve şu anda satışta olan 11. baskı *Türkçe Sözlük*'ün 2010'da yayımlandığına işaret edilen açıklamada şu cümleler yer alıyor: "Bu sözcüklerin tarifi neyse internet sayfamızdaki sözlüğümüzde yer alan tarif de aynıdır. Herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Sözlük hazırlamak elbette gündemi ve halkta, dolayısıyla dilde yaşanan değişimleri yakından takip etmeyi gerektirir de bir kelimenin sözlükte yer alan tarifinin değiştirilmesi, kazandığı yeni anlamların sözcüklere işlenmesi ani kararlarla yapılacak bir iş değildir. TDK'nın sözlüklerine halkta duyulan güvenin, bu tarz yanıltıcı haberlerle zedelenmek istendiği görülmektedir."

Salinger belgeseli yolda

Geçen ay ortalarında internette dolanmaya başlayan fragmanıyla birlikte, Shane Salerno'nun *Salinger* belgeseli bir kez daha gündemde. İlk gösteriminin eylül ayında yapılacağı söylenen belgesel, Salinger'in etrafındaki kalın esrar perdesini aralama iddiasında. 2010 yılı başında aramızdan ayrılan Salinger'in neden -"tam da şöhretinin doruklarındayken"- 1965'ten sonra hiçbir şey yayımlamadığı, neden insanların arasına karışmadığı, neden röportaj vermediği gibi sorular, 150'yi aşkın kişiyle yapılan söyleşiler üzerinden cevaplanmaya çalışılıyor. Geçen zaman içinde Salinger, gerçekten de hiçbir şey yazmamış mıdır?

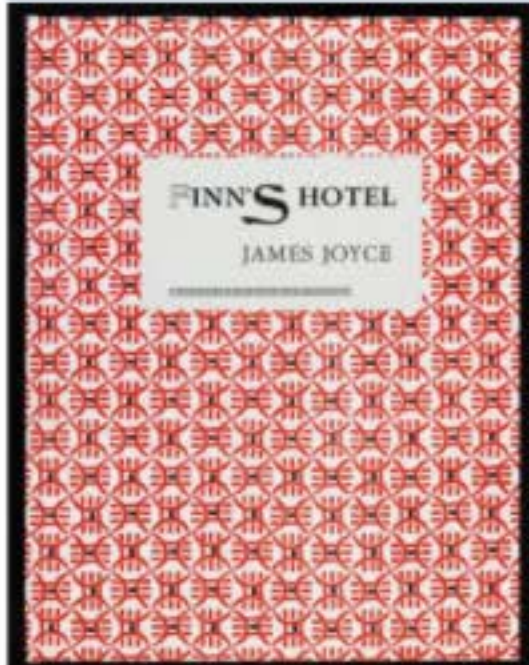
Shane Salerno'nun kendi cebinden harcadığı 2 milyon doların ve dokuz yılının ürünü olan *Salinger* belgeseli, bir kitapla da destekleniyor. Shane Salerno'nun David Shields ile birlikte kaleme aldığı, yaklaşık 700 sayfalık kitap *The Private War of J. D. Salinger* (J. D. Salinger'in Gizli Savaşı) adını taşıyor.

Salinger'in yaşam öyküsünü, daha önce, Kenneth Slawenski'nin *Üzüntü, Muz Kabuğu ve J.D. Salinger* isimli kitabında da okumuştuk (Sel Yayıncılık, 2011). Kenneth Slawenski de, Shane Salerno'nun "inadına" benzer bir şekilde, yedi yıl boyunca J.D. Salinger'in yaşamına ve eserlerine adanmış web sitesi *Dead Caulfield's*'i (Ölü Caulfieldler) yürütmüştü.

Joyce'un yeni metinleri

İrlanda menşeli Ithys adlı bir yayınevi, James Joyce'a ait daha önce gün ışığı görmemiş bazı metinleri yayımladı. Joyce'un kaleme aldığı bu on kısa metin, *Finn's Hotel* başlıklı özel basım bir kitapta bir araya getirilmiş durumda. 1923 tarihli bu metinlerle (Joyce'un başyapıtı kabul edilen *Ulysses* 1922'de yayımlanmıştı) ilgili olarak yayınevinden yapılan açıklamada şu ifadeler yer alıyor: "Finn's Hotel'deki metinlerde, eşsiz bir edebi üslup çeşitliliği görülmektedir, hatta *Ulysses*'ten çok daha fazla. Joyce 'epiclet' adı verilen bölümleri tek tek yazıp bir kenara koyduğundan *Finn's Hotel*'i sonsuza kadar yarım bir eser olarak bırakmıştır."

Bu kısa metinlerin bir kitapta bir araya getirilerek yayımlanması bazı tartışmalara da neden oldu. Joyce'un son kitabı *Finnegan*'in *Uyanış*'nin taslağıyla birlikte bulunan bu metinlerin, *Finnegan*'in *Uyanış* için birer taslak olduğunu düşünen uzmanlar olduğu gibi, bu metinlerin diğer Joyce metinlerinden bağımsız, özgün olduklarını savunan uzmanlar da var.

Murat Uyurkulak'tan "afili" veda

Son dönem Türkiye edebiyatının güçlü kaleminden Murat Uyurkulak, Afili Filintiler oluşumunda bir arada yer aldığı bazı yazarların Gezi Parkı eylemlerindeki tutumu nedeniyle Afili Filintiler'dan ayrıldığını duyurdu. Ayrılığını, "Ben buradan ayrılıyorum... İspanak midemi bulandırıyor çünkü... İnsana, hayvana, tabiata düşman olanların iki cihanda yakasına yapışacak kitapların müsveddeleri bizi bekliyor çünkü," sözleriyle duyuran Uyurkulak'ın, 12 Haziran tarihli, "El Veda" başlıklı veda mektubuna Afili Filintiler'in internet sitesinden ulaşmak mümkün: www.afilifilintiler.com

Yeni kitap için kampanya

Son yılların en popüler roman serilerinden *Buz ve Ateşin Şarkısı*'nin yazarı George R.R. Martin'in yeni kitabı *Winds of Winter*'i (Kış Rüzgarları) daha hızlı yazması için hayranları internette para toplama kampanyası başlattı. George R.R. Martin'in yazma hızının oldukça yavaş olduğu hayranları tarafından bilinen bir gerçek. Martin, serinin dördüncü kitabını beş yıl, en son yayımlanan *Ejderhaların Dansı* kitabını da altı yıllık bir aradan sonra yazmıştı. Her ne kadar kitabın yayım tarihi, ABD merkezli yayınevi HarperCollins tarafından 2013 Aralık olarak belirlenmiş olsa da hayranları bu açıklamaya inanmıyor. Bu nedenle kitapseverler, projelere kitlesel kaynak yaratmakla bilinen Indiegogo adlı sitede, Martin'in serinin altıncı kitabını 25 Aralık 2014'e kadar bitirmesi için 2 milyon dolarlık bağış toplamaya çalışıyor.

Bakan, Twitter'a yüklendi

Gezi Parkı olayları sırasında Twitter paylaşımları nedeniyle gözetililerin yaşanması ve çeşitli makamlarca sosyal medya konusunda düzenlemelere gidileceğinin açıklanmasının ardından kamuoyunda artan tepkiler üzerine Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım bir açıklama yaparak sosyal medya ile ilgili çalışmalarının siber güvenlikle alakalı olduğunu söyledi ve Twitter'a yüklendi: "Yapılması gereken sosyal medyanın sesini kısmak, kısıtlamak değil, Twitter ve Facebook, ABD merkezli olduğu için herhangi bir sorun yaşandığında iki ülke arasındaki sekiz saatlik zaman farkı sıkıntıya neden oluyor. Facebook'la uzun süredir işbirliği içindeyiz. Ancak Twitter işbirliğine yanaşmadı. Eğer bu ülkede faaliyet gösteriyorsan işbirliği yapmalısın, suç her yerde suçtur."

Bu sayfa hazırlanırken ise, en son, Facebook'tan gelişmelere dair söyle bir açıklama geldi: "Facebook, protesto olaylarıyla bağlantılı olarak Türkiye'deki devlet otoriteleriyle herhangi bir kullanıcı bilgisi paylaşmamıştır. Facebook genel olarak, Türkiye'deki devlet otoritelerinden gelen bilgi talepleri; yaşamsal ya da çocukları tehdit eden bir konu içermediği müddetçe (ki bu kapsamdaki talepler, bize ulaşan taleplerin çok küçük bir kısmını oluşturmaktadır) kabul edilmemekte ve resmi yasal kanallara yönlendirilmektedir. İnternet şirketlerinin Türkiye'deki asayiş otoriteleriyle daha sıklıkla kullanıcı bilgisi paylaşmasını gerektirebilecek yasal düzenleme önerileriyle ilgili endişelerimiz bulunmaktadır."

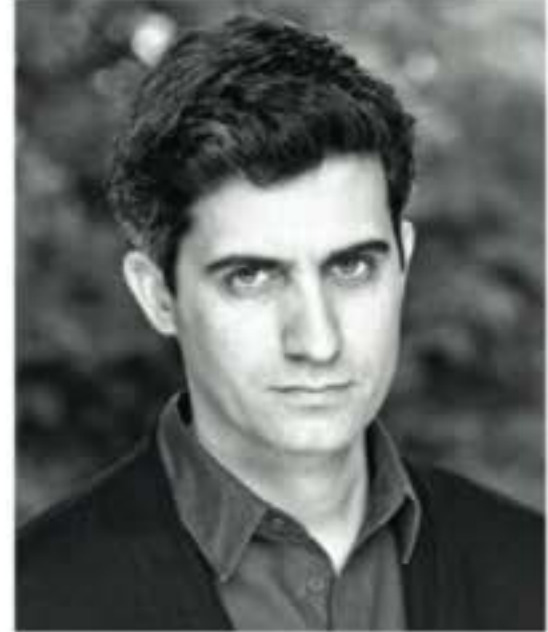
Türkiye'nin yayınlama özgürlüğü raporu

Türkiye Yayıncılar Birliği her yıl yayımladığı Yayınlama Özgürlüğü Raporu'nu kamuoyuyla paylaştı. Otuz sayfayı aşkın ayrıntılı rapor, Haziran 2012-Haziran 2013 arasındaki bir yıllık dönemi kapsıyor. Kitaplarla ilgili davalar, soruşturmalara ve toplatma kararlarıyla başlayan raporda bireysel olarak yazarlara açılan davaların sonuçlarına ilişkin bilgiler de yer alıyor. Raporda ayrıca karikatürlere açılan davalarla birlikte yayınlara yönelik sansür, yasaklama ve soruşturmalara da değiniliyor ve kitapların suç delili sayıldığı davaların sıralanmasının ardından basına yönelik baskılar da gözler önüne seriliyor. İnternette yayınlama üzerindeki baskıların söz konusu edildiği raporun son sayfaları da yasalara ayrılmış. Rapora, Türkiye Yayıncılar Birliği'nin internet adresinden ulaşmak mümkün: www.turkayaybir.org.tr

Telekomünikasyon kitabı suç delili

Gezi Parkı eylemlerine destek verdiği için "terör örgütü üyeliği" suçlamasıyla tutuklanan şüphelilerin evlerinde yapılan aramada çok sayıda yasal kitaba da el konulduğu ortaya çıktı. Bunlardan biri, şüpheli Can Deliduman'ın evinde "suç delili" olarak el koyulan *İletişim ve Emperyalizm Türkiye'de Telekomünikasyonun Ekonomi - Politikası* isimli kitap. Osmanlı'dan günümüze telgrafın tarihsel gelişimini anlatan ve üniversitelerde ders kitabı olarak okutulan bu kitabın örgütsel doküman olarak değerlendirilmesi şaşkınlık yarattı. Yetkililerden konuya ilişkin bir açıklama ise henüz gelmedi.

Memet Ali Alabora hedef tahtasında

Yeni Şafak Gazetesi, oyuncu Memet Ali Alabora'yı yönetmenliğini yaptığı *Mi Minör* oyunu nedeniyle Gezi Parkı olaylarında hedef tahtasına koydu. "Aralık 2012 ile 14 Nisan 2013 tarihleri arasında İstanbul'da sahnelenmiş 'Mi Minör' adlı tiyatro oyununda Gezi olaylarının birebir provası yapılmış. Eylemlerin ilk gününden beri sosyal medyada halkı tahrik edici mesajlarıyla dikkat çeken oyuncu Memet Ali Alabora'nın yönettiği ve Ak Parti'ye ait şekilleri çağrıştıran sembollerin hedef gösterildiği oyunda, halkın nasıl isyan etmesi gerektiği, isyan ederken de sosyal medyada nasıl örgütleneceği anlatılıyor. İngiltere'deki Londra merkezli bir ajans tarafından da desteklenen oyun, Gezi eylemleri başlamadan önce Türkiye'de tam 4 kez 'trend topic' olmayı başarmış," ifadelerinin yer aldığı yazı sonrası Alabora, can güvenliğinin olmadığını söyleyerek devletten koruma talep etti.

TÜRKÜ TURAN ÖNERİYOR: MOMO

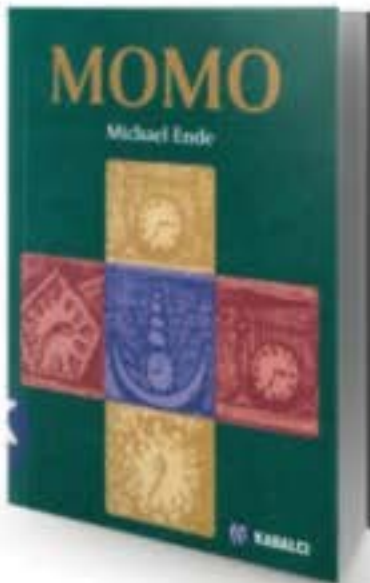

Sevgili Türkü Turan, bu ay hangi kitabı keşfedelim?

Michael Ende'nin kaleme aldığı "Momo" adlı kitabı keşfedelim istiyorum. İçinde bulunan hikaye, içinde bulunduğumuz güncel olaylarla paralel olarak okunabilir.

Neden bu kitap? En çok ne etkiledi seni bu kitapta?

Gezi Parklı olayları yaşanırken, türlü farklı düşüncelerle boğuşuyoruz. 'Momo' karakterinin iyiliği ve saflığının, tüm kırıktık dünya içinde tek bir çiçek gibi duruşu kalbime bugün daha bir çok dokunuyor.

MOMO

Michael Ende

Kabalcı Yayınevi

Ceviren: Leman Çalışkan

Hangi müzikle birlikte etmeli peki bu kitabı?

Daft Punk - Give Life Back To Music

Baska hangi kitaplar vardır aklında? Rakipleri öğrenmek isteriz...

Boris Vian'ın Yürek Söken'ini aklımdan geçiriyordum ama Momo daha uygun oldu.

Bir de tadımlık cümle yarsen?

"Dünyadaki bütün enlaşmazlıklar kasıtlı ya da kasıtsız, aceleyle getirilerek söylenmiş birtakım yalan yanlış sözlerden kaynaklanıyordu."

Tesekkür ederiz!

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Doğan Yarıcı'dan Beykoz'a bir güzelleme

Doğan Yarıcı'nın ince ince işlediği dilinden, gözlerine perde inenlerin gönül gözüyle gördüklerinde, hayallerde, umutlarda, korkularda Boğaz'ın kör kuytularına eğilen, sırtını unutulmaz eski filmlere dayayan bir roman: *Her Aşk Gibi Yarım*. Her son, belki de bir başlangıç... Her şey başladığı gibi bitiyor. Belki de son diye bir şey yok. Sadece korkularımız var.

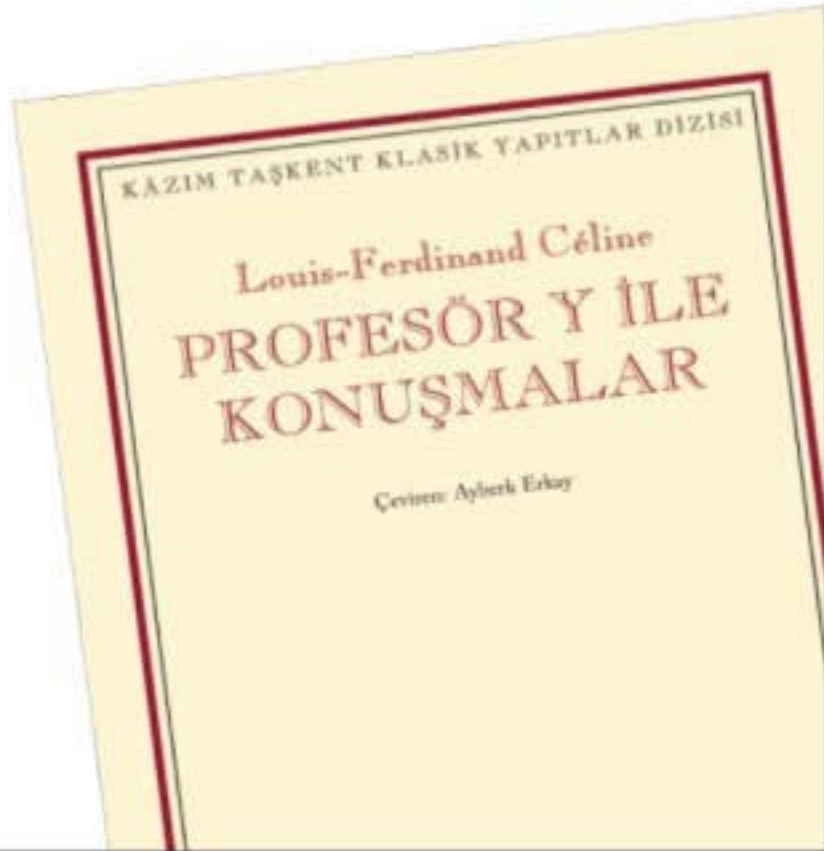
140 sayfa, 12 TL

Céline'den benzersiz bir "edebiyat olayı"

Gecenin Sonuna Yolculuk'ün yazarından, sanat ve edebiyat dünyasının perde arkasına göz atmayı arzu edenler ve bir yazarın cesaretine tanık olmak isteyenlere... Sartre'dan Beckett'e, Queneau'dan Le Clézio'ya hemen her satırda iz bırakmış olan Céline, bu izi bırakmayı nasıl başardığına dair ipuçlarını, edebiyatın patronu Gaston Gallimard'ın hayali editörlerinden "Profesör Y" ile yaptığı ateşli röportajda tüm dünyaya ilan ediyor.

Çeviren: Ayberk Erbay
104 sayfa, 12 TL

GÖĞE YAKIN TOPRAKLAR Bora Ercan

Paloma Yayınevi (25 cm X 20 cm)

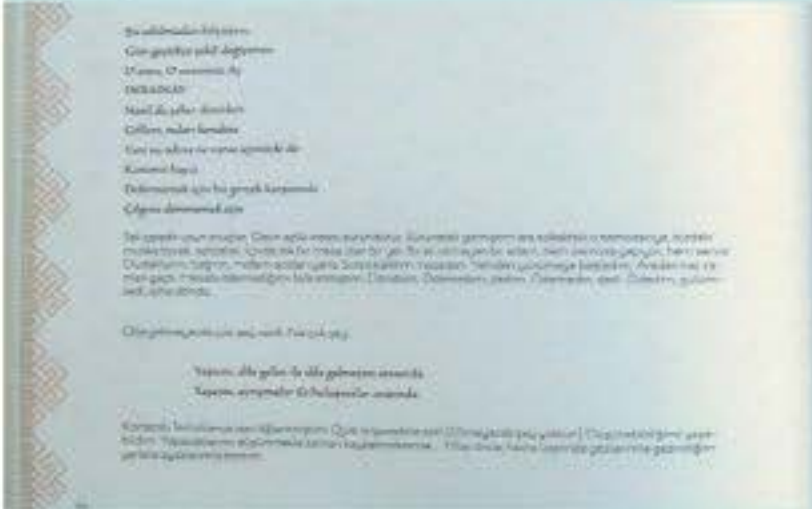
BASKI ★★★★★

Bu kitap teknik açıdan son yıllarda gördüklerimin en özensizi; hem baskı hem de cilt... Söyleyecek tek pozitif şey bulamadım.

KAPAK TASARIMI ★★★★★

Fotoğrafa dayalı bir kapak. Yayınevi logosunun en üstte ve başlığın bu kadar yakınında yer alması sık rastlanılan bir uygulama değil. Yatay bir kitap olarak rafta görünürlüğü güçlü ancak kapak baskı kalitesi ve selofan kaplama yüzünden soluk görünüyor.

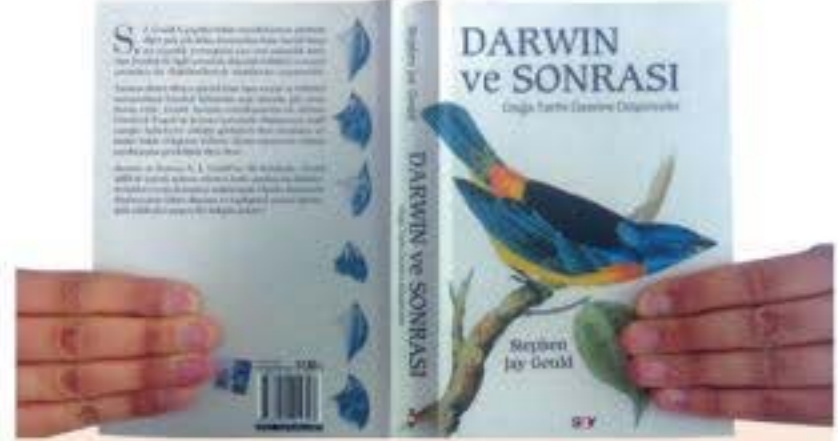
Arka kapakta fotoğrafıyla birlikte yazarın tanıtıldığı ve kitabın içinden bir alıntının yer aldığı üç paragraf yer alıyor. Her paragrafın yazıtipinin diğerinden farklı olmasının dışında da bir uyumsuzluk var. Sirt derli toplu.

İÇ SAYFA TASARIMI ★★★★★

Mat dokusu ve beyaz yüzeyiyle iç sayfalar için kağıt tercihi isabetli. Fakat seçilen yazıtiplerinde arka kapaktakine benzer bir uyumsuzluk söz konusu. Bu uyumsuzluğun getirdiği karışıklığa sayfa kenarı süsleri de eklenince ciddi bir görsel kirlilik ve buna bağlı okuma zorluğu ortaya çıkıyor. Tibet yolculuğunu anlatan bir kitabın daha yalın bir tasarıma sahip olmasını beklerdik.

Fotoğrafların her biri bütün bir sayfayı kaplayacak şekilde kullanılmış, kitabın yatay yapısının da sebebi bu hiç kuşkusuz, dolayısıyla iyi bir tercih olmuş. Ancak baskı kalitesi tıpkı kapaktaki gibi fotoğrafların değerini aşağıya çekmiş. Künyesi yeterli.

DARWIN VE SONRASI Stephen Jay Gould

Say Yayınları, Çeviren: Ceyhan Temürcü (13,5 cm X 21 cm)

BASKI ★★★★★

Katlamada özensizlik, ön ve arka baskıda ayarsızlık var. Yine de fazla sorunu olmayan bir kitap. Sirt biraz daha geniş tutulabilir ve sirtta yuvarlanma azaltılabilirdi.

KAPAK TASARIMI ★★★★★

Tasarımını işlevselliğin gücüne yaslayan derli toplu bir kapak. Rafta görünürlüğü ve okunaklılığı yüksek. Kapak görseli olarak Darwin'in araştırmalarına gönderme yapacak şekilde bir ispinoz kuşu kullanılmış. İspinozun kuyruğunun ve ağacın bir kısmının sirta dönmesi gibi detaylar kapağı bir bütün olarak daha da güçlendiriyor. Arka kapakta ispinoz gagası çizimleri ve bir tanıtım yazısı var. Sirt olması gerektiği gibi.

İÇ SAYFA TASARIMI ★★★★★

İç sayfalar da aynı işlevsellikten nasibini almış. Kolay okunan, tırnaklı bir yazıtipi ve isabetli satır araları, ideale yakın kenar boşlukları ve temiz bir baskı iç sayfaların kalitesini artırıyor. Bir de ara başlıklar ve resim altlarında kullanılan yazıtiplerinin ana metinle uyumu sağlanabilseymiş çok daha iyi olacaktı.

Pek çok kitapta rastlayamadığımız bir şekilde, giriş sayfaları da derli toplu. Kapak ve arka kapakta kullanılan görsellerin kaynağının belirtilmemesi dışında künyesi ayrıntılı ve yeterli.

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM REHBERİ

Scott Kellog, Stacy Pettigrew

Sinek Sekiz Yayınevi, Çeviren: Egemen Özkan (18 cm x 26 cm)

BASKI

Oldukça düzgün bir kitap. Kapak takma daha özenli yapılabilseydi, ayrıca köşelerde yuvarlanma ve sırt düzgünlüğü sağlansaydı söyleyecek söz olmazdı. Zaten kitap, tasarımı gereği mücellitin korkulu rüyası değil.

KAPAK TASARIMI

Dokusu ile doğallığı çağrıştıran kapak kağıdı, isabetli renk seçimleri, sağlam illüstrasyonu ve dokunma duygusunu önemseyen çizim üzeri kabartmasıyla tipik bir Sinek Sekiz kitabı kapağı.

Arka kapaktaki görece uzun sırt yazısı için seçilen yazıtipi isabetli ancak ön kapak ve sırtta yer alan başlığın yazıtipindeki farklılık iyi bir duygu yaratmıyor.

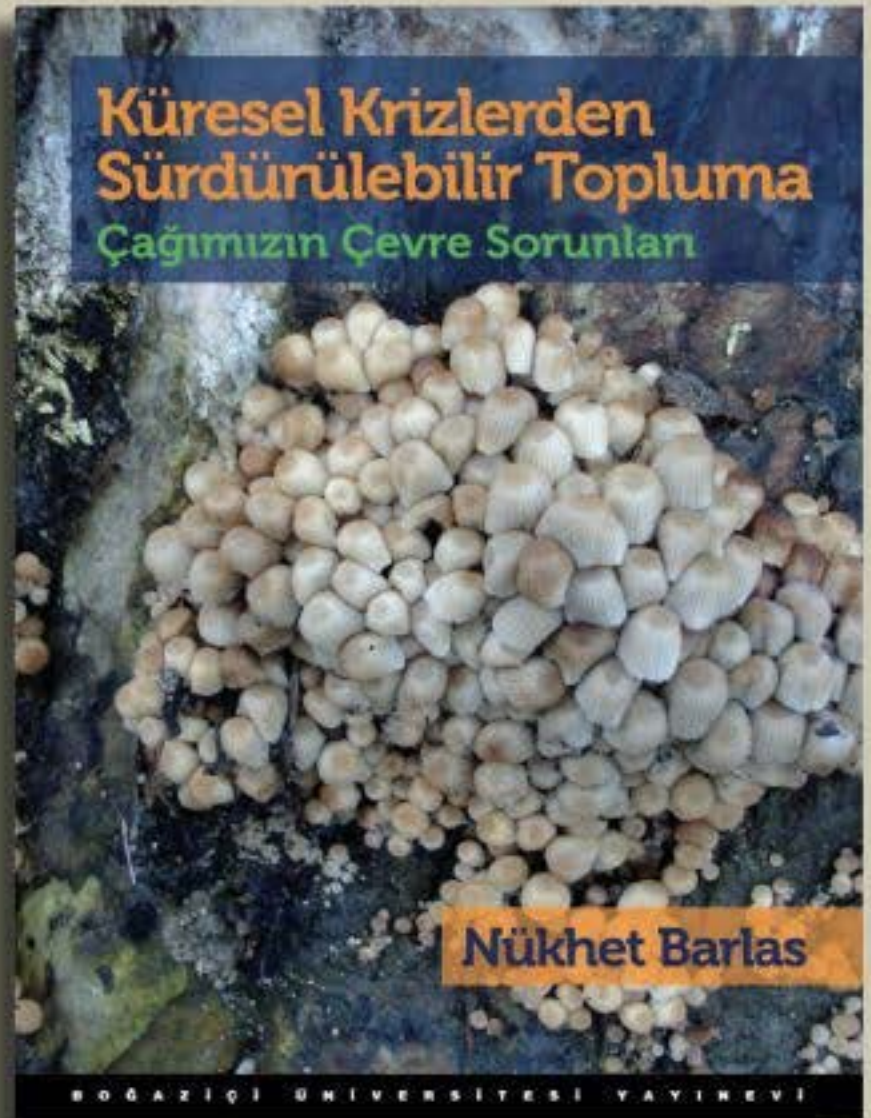

İÇ SAYFA TASARIMI

Büyük boy ve siyah beyaz da olsa resimli bir kitabın yazıtipi seçiminin daha isabetli olmasını beklerdik. Ana metin için seçilen yazıtipi isabetli ancak satır araları biraz sıkışık kalmış. Bölüm başlıkları, ara başlıklar ve çerçeveler için kullanılan yazıtipi setleri ana metin yazıtipi ile uyumsuz. Bu duruma sayfa kenarı boşlukları ve farklı kaynaklardan derlendiği için üslup birliği olmayan çizim ve grafikler de eklenince ortaya pek de iyi bir mizanpaj çıkmamış.

Kullanılan kağıt kısmen arka verse de rengi ve dokusu olumlu hisler bırakıyor. Künyesi ayrıntılı ve yeterli.

Sürdürülebilir bir uygarlık ancak hepimizin katkılarıyla gerçekleşebilecek. Belki insanlığın en büyük düşmanı kendisi, ama en büyük umudu da öyle.

Nükhet Barlas, küresel çevre sorunlarını; Gıda ve Su, İklim, Enerji ve Atıklar, Ekoloji, Yeni Ekonomi Tartışmaları, Sürdürülebilirlik başlıkları altında altı bölümde ele alıyor. Bu karmaşık ve çok-disiplinli konulardaki bilimsel bulgular, farklı tezler kolay okunabilir bir biçimde özetleniyor ve uygarlığımızın bu sorunlarla nasıl başedebileceği değerlendiriliyor.

İLETİŞİM

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

bupress@boun.edu.tr Telefon/Faks: 0212 257 87 27
www.bupress.org

SİPARİŞ

www.pandora.com.tr Telefon/Faks: 0212 230 09 62-63
www.bupress.org

www.idefix.com
www.prefix.com.tr

GÜZEL ÇAPULCAMIZ TÜRKÇEYİ DE DÖNÜŞTÜRÜYOR

“ *Şimdi Güzel Türkçemiz denince, yerdeki bir yazıya basmamak için etraftan dolaşarak yürüyen insanlar geliyor aklıma.*

Devrimler tarihinde devrimcilerin kendilerine yönelik aşağılamaları sahiplenip bu sözlerin anlamlarını değiştirmelerinin çok sayıda örneği vardır. Bir halk, bir hakaret sözcüğüne nasıl el koyar ve kendisinin kılar, nasıl hakaretin içeriğini değiştirip hakaret etmeye kalkışana geri gönderir bunu da ilk kez içeriden, hep birlikte deneyimlemiş olduk. Başbakan'ın "çapulcu" dediği eylemciler biraz da o ana kadarki anlamıyla çapulcu olmadıklarını bilmenin büyük rahatlığıyla, hakaretin temelsizliğinin verdiği özgüvenle, ama daha çok her şeyin anlamının birlikte nasıl değiştirilebileceğini deneyimlemeye başlamış olmanın verdiği rahatlık ve inançla eyvallahı çektiler ve çapulculuk makamını mülk edindiler. Kısa zamanda Gezi'de ve Taksim'de, giderek tüm Türkiye'de ve hatta dünyada kendisine çapulcu diyen yüzlerce insan, çapulcu çadırları, çapulcu kütüphaneleri belirdi. İnsanlar isimlerine çapulcuyu eklediler, adlarını soyadlarını sosyal medyada çapulculaştırdılar. Çapulcuoğlu, Çapulcuyan, Özçapulcu gibi türevlerini doğurdular. Kurulan bağımsız radyo ve televizyon yayınına Çapul TV, Çapul Radyo adları verildi. *Chapulling* diye İngilizce-Türkçe karışık bir fiil yaratıldı; direnişe devam etmenin her hali için kullanılır oldu. Daha da ilginç, Gezi Direnişi aşağıdan bir hareket olduğu ve katılımcıları tek bir çatı altından gelmedikleri için ortak adları yoktu. Yani bunlar sosyalistler, anarşistler, Kemalistler, antikapitalist Müslümanlar değildiler, bu grupları da içeren daha fazlasıydılar; sadece gençler değildiler, yaşlılar da vardı işin içinde, pencereden limon atan teyzeler de. Sadece çocuklar değildiler, anneler de işin içindeydi. Bütünlüklerini ideolojiden, etnisiteden veya sosyal katmanlarından ya da yaş gruplarından değil, bizzat birlikteliklerinden ve birlikte eylemelerinden alıyorlardı. İşte bu noktada iktidar istemeden hayırlı bir iş yaptı: Bu bütünlüğe, bu birlikteliğe toptancı bir şekilde hakaret etmeye kalktı. Halkın ele avuca gelmez devasa organizmasına, bu yaşayan, nefes alıp veren kitleye "çapulcular" dedi. Bunu demesiyle kitle kendi içindeki ortak şeyin adını ele geçirmenin keyfini yaşadı. Evet insanları birbirine bağlayan ortak noktalarının ne olduğu bulunmuştu: Muktedirlerin gözünde nasıl netse direnişin bütünlüğü, direnişin içinde de net oldu. Farklı yazılışlarıyla, her gün *chapulling*'e, her akşam *chapulling*'e devam edildi.

Bir halk, bir hakaret sözcüğüne nasıl el koyar ve kendisinin kılar, nasıl hakaretin içeriğini değiştirip hakaret etmeye kalkışana geri gönderir bunu da ilk kez içeriden, hep birlikte deneyimlemiş olduk. (Görsel çalışma: Mert Tugen)

Umuda götüren bir roman...

BÖLÜK PÖRÇÜK YAŞAMLAR

"Bu olağanüstü güzel kitap, bir dünya... Mucize gibi yaratılmış. Umutsuzu iyileştiriyor, yitikle dans ediyor. Güvenin ve okuyun."

John Berger

"Batı uygarlığındaki ihtişam ile korku arasında bir diyalog kurmanın vahşi güzelliğine, belki de sadece bir şair cesaret edebilirdi."

Los Angeles Times Book Review

Parçalanmış yaşamlar, kesişen yazgılar, geçmişin gölgesinde sonsuz acı ve yarının umudunda küçük mutluluklar... İkinci Dünya Savaşı'yla alt üst olan yaşamlarını, birbirlerine sevgiyle tutunarak yeniden inşa etmeye çalışan insanların hikâyesi.

Şair Anne Michaels'ın ilk romanı *Bölük Pörçük Yaşamlar*, bugüne kadar on dokuz dile çevrildi; aralarında Orange Prize, Guardian Fiction Award ve Lannan Literary Award'un da bulunduğu sekiz ödüle layık görüldü.

Mektuplarla örülü bir aşk hikâyesi

MİLENAYA MEKTUPLAR

"Sanırım sizinle Milena, ortak bir özelliğimiz var: Çok ürkek ve kaygılıyız. Neredeyse her mektup birbirinden farklı, hemen hepsi bir öncekinden ve bundan da fazla gelecek cevap mektubundan korkuyor. [...] Mektupları okumaya hiç cesaret edemiyorum, aralıklarla okuyabiliyorum ancak, onları okurken duyduğum acıya dayanamıyorum."

Yeryüzünün en büyüğü, en karanlık ve elbette en umutsuz aşklarından biriydi onlarınki: Franz Kafka ve Milena Jajenská... Milena'nın, Kafka'nın öykülerini Çekçeye çevirmesiyle başladı ilişkileri; Kafka'nın ölümünden kısa süre öncesine kadar devam eden mektuplarla büyüyen bir aşka dönüştü.

Nuriye Gülmen'in Almanca aslından çevirisiyle *Milena'ya Mektuplar*, bu ölümsüz ve keder yüklü aşkı günümüze taşıyor.

Gözleri olanlar bakmayı bilmeyenlerdir...

PASTORAL SENFONİ

Andre Gide'in toplum eleştirisini, bina ettiği üç romanından *Dar Kapı - Kalpazanlar - Pastoral Senfoni* biri olan bu kitap, insanların yaşamlarındaki küçük tercihler ile birbirinden ayrıldıklarını belirten, Alpler coğrafyasını çok iyi betimleyerek okurun zihnine manzaraalar işleyecek kudrette bir eserdir.

Beethoven'ın ünlü senfonisine göndermeyle isimlendirilen bu otobiyografik roman, okuru empati kurmaya, insan ilişkileri, aile, kader, kültür ve duygular üzerine düşünmeye yönlendiren çağdaş bir klasiktir.

Pastoral Senfoni, Buket Yılmaz'ın Fransızca aslından çevirisiyle okuma keyfini arttıran bir başyapıt...

İki kusursuz kalemi buluşturan benzersiz bir aşk romanı...

VICTORIA

Yirminci yüzyılın önemli isimlerinden Nobel ödüllü Knut Hamsun'un güçlü anlatımıyla, Türk edebiyatının köşe taşlarından Behçet Necatigil'in şürel çevirisi, eşsiz bir aşk romanında bir araya geliyor. Avrupa'da izlenimci yazın sanatının doruk noktalarından biri sayılan *Victoria*, dili, öyküsü ve çevirisiyle benzersiz bir okuma deneyimi sunuyor...

Yapısı ve zengin imgeleriyle Knut Hamsun'un sanatında zirve sayılan roman için Alman bir eleştirmenin verdiği hüküm gerçeğin ifadesidir: "Günümüzün çok, pek çok eseri zamanla toz toprakla örtülse, unutulsa, *Victoria* yaşayacak, yarınlarda da genç sevdaların dostu, sırdaşı olmaya devam edecek."

Chapulling/çapulling fiili ve *çapulca*dan türetilen diğer her tür sözcük, eylemleri analiz etmek veya tarif etmek için bulunmuş sözcükler değil. Eylemek için bulunmuş sözcükler. (Fotoğraf: Bülent Kılıç / AFP)

Çok hoş, doğru, ama direnişin yaygın sloganında da dendiği gibi: "Bu daha başlangıç." Direnişin dilini bulmamız gerekiyor, direnişin kendi dilini bulması gerekiyor çünkü eski sözcükler, kategoriler, kavramlar çok büyük ölçüde geçersizleşti, anlamsızlaştı, işe yaramaz hale düştüler. Eski terimlerle neler olduğunu kavramak hemen hemen imkansız. *Çapulling* yeni dili bulmak yolundaki bir başlangıç adımı bu anlamda. Çapulca kurulmakta. Bugün kullandığımız Türkçe ile ilgili en ciddi eleştirilerden biri de Türkçenin bir laboratuvar dili olmasına dayanırdı. Türkçe birtakım yetkililerin ve uzmanların dil laboratuvarlarına kapanıp buldukları sözcüklerle donatılmış, sokakta konuşulan dil yukarıdan aşağıya empoze edilmişti. Bu yüzden dilde karşılaşılan çok sayıda sorunu aşmaya bile kalkışamıyorduk ve görmezden gelmeyi tercih ediyorduk. Çapulca ise Türkçeden farklı olarak laboratuvar da değil, parklarda ve bahçelerde kuruluyor! Tabii doğal olarak Çapulca, Türkçeyi de güzelleştirecek, özgürleştirecek, Türkçeyi de elinden tutup laboratuvarından çıkartacak gibi görünüyor.

Şunu da akılda tutalım: *Chapulling/çapulling* fiili ve *çapulca*dan türetilen diğer her tür sözcük, eylemleri analiz etmek veya tarif etmek için bulunmuş sözcükler değil. Eylemek için bulunmuş sözcükler. Çapul TV ifadesi direniş sırasındaki bağımsız yayın girişimlerini anlamak için sonradan bulunmuyor, bunları bizzat yapmak için bulunuyor. *Everyday I'm Shuffling* şarkısının üzerine zerafetle yazılan *Everyday I'm Chapulling* şarkısından oluşturulan klibin/kliplerin amacı çapulculuğun ne olduğunu betimlemek değil, çapulculuk propagandası yapmak bile değil: Klibin üretilmesinin ve yayılmasının kendisi bizzat *chapulling*! Ki çapulculuk etmenin sınırları

e-dünyayı haydi haydi içeriyor. Bir günde yaklaşık iki milyon *tweet* atan insanların hepsi o *tweet* tuşuna bastıkları her an çapulculuk etmekte olduklarını biliyorlar ve bu bilgi onları birbirlerine bağlıyor.

SÖYLENEN ŞEY İLE SÖYLEYENİN ARASINDAKİ İLİŞKİ

Çapulcular tek tek kartonlara elle yazdıkları yazıları bizlere gösterirken, diğer göstericilere ve fotoğrafçılara ve televizyonlara ve yoldan geçenlere gösterirken ne yapıyorlar? Birincisi bireysel olarak rol alınabilen, erk alınabilen bir direniş olduğunu bir kez daha örnekliyorlar. Kimseden onay alma ihtiyacı duymadan, çapulculuk ruhuyla yazdıklarında doğru bir

şey yazmış olacaklarını biliyorlar. Buradaki doğru, *parrhesiatik* anlamda doğru, yani söylenen şey ile söyleyenin arasındaki ilişki samimi ve doğru bir ilişki olduğu için dışarıda sınanmaya ihtiyaç duymadan doğru. İkincisi bu dövizler, ki bazen bir A4'e elle yazılmış metinler olabiliyor, Gezi adına konuşma teşebbüsleri değil, Gezi'ye seslenme teşebbüsleri değil, yukarıdan veya bilen ve öğreten bir yerden; bunlar Gezi'den konuşma halleri. Gezi ile konuşma halleri. Her bir çapulcunun kalemini çıkarıp bulduğu bir kartona, olmadı bir A4'e içinden geleni çiziktirip sonra da havaya kaldırıp gururla taşıdığı ve gelene geçene gösterdiği an Gezi'nin konuştuğu bir an. Bütün bedenleriyle orada olarak nasıl bir söz oluşturuyorlarsa onun gibi o metni havaya kaldırıp tutmakla da bir söz oluşturuyorlar. Böyle, belki binlerce havaya kaldırılmış kağıt, karton görmüşüzdür. Ağaçlara asılmış, iplere gerilmiş, ters çevrilmiş arabalara iştirilmiş binlerce mesaj da gördük. Duvarlara, yerlere, arabalara, camlara yazılan tonla yazı ve mübalağa ile değil gerçekten milyonlarca *tweet*. Çapulca, işte bütün bu konuşmalarla kendini dile getiriyor, Türkçeyi dönüştürüyor, yeni bir evreye sokuyor.

Yapan konumundan söz alan Çapulca dili Türkçeyi öyle bir değiştiriyor ki, Türkçe, Çapulcanın devreye girmesinden sonra bambaşka bir dil olmaya doğru gidebilir. Bu daha başlangıç. "Güzel Türkçemiz" sözü Türkün kendi kendine propagandası gibiydi bugüne dek. Veya yaratıcılık yoksunu yeteneksiz ellerden çıkma kötü edebiyat ürünlerinin sığındığı boş bir kategoriydi. Şimdiyse "Güzel Türkçemiz" denince, yerdeki bir yazıya basmamak için etrafından dolaşarak yürüyen insanlar geliyor aklıma. ■

Bir direnişin anatomisi

KİM BU DENİZ GÖZLÜKLÜLER?

ff *Gezi Parkı direnişini elbette bu kuşakla sınırlamak mümkün değil –direniş bütün gençlerin, kadınların, ötekileştirilenlerin, temsil edilmeyenlerin direnişiydi- ama direnişe ağırlıklı olarak bu yaş grubunun damga vurduğu ortada. Peki, yıllarca neredeydi bu kuşak? Elllerinden akıllı telefon düşürmediği ya da sokaktan uzak çocukluk geçirdiği, idealist ol(a)madığı gibi türlü sebeplerle eleştirilmiş, hanesine her daim eksi notlar düşülmüş bu kuşağın derdi apolitik olması mıydı?*

Hasan Cömert

"Fight Club'ta gibiyiz; sabah takım elbiseyle ofiste, akşam gaz maskesiyle direnişte." Gezi Parkı eylemlerini en iyi özetleyen tweet'lerden biri buydu galiba. Çünkü, direniş boyunca absürt bir filmin seti haline geldi İstanbul ve diğer şehirler. Taksim'e giderken deniz gözlüklü insanları görebileceğiniz bir dünyaydı bu. Bir distopyadaymışçasına yanı başınızdan geçen tıbbi maskeli binlerce insan... Bir virüs salınmıştı sanki şehir. Eczaneden alınmış 50 kuruşluk maskelerle başladı her şey. Sonra insanlar deniz gözlükleriyle dolaşmaya başladı. Oysa İstanbul'un merkezinde yüzme havuzu bulmak mümkün değil! En son profesyonel gaz maskeleri, kasket ve bilimüm araç gereçle dolu çantalarla herkes direniş pozisyonu almaya başladı, hem de her gün. Başka bir dünya yaratıldığı aşıkardı. 31 Mayıs ve 1 Haziran'daki çatışmalar sonrası Taksim'e giren kalabalık, devlet tekrar müdahale edene kadar bir bienal yarattı adeta. Dışarıdan gelenlerin şaşkınlığını gizleyemediği canlı şehir müzesi. Barikatlar arasında "kurtarılmış bir bölge." (Eylemciler dışında geniş bir katılım vardı; sonradan direnişçi olan da, bir bakıp çıkacağım diyen de, merak edeni de oldu.) Hem direniş hem de Gezi Parkı içinde kendiliğinden oluşan dayanışma hayranlık uyandırıcı olmasının yanı

sıra göz yaşartıcı bir etkiye de sahipti. Yapılan espriler, nostaljik göndermeler gerçeğe dönüştürülmüştü adeta. Voltran oluşturulmuştu mesela. Şaka değil; Red Hack'i, Çarşı'sı, Kırmızılı Kadın'ı, Siyahlı Kadın'ı, Duran Adam'ı, TOMA'nın önüne yatan engelli vatandaşı, Vendetta teyzesi, uzaklardan sosyal medya desteği vereni, tencere tavaıyla binlerce insan polisin orantısız gücüne karşı bir araya gelmişti. Cümle kurulduğunda bile fazla romantik, olağandışı gelse bile gerçek buydu. Ve şimdi, neydi bu dayanışma, nasıl bir direniş gibi soruların cevabını bulmaya çalışmak o yaratılan atmosferin, yaşananların, çekilen görüntülerin, çizimlerin, duvar yazılarının, atılan tweet'lerin yanında bir hayli sıkıcı kalacak elbette. O yüzden o ana/anlara dönme çabası belki biraz daha içeriden bakmaya, anlamaya yardımcı olabilir diye düşünüyorum.

Kimsenin beklemediği, tahmin dahi edemediği, büyümesini öngöremediği, nasıl biteceğini kestiremediği bir hareketti bu. Her şeyin nasıl başladığı malum. Neler yaşandığı da çokça yazıldı, çizildi. Şimdiden onlarca makale, sosyolojik inceleme kaleme alındı. Kitaplar yazılacak, belgeseller çekildi ve daha da çekilecek hakkında. Bu topraklardaki en büyük sivil hareket olarak görülen Gezi Parkı direnişinin hem

İdeolojik olmak kötü bir şey mi? Kötüyse neden? Ya da, dünyada ideolojik olmayan bir düşünce, hareket olabilir mi?

kısa hem de uzun vadede çok fazla şeyi değiştirdiği/ değiştireceğini tahmin etmek zor değil. Peki böylesine büyük bir hareketin içine sızabilirsek neler görürüz? Eylemcilerin Facebook'ta ailelerine yazdığı mektuptan başlayalım: "Biz bu ülkenin, tüm dünyada apolitikliğiyle ün salmış, küçümsenmiş, dalga geçilmiş nesliyiz. Apolitikliğimiz yüzünden sanat, spor, doğduğumuz şehir ve hatta takıldığımız mekanlar üzerine gruplaşıp birbirimize kıl olmuş, birbirimizi yemiş ve hatta öldürmüş nesiliz. Okudukça insanlardan soğumuş, uzaklaşmış, kendi çekirdek arkadaş gruplarımıza çekilmiş nesiliz. % 90'ı hayatında asla ideolojik bir mücadele vermemiş, yolda rastladığı eylemi beyhude ya da 'gereksiz yol tıkama şovu' diye nitelendirmiş gençlerden oluşan bir nesiliz." Burada da vurgulandığı gibi eylemden uzak böylesi bir kuşak nasıl oldu da hakkını aramak için sokağa çıktı?

Direnşi ilk günlerinde sansürleyen ana akım medya, etki arttıkça bu kitleyi görmek zorunda kaldı (yine eksik ve yanıltıcı elbette) ve hemen haftasonu eklerinde eylemcilerin profilini çıkarmaya çalıştı. Ancak, Y kuşağı olarak adlandırılan ve apolitik olarak nitelendirdikleri bu kuşağı anlatırken kitabi olmaktan kurtulamadılar.

Yıllardır yazılanları tersyüz etmiş bir kuşağı anlatmak için yine belli kalıpları kullanmak baştan sorunlu bir yaklaşımı beraberinde getiriyordu çünkü. Yukarıdaki alıntıda olduğu gibi eylemciler kendilerini gayet açık ve net anlatıyor zaten. Onların yazdıkları onları anlamak için en doğru yol. Sonrasında ise sorulara cevap bulmak daha da kolaylaşıyor. Gerçekten çoğu kesimin ve kendilerinin de tanımladığı gibi apolitikler mi? Yoksa, tam tersine, sokağa çıktıkları ve polisin aşırı şiddetine rağmen vazgeçmeden eyleme devam ettiklerinden dolayı apolitik olmadıkları çıkarımı yapılabilir mi? Ya da şöyle soralım; sokağa çıkmak için illa ki politik mi olmak gerekir? Kişisel olan her şeyi politik olarak kabul ettiğimizde ise tüm bu sorular anlamını yitiriyor zaten.

NEDİR BU Y KUŞAĞI?

1981-99 yılları arası doğan, yaşları 15-33 arasında değişen grup Y kuşağı olarak tanımlanıyor. Gezi Parkı direnişini elbette bu kuşakla sınırlamak mümkün değil -direnş bütün gençlerin, kadınların, ötekileştirilenlerin, temsil edilmeyenlerin direnişiydi- ama ağırlıklı olarak bu yaş grubunun damgasını vurduğu ortada. Peki, yıllarca neredeydi bu kuşak? Ellerinden akıllı telefonlarını düşürmedikleri ya da sokaktan uzak çocukluk geçirdikleri, idealist ol(a)madıkları gibi türlü sebeplerle eleştirilmiş, mutlaka hanesine eksi notlar düşülmüş bu kuşağın derdi apolitik olması mıydı? Meseleyi sadece politik-apolitik üzerinden okursak hiç

Bu neslin Palahniuk ya da sadece *Dövüş Kulübü* okuduklarını tahmin etmek zor değil. Sistemi deşifre eden *Ghost in the Shell*, *Matrix*, *The Truman Show* gibi filmleri sevdiklerini, çizgi roman koleksiyonu yaptıklarını da. (Görsel çalışma: Onur Atay)

Bu kuşak, dışarıdan müdahaleye izin vermeden, komplo teorilerine aldırmadan, akıl dışı polis şiddetine rağmen kırmadan dökmeden her şeyi kendi içinde halletti.
(Fotoğraf: Vadim Ghirda / AFP)

“Fight Club’ta gibiyiz; sabah takım elbiseyle ofiste, akşam gaz maskesiyle direnişte.” Gezi Parkı eylemlerini en iyi özetleyen tweet’lerden biri buydu galiba.

kentsel dönüşüm, alkol yasası gibi birçok olay hem üst üste birikti hem de farklı mağduriyet alanlarını birbirine yakınlaştırdı. Öğrenciler, taraftar grupları, beyaz yakalılar, sosyalist partiler, Kürtler, Aleviler, Atatürkçüler, LGBT, Antikapitalist Müslümanlar, Kolektifler, feministler, gazeteciler, avukatlar... diye uzayan bir liste. Ancak, her şeye rağmen itici güç Gezi Parkı’ndaki

anlamamış sayabiliriz kendimizi. Önce, kıyaslandıkları 68 kuşağının yaşayan önemli isimlerinden biri olan BDP Milletvekili Ertuğrul Kürkçü’ye kulak verelim: “Direnişin tamamına rengini veren bir unsur var; özgürlüğünü ve şahsiyetini başka şeylerin önünde tutan bir genç nüfus. Bir yandan polisle çatışıp öbür taraftan polisi eğitmeye çalışan ya da aynı anda bir devrimci Müslümanla ya da bir gay’le ıknıp sıkınmadan dayanışabilen bir başka davranış kalıbı var. Bu direnişten geriye bir şey kalacaksa eğer, siyasete gelen bu yeni insan topluluğuyla ilişkiler olduğunu düşünüyorum.” Anahtar kelime olarak bu basit “özgürlük” sözcüğü kabul edilmeli. Birçok kesimden insanı aynı tarafta buluşturan ve dayanışmaya iten şey farklı farklı dayatmalara maruz kalınmasıydı. Yirmi günlük süre içerisinde yapılan araştırma ve anketlerde de hep benzer sonuçlar çıktı. Gezi Parkı içinde eylemini sürdürenlerin yüzde 80’i kendisini özgürlükçü olarak tanımlıyor ve siyasi bir partiye ait hissetmediğini söylüyor. Ve, yine eylemcilerin büyük bir çoğunluğu “neyi protesto ediyorsunuz” sorusuna; sırasıyla Başbakan’ın otoriter tavrı, hayat tarzına müdahale ve polis şiddeti cevabını veriyor. Özellikle referandum sonrasında yaşanan Uludere katliamı, gazetecilerin tutuklanması, kürtaj yasası, Reyhanlı olayı, İdris Naim Şahin, Melih Gökçek gibi siyasetçilerin kullandığı dil, 1 Mayıs, Emek Sineması,

ağaçları bekleyen yirmi kişi ve sonrasında hayat tarzına müdahale edildiği için “artık yeter” diyen Y Kuşağı başta olmak üzere binlerce kişinin sokaklara çıkması oldu.

“HALKA KOYUN DEDİNİZ”

Yine soralım; sokağa çıkmak için gerçekten politik olmaya gerek var mı? Politik angajmanı olan çok sayıda insan meydanlara döküldü elbette ama bir o kadar da “apolitik” kişi vardı. Bu ayrım mantıklı bile olsa (ki değil) bu eylem için ne kadar geçerli olabilir? Örneğin, sadece “ben Atatürkçüyüm, onun ilkeleri yaşam tarzımdır,” diyen bir kişi politik sayılabilir mi? Ya da “benim vücudum benim kararım,” diyen bir başkası ya da giyeceği başörtüsüne karışılmamasını isteyen bir diğeri yeterince politik değil mi? İçki içmesine, doğuracağı çocuğa karışıldığını düşünen birinin sokağa çıkması için illa “politik” sayılması mı gerekiyor? Eylemler devam ederken eylemcileri sürekli aşağılayıcı sıfatlarla niteleyen Başbakan onlara “çapulcu”, “marjinal” diyerek ortak paydayı biraz daha güçlendirdiği gibi, bu soruların da cevabını aralamış oldu bir bakıma. Önünde sıfat olmayan “normal” bir vatandaş sokağa çıkıp hakkını arayamaz mı? Anayasaya göre evet. Uluslararası hukuka göre evet. İnsanın doğası gereği de evet. O zaman genel olarak sokakta hakkını aramak, nümayişe katılmak,

Polisin kolayca püskürtebileceği düşünülen bu kalabalık nasıl oldu da vazgeçmeden sabahlara kadar polise karşı direndi? Sokak pratiği olmayan bu kitle, onca tazyikli su, plastik mermi ve tabii ki biber gazına nasıl dayandı?

protestoda bulunmak için Karl Marx, Bakunin ya da *Karşı Devrim* ve *Başkaldırı* yahut Emile Zola okumanın gerek olmadığı açık! Halbuki yıllarca bu söylem/ ezber üzerinden siyaset yapılmıştı, analizler de hep bu yöndeydi. Taksim "kurtarılmış bölge"yken birçok duvara "halka koyun dediniz" diye başlayan yazılar yazılmıştı. Bu yazılar hem bunca sene evde oturmanın bir patlaması hem de ezber analizlere bir cevap olarak görülebilir. Sonrasında Başbakan'ın "bunlar hep ideolojik" demesi de bu tartışma için zihin açıcı bir pratiğe dönüştü. Aynı sorular ama bu kez cevabı daha net sanki: İdeolojik olmak kötü bir şey mi? Kötüyse neden? Daha doğrusu, dünyada ideolojik olmayan bir

düşünce, hareket olabilir mi? Gezi eylemleri toplumsal bir birikmeyi ifade ettiği için aynı sorulara farklı ve daha "gerçek" cevaplar yaratması açısından da büyük önem taşıyor.

GAZ BOMBALARINA KARŞI

68 kuşağı, Wall Street eylemleri, Tahrir Meydanı, Arap Baharı ile karşılaştırıldı Gezi Parkı. Bu karşılaştırmalar etrafıca başka bir yazının konusu ama en azından birkaç not düşülebilir yukarıdaki politik olmak meselesiyle bağlantılı olarak. Gezi Direnişi ile karşılaştırıldığı hareketler arasında benzerlikler ya da bolca fark bulunabilir fakat altı çizilmesi gereken asıl mesele hareketin pratiği idi. Yani, içerik olarak mevzu gayet açıktı. Lidersiz, hiyerarşinin olmadığı, iyi organize olan, gittikçe büyüyen, iktidarın her darbesinde çoğalan, partileri, flamları dışlayan, sivil itaatsizliğin merkezinde, şehir konusunda ortak bir tutarlılık yakalayan, barışçıl, ne istediğini bilen ve daha da önemlisi geleceği belirleme şansı yüksek, devletin insana bakışını değiştirebilecek geniş ölçekli bir eylem.

Ancak, diğer hareketlerden daha yumuşak, şiddete karşı tecrübesi olmayan bir kitle (tarafatar grupları ve sol grupların dışında kalan çoğunluk mevzu bahis) sokaktaydı ve polisin kolayca püskürtebileceği

Gerçekten çoğu kesimin ve kendilerinin de tanımadığı gibi apolitikler mi? Yoksa, tam tersi, sokağa çıktıkları ve polisin aşırı şiddetine rağmen vazgeçmeden eyleme devam ettiklerinden apolitik olmadıkları çıkarımı yapılabilir mi? (Görsel çalışma: Ethem Onur Bilgiç)

Ana akım medya, Y kuşağı olarak adlandırılan ve apolitik olarak niteledikleri bu kuşağı anlatırken kitabı olmaktan da kurtulamadı.

düşünülen bu kalabalık nasıl oldu da vazgeçmeden sabahlara kadar polise karşı direndi? Onca tazyikli su, plastik mermi ve tabii ki biber gazına sokak pratiği olmayan bu kitle nasıl dayandı? Bu, cevabı olmayan bir soru olarak kayda geçebilir ya da bizi tekrar o ideolojik sorulara götürebilir. Başbakan'ın ideolojik olarak gördüğü temel yaşam hakkı ve şehirle ilgili dayatmalar dindirilemez bir patlamayı harekete geçirmişti diyebiliriz. Şişli'den Cihangir'e kadar birçok kent sakini sadece yaşamları için sokakların savaş alanına dönmesine razı geldiler. Onca gaz bombasına dayanmayı sağlayan şey, belki de sadece yaşadığı hayat ve iktidar partisinin o hayatı şekillendirmesine duyduğu tepkiyle alakalıdır.

"MEDYA YOK, HEPİMİZ MUHABİRİZ"

Daha güçlü -hatta en önemli- etken ise elbette sosyal medyaydı. Ana akım medyanın sokaklar savaş alanına dönmüşken bile görmezden geldiği, iktidara yakın ya da muhafazakar basının "yalan haberler" ürettiği bir ortamda Twitter başta olmak üzere sosyal medya gerçek iletişim aracı olurken eylemciler kendi haberlerini kendileri yaptılar. "Direniş televizyonlarda yayınlanmayacak" sözü ilk günden dile getirildi ve ana akım medya gözden çıkarıldı. Eylemcilerin "Medya yok hepimiz muhabiriz" düsturuyla etkileyici bir iş çıkardıkları ortada! Bir kez daha onlara bağlanalım: "Lütfen en çok bizim çektiğimiz videoları izleyin, bizim yazdıklarımızı okuyun. Onlar yalan söylüyor, çarpıtıyor; biz her şeyi olduğu gibi aktarıyoruz." Elbette iletişim araçlarının dönüştüğü ve teknolojinin bu kadar ilerlediği bir dünyada bu teknolojiye sahip olan kuşak kazanacaktı. Onlarca provokasyona, kışkırtmaya, yalan habere, kötü photoshop'a(!) rağmen hızlı ve etkili

Hem direniş hem de Gezi Parkı içinde kendiliğinden oluşan dayanışma hayranlık uyandırıcı olmasının yanı sıra göz yaşartıcı bir etkiye de sahipti. (Görsel çalışma: Erdem Duygu)

bilgi akışı, yardım çağrıları, eylem planları ve doğru yönlendirmeye direnişi üst seviyelere taşıdılar.

Sokakta bir milyon eylemci varsa, bu bir milyon gazeteci anlamına geliyordu aynı zamanda. Sosyal medya onlar için bir araç değil realitenin kendisi haline gelmişti. Eylemi dışarıdan bakan bir göz değil, içeriden gözler belgeledi çünkü. Şaşırtıcı bir şey yok aslında ortada. Commodore 64 geyikleri yapan, Nintendo, Play Station ile büyüyen, sokağı bilmeyen, akıllı telefonlarla yaşayan, 1000 mesajlık kampanyaları anlamlı hale getiren, mesaj yazma parmakları aşırı gelişen bir 90 kuşağı söz konusu. Robotların dünyayı ele geçirmesinden daha imkansız görünse de, Türkiye tarihinin en önemli sivil direnişinde bu "çocuklar" başroldeydi. Sadece tweet'lerle değil, live stream'le (canlı yayınlarla) televizyonların yapamadığını yaptılar. Hem yaşadılar, hem direndiler/çatıştılar hem de izleyeni ortak ettiler. Polis şiddetini saklayan medyaya karşı, "Tarih eskisi gibi yazılmıyor artık! İstedığınız kadar yalan söyleyin.

Çoğu insana göre Y
Kuşağı henüz çocuk.
Ama hiç de çocukça bir
tavır görmedik direniş
boyunca. Hatta devletin
saldırgan, hakaret dolu
tavırlarından sonra bile
"büyükük" onlarda kaldı
hep. (Görsel çalışma:
Ethem Onur Bilgiç)

Robotların dünyayı ele geçirmesinden daha imkansız görünse de, Türkiye tarihinin en önemli sivil direnişinde bu “çocuklar” başroldeydi.

Milyonlarca video ve fotoğraf tüm halkın elinde delil!” diye seslendiler. Gezi Parkı'nda eylemcilerin kurduğu Çapul TV olanı biteni anlatmak için gerçek bir alternatif oldu. Sadece direnen bir kitle yoktu ve iktidarı en çok zorlayan da bu oldu elbette. Sokakta çatışırken de, Gezi Parkı'nda ortak bir yaşam alanı oluştururken de herkese ilham veren, gülümseten bir ortak zeka kendini gösterdi. Sosyal medya kendi dilini yarattı. Direniş şehir şehir dolaşırken kullanılan *direnistanbul*, *direnankara*, *direnantakya* *hashtag*'leri gündelik hayatın birer parçası oldu. En büyük sıkıntı olan telefon şarjı için *diren iPhone*, kötü mizah ve yalan haberler üreten medya için *direnzeka*, baskıların devam etmesi üzerine *direndemokrasi* gibi onlarca benzeri zihinlere kazındı. (Bu yazı yazılırken) 4 kişinin öldüğü eylemlerde birbirine canla başla yardım etmek isteyenler bir süre sonra dezenformasyona karşı *tweet*'inin sonuna “kesin bilgi” notları eklemeye başladı. Bu bile eylemin mizahı içinde binlerce parçadan biri haline geldi.

DEVİRİM VE BİLGİSAYAR OYUNLARI!

Direniş boyunca öylesine zekice şeyler yazıldı ki Twitter'a, duvarlara, yerlere... Bu kuşağın analizini, sadece bu yazılanlardan yola çıkarak kurmak bile mümkün. Peki, böylesine lidersiz bir direniş nasıl okuyabiliriz? Sonuçlarından öte kendisi başlı başına değerli olan, böylesi bir direniş... Marksizim ya da anarşizm külliyatı? Ekim Devrimi, Gladkov, Mayakovski? David Harvey'in şehir ve kentsel devrim kitapları? David Thoreau, *Sivil İtaatsizlik ve Pasif Direniş*? Eric Hobsbawm, Alan Badiou? *Fahrenheit 451*'in baskıcı ortamı ve pasif direnişi? Hepsisi ve çok daha fazlası belki...

Ama tüm bunlar direniş yalnızca dışarıdan değerlendirmek, üzerine düşünmek için gerekli ve faydalı olabilir. İçeriye kafamızı uzattığımızda; eylemcilerin neler okuduğunu ya da nelerden beslendiğini merak ettiğimizde başka isimlerle karşılaşırız. Herhangi bir kuşağı tanımlamak için belirli isim ya da kitaplardan bahsetmek yanıltıcı olabilir, ancak belli bir çoğunluğu göz önüne aldığımızda bakmaya/izlemeye yatkın bir kuşak olduğunu söylemek mümkün. Yani, yaşadıkları çağın ve iletişim imkanlarının onları daha doğrudan bir interaktif sürece dahil ettiği ortada. Örneğin, okuyacakları kitapları -her zaman olmasa da- görsel hafızalarının belirlediğini görebiliyoruz. İzledikleri filmin uyarlandığı eser ya da zihinlerindeki görsel

kırıntıların onları götürdüğü parçalar gibi... J. G. Ballard, Bukowski ya da Beat kuşağıyla aile, okul vs ile değil, tamamen kendi imkanları ve beslendikleri kaynaklar sayesinde tanışmaları da bu sebepten. İzledikleri bir film ya da oyun onları bambaşka alanlara,

disiplinlere sürükleyebiliyor. Palahniuk ya da sadece *Dövüş Kulübü* okuduklarını tahmin etmek zor değil örneğin. Sistemle sorunu olan *V for Vendetta*, *Ghost in the Shell*, *Matrix*, *Yaşamın Renkleri (Pleasantville)*, *Truman Show* gibi filmleri sevdiklerini, çizgi roman koleksiyonu yaptıklarını da...

Direniş boyunca ortaya çıkan mizahla, ünlü mizahçıları bile kendilerine hayran bıraktıkları da unutulmamalı; *Penguen*, *Uykusuz* okumalarının ötesinde kendi ürettikleriyle fazlasıyla değerli olduklarını gösterdiler. “Mustafa Kemal'in askerleriyiz,” diye bağırarak kitleye, direnişin ruhunu hatırlatmak için duvara “Mustafa Keser'in askerleriyiz” yazarak karşılık veren bir kitleden bahsediyoruz. Öyle bilinçli, bir yandan böyle kurnaz.

“KÖTÜLERLE” UZUN SÜREDİR SAVAŞIYORLARDI

Bu direnişin kahramanı olan Y Kuşağı çocuklarının yazılı basından çok interneti tercih ettiklerini söylemek ayıp olur. Bu çocuklar, teknoloji çağına ait. Hemen hemen doğduklarından beri bilgisayar kullanıyorlar. Bilgisayarda en çok vakit harcadıkları alan olan oyunlar, dolayısıyla, es geçilmemeli. Masa başında, koltuk üstünde “boş boş oturup” oyun oynarken aslında kötülerle, canavarlarla, yaratıklarla savaşıyorlardı. Gerçek elbette oyunlardaki, filmlerdeki gibi değil ama bu detay da tarihin bir cilvesi işte...

Edebiyata dönersek; “Okuyacakları kitapları -her zaman olmasa da- görsel hafızalarının belirlediğini görebiliyoruz,” demiştik. Bunun dışında kalan bir kesim de var elbette. Bu kesimin genellikle klasikleşmiş, herkesin saygı duyduğu isimleri referans almadıklarını söylemek yanlış olmasa gerek. Tam tersine herhangi bir şekilde yollarının kesiştiği akımlar, isimler onlar için belirleyici oluyor. Yeraltı edebiyatı, punk estetiği ya da çizgi roman dünyasına yakın olmaları biraz da yaşam biçimleriyle ilgili. Dostoyevski, Tolstoy, Proust okumadıklarını söylemek elbette yüzeysel bir tespit olur fakat Philip K. Dick okuma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu pekala söyleyebiliriz. Özellikle bilimkurgu edebiyatına ya da sistemi deşifre eden hikaye ve romanlara ilgi duydukları bilgisine ortaya çıkan slogan, yazı ve referansları göz önüne alarak ulaşabiliriz. Onları anlamayan aile, okul ve devlet var ortada. Kendilerini anlatamadıkları, yer bulamadıkları, ses çıkaramadıkları bir sistem.

Sonuçta nasıl bir yelpaze oluşursa oluşsun bu kuşağın büyük hikayeler anlatan ve sıradan insanı

atlayan metinlerle işi olmadığı, belki de en doğru analiz. Çünkü, bireysel hikayelerin gücüne inanan bir kuşak söz konusu. Kendini anlayan, sorunlarını dile getiren, katharsis yapabileceği karakterler... Bu, Barış Bıçakçı'nın toplu konutlarda sıradan dertleriyle yaşayan karakteri Cemil de, Hakan Günday'ın hayatın en dışına itilmiş, dışlanmış karakterleri de olabilir. Ya da kimbilir belki biraz daha öncesi; Yusuf Atılgan, Oğuz Atay...

"Beni umursamıyorsan ben de seni umursamıyorum," diyen bu kuşağı belki de çok sevdikleri Chuck Palahniuk'un sözleri en iyi biçimde anlatıyor(du): "Nefret ettiğimiz işlerde çalışıyor, gereksiz şeyler alıyoruz. Bir amacımız yok; ne büyük savaş ne de büyük bir buhran yaşadık. Bizim savaşımız ruhani savaş... Ve bunalımımız kendi hayatlarımız..." Öyle ya da böyle, herkesi kendilerine hayran bırakan bu gençlerin, Palahniuk'un bu cümlelerini direniş boyunca çok daha başka, çok daha anlamlı bir şeye çevirdikleri kesin. ■

"Mustafa Kemal'in askerleriyiz," diye bağırarak kitleye direnişin ruhunu hatırlatmak için duvara "Mustafa Keser'in askerleriyiz" yazmaları her şeyin özeti gibi.

İktidara yakın basının yalan haberler ürettiği bir ortamda -Twitter başta olmak üzere- sosyal medya gerçek ana iletişim aracı oldu. (Görsel çalışma: Kaan Bağcı)

Antikapitalist Müslümanlar: GEZİ, KURAN'DAKİ CENNET TASAVVURUNA ÇOK YAKIN

Kuşkusuz ki Antikapitalist Müslümanlar Gezi Direnişi'nin en simgesel gruplarından biri olarak kalacak hep akıllarda. Özellikle bu direnişin "CHP zihniyetinin" doğrudan bir ürünü olmadığını göstermek açısından çok önemli bir rol oynadı Antikapitalist Müslümanlar. Direnişe katılan tüm kesimlere "farklılıklara saygı duymaları gerektiğini" hatırlatan önemli nedenlerden biri olan Antikapitalist Müslümanlar'dan Sedat Doğan ile, Y. Kuşağı'nın Antikapitalist Müslümanlar'daki yansımaları konuştuk.

Sizce Gezi Parkı direnişine hangi nesil damgasını vurmuştur?

Genç bir nesilden bahsedebiliriz. Bu nesil aslında son 10 yıldır bir pasif direniş halindeydi. Ülkemizde ve dünyada cereyan eden haksızlıklara karşı bir tepki halindeydi fakat bu sanal ortamın dışına taşmıyordu pek. Bunun sebeplerinden biri de halihazırda mevcut olan muhalefet partileri ve STK'lardı. Gençlerde bir aidiyet duygusu gelişmiyordu. Yalnız Gezi Parkı'ndaki ağaçlara yönelik yapılan bir müdahale, manipülasyon içermeyen bir alandı ve gençler, siyasete müdahale edebilecekleri bir alan bulmuş oldular bu vesileyle.

Bu bahsettiğiniz gençlerin apolitik olduğu söylendi yıllarca. Sizce öyleler mi sahidem?

Bu ayrımı çok doğru bulmuyoruz. Politik alanı sadece parlamenter sistem içinde okuma alışkanlığı olanlar, bu sistem dışı politik duruşları apolitik olarak okuyor. Aslında Gezi Parkı direnişçisi gençler hem iktidara hem de muhalefete, parlamenter sistemin kısıtlayıcı politik argümanlarının yetersizliğinden dem vurup politik duruşu sokaklara yayarak muhalefet yapmayı halkın içine yönlendiriyorlar. Bir nevi doğrudan muhalefetin ya da demokrasinin öncülü haline gelmiş durumdalar.

GENÇLİK, AMANSIZ YAKALADI

Gençliğin de yoğun bir biçimde dahil olduğu bu direniş çoğu yorumcu için sürpriz. Neden gençlerden böyle bir tepki beklenmiyordu?

Bu gençler aslında her şeye tepkiliydiler ama bu sosyal hayat içinde ete kemiğe bürünemiyordu. Gezi Direnişi bu anlamda da bu üretilen farkındalığın açığa çıkmasına sebebiyet verdi. Parlamenter sistem içine sıkışmış, ya da parlamenter sistemi yıkmaya odaklanmış muhalefet, iktidar ya da devrimci güçler, bu

Kuşkusuz ki Antikapitalist Müslümanlar Gezi Direnişi'nin en simgesel gruplarından biri olarak kalacak akıllarda. (Görsel çalışma: Onur Atay)

alanın kapsayıcılığını öngöremedi. İktidar bir yaptırım uyguladığında, kendisini meydanda eleştirenlerin sayısına baktı ve hem sayı olarak hem de belirli siyasi gruplara ait olan bu protestoları hiç önemsemedi ve daha da hırçınlaştı. Ama Firavun örneğinde olduğu gibi hiç beklemediği bir yerden gençlik, hem iktidarı hem de muhalefeti amansız yakalamış oldu.

Gezi Parkı, size, Antikapitalist Müslümanlar'a göre nasıl bir yerdirdi?

Paranın ve statünün geçmediği Gezi Parkı, Kuran'daki cennet tasavvuruna çok yakındır. Taha suresinde Allah cenneti tanımlarken kimsenin aç kalmadığı ve güneşten yanmadığı yer olarak tarif eder. Gezi Parkı'nda bu yönüyle ne hiyerarşik bir yapılanma vardı ne de eşitsiz bir toplum yapısı vardı. Gezi Parkı dünyanın bütün çelişkilerine karşı, eşitliğin, kardeşliğin yani sınırsız ve sınıfsız cennet idealinin protitipini oluşturmuştur. ■

Antikapitalist Müslümanlar ne okur?

Bizim temel aldığımız kitap Kuran-ı Kerim'dir. Kuran'da anlatılan bütün peygamberler ezilenlerin yanında saf tutmuş, gücü ve serveti elinde bulunduranlara karşı mücadele etmiştir. Bu güç ve servet sahipleri, insanların emeklerini sömürdükleri gibi, bütün canlıların ortak yaşam alanı olan doğayı da kendi çıkarları uğruna talan etmişlerdir. Kuran bu ortak doğal yaşam alanlarına "sünnetullah" der. Biz de Kuran'ın bu bakış açısını göz önünde bulundurarak Gezi Parkı'nın belirli sınıflara peskeş çekilmesine karşılık sünnetullahı savunmanın mücadelesini verdik.

Ayrıca zulme ve haksızlığa karşı duran birçok Müslümanın etkilendiği düşünürlerden Ali Şeriatî'nin *Kendini Devrimci Yetiştirmek* (Fecr Yayınları), Nurettin Topcu'nun *İsyân Ahlakı* (Dergâh Yayınları) gibi çalışmaları bu direnişte bize yol ve yöntem gösteren önemli eserlerin başında gelir.

Çarşı: SÜPER REKLAMIMIZ OLDU

“ Bu mizahi dil buradan çıkacak elbette. Faşistten esprili dil çıkar mı? Buranın çocukları Kabalci'ya girer. Express dergisini alır.

Parktan atılmış, çadırlar yakılmışken, Çarşı'nın “Bize 100 gaz maskesi verin, parkı alalım,” demesi önce hayalci ve çocukça gelse de, iki gün sonra bu slogan gerçek oldu. Daha sonrası unutulmaz zaten... Çarşı, tribünden taşan enerjileri ve en çok da o zeka fişkırان mizahıyla eşi benzeri olmayan bu direnişin kahramanlarından oldu. Sloganları, marşları herkesin diline dolandı. Herkes tuttuğu takımı unuttu, “Hepimiz Çarşı'yız” dedi.

Bu satırlar yazılırken Çarşı'ya yapılan bir operasyonla birçok kişi gözaltına alındı. Onlar böyle bir şeyi bekliyordu zaten ama işin komik tarafı Çarşı'nın kağıt üstünde bir örgüt ya da parti olmaması. Kendi ifadeleri ile bir ruh Çarşı. Tribünden gerçek hayata taşan, duruşu olan bir enerji. Yani, sırtına Çarşı forması geçiren bir kişinin yaptığı eylemlerden dolayı Çarşı'nın sorumlu tutulması tutarsız olduğu kadar absürt de bir durum.

Bu gözaltı-tutuklama haberinden önce yaptığımız röportajda Çarşı'dan Samet ile Gezi Parkı direnişine neden destek verdiklerini, direnişteki gençlerle olan fikir birlikteliğini konuştuk:

Çarşı'nın nasıl bir profili var?

Çarşı'yı oluşturan insanlar kendini diğer tribünlerle kıyaslanmayacak kadar demokrat -ya da ne diyorsanız- tanımlayan insanlar. Dolayısıyla sokakta kendiliğinden oluşmuş bir şey. Bunun ne yürütme kurulu vardı, ne çok bilinçli bir stratejinin parçasıydı. Niye bu kadar ön plana çıktığının aslında gerçek cevabı şu: Örgüt ya da kuruluşları olmayan ve bu kadar büyük olan bir isyan, bir direniş söz konusu. İnsanlar neresinden sevimli ve meşru kılabilirdi? Çarşı'yı herkes biliyor. Milyonlarca taraftarı olan bir takım. Direniş Çarşı'yla sevimli kılındı biraz. Bunu Çarşı mı yaptı, hayır. İnsanlar kendileri yaptılar.

Çarşı neden direnişe destek oldu?

Olaylar Beşiktaş'ta da oluyor bir kere. Biz de buradayız. Çarşı içinde oturuyoruz. Dolayısıyla biz de olacağız tabii ki. Taksim'de polis müdahale ediyor sonra çıkıyor ama buradan hiç çıkmıyor Başbakanlık Ofisi nedeniyle. Buradaki direnişin sergilendiği yerler burası olduğu için Çarşı bu kadar önplanda.

İkinci neden polis şiddetidir. Biz 1 Mayıs'ta ve 10 Mayıs'ta (İnönü'deki son maçta) çok kötü bir polis şiddeti yaşadık. Bir yerde patlayacaktı. İnsanlar kinlendi. Burada vahşet yaşandı resmen.

Esas olarak da, bizim siyasi duruşumuz zaten belli. Bu tribünü kimlerin kurduğu belli. Bu tribünün lideri dediğim insanların siyasi görüşleri belli.

“Çarşı, sokakta kendiliğinden oluşmuş bir şey. Bunun ne yürütme kurulu var, ne çok bilinçli bir stratejinin parçası.” (Görsel çalışma: Sedat Girgin)

"Direniş Çarşı'yla sevimli kılındı biraz. Bunu Çarşı mı yaptı? Hayır. İnsanlar kendileri yaptılar."

Hep bahsedilen Çarşı ruhu nedir peki?

Adını bir mekandan alan tek taraftar grubu. Çarşı dediğimiz yer burası işte. Türkiye'de arabeske yapılan şey yıllarca futbola yapıldı. Futbola ilgilenmek avamlık olarak görüldü. O dönemlerde en kriminal tiplerin olduğu yerde böyle olmayan tek grup Çarşı. Çarşı ruhu faşist ve lümpen olmayan tek tribün. O yüzden her an her saldırıya açık bir tribün. Çarşı, faşist, bağınaz olmadan parçası olabileceğiniz bir yer. Diğer takımlarda tribün liderlerine reis denir. Bizde böyle bir şey olmadığı gibi herkes istediğini söyler. Birey olabildiğin bir yer. Bunu başka bir yerde gördük mü, görmedik.

Kahramanlaştırıldığınızı, abartıldığınızı düşünüyor musunuz?

Tabii, hem de nasıl. Ama biz bunu daha önce de yaşadık. Burada böyle çok artistlik yapılır, 3 gün sonra tinerici derler. Bu çapulcu lafı ilk bize kullanıldı. Serdar Bilgili bizim için söyledi. Çapulcu değiliz diye beste bile yapmıştık.

Bu kez farklı ama sanki...

Tabii. Süper reklamımız oldu. Kötü anlamda demiyorum. Ama bize yakında bir operasyon yaparlar. İtibarsızlaştırma operasyonu. Bu kadarı devletin hoşuna gitmez çünkü. Bir yerde yapacaklar bunu. Ama, toplamda artıda kalacağız kesin. O kadar güzel bir şeydi ki. Buradan 300 kişi çıkıyoruz, binlerce kişiye dönüşüyoruz.

Çarşı olmasaydı direniş nasıl olurdu?

İddialı konuşmayayım. Kolektif bir iş bu. Sonuçta olay kontrolden çıktığı için Taksim açıldı. Çatışmayı biliyoruz çünkü. Sokak pratiğimiz var. Bizim fikrimiz çekilmemekten yanaydı. Semte sokmamak gerekiyordu. Taraftar grupları en önde güven veriyor elbette. Olması gereken buydu. Bunlar Çarşı diye çıkmadı sokağa. İsyan ettikleri için çıktılar. Çadır yakıldı, insanları tekmelediler. Asıl sebep buydu.

Çarşı mizahı direnişteki mizahla örtüştü diyebilir miyiz?

Aynen, öyleydi. Olağanüstü bir mizah vardı. Gerçek olmayan, efsane şeyler de üretildi tabii. Şimdi şöyle;

yanım Ortaköy, Taksim, Nişantaşı... Türkiye'de bir şey moda olacaksa bu sokaklardan olacak. Buradaki gençlerin seviyesi ortada. Fanzinler, dergiler buradan çıkıyor. Bence burası Türkiye'nin merkezi. Kimse kimseye laf atamaz burada. Bağınaz bulamazsınız. Neden burada direnildi? Eski Kudüs gibi. Daracık sokaklar. Kaçabiliyorsun, yardımlaşma var. Esnaf bu kadar destek verir mi başka yerde? O yüzden esprili dediğimiz dilde bunun da etkisi var. Bir kere bu dil oluştu mu bütün bunlar birbirini besliyor. TOMA kaçırılmış, Davulcu Vedat Vali'ye telefon açmış... gibi efsane şeyler bile bu mizahın parçası oluyor. Buranın çocukları böyle konuşuyor. Bu mizahi dil buradan çıkacak elbette. Faşistten esprili dil çıkar mı? Buranın çocukları Kabalıcı'ya girer, Express dergisini alır.

Çarşı çok abartılıyor diyenler var.

Çarşı'ya tribün grubu olarak bakmak gerek. Burası akademik eğitim veren bir yer değil. STK da değil. Yakından bakarsan çirkinleşebilir elbette. O bağlamdan koparmamak gerekir.

Sizce direnişe damgasını vuran belirli bir kuşaktan bahsedilebilir mi?

Bu olayın en büyük faydası çocuklar Beşiktaşlı oldular. İnsanlar çocuklarımız Beşiktaşlı olsun dediler. İkinci önemli konu şimdi biz miknatıs olacağız. Bize benzeyenler gelecek, bu bizi güçlendirecek. 10 tane adam gelse bile önemli. Sorunuza gelince; Cem Abi, Ayhan Abi gibi tarih olmuş isimler de var. Yeni kuşaktan çocuklar da var. Herkes iç içe ama karar mekanizmasının içine gençler girerse işin b.ku çıkar. Genç dediğimiz 16 yaşında çocuklar çünkü. ■

ÇARŞI ne okur?

- Son iki yıldır dergi moda oldu. Express var, Millet onun hastası. Hatta tribünden genç bir arkadaşımız aynı minval ve kulvarda Spot diye bir dergi çıkarmaya başladı. O da epey elden ele.
- Kitapta iş biraz "teknik," şöyle teknik, ya kıvrılabilir kitap alınıyor (maca giderken arka cebe kıvrıp koyulabilecek kitap, ya da artık her grupta neredeyse bir kadın var en az, onun çantaya "mac sonrası alırım," diye atılıyor. Kabalıcı geçen senelerde bir grubun Metis'in her yıl çıkardığı takvimi ile ilgili deniyoluğuna muhatap olmuştu. Nedendi tam hatırlamıyorum. Ondan sonra buna tepki olarak gidip Kabalıcı'dan mac günü kitap almak popülerleşti.
- Endüstriyel futbol eleştirilerine dair kitaplar çok modaydı bir ara. Şimdi değil. Hem külliyat bitti sayılır hem de Türkiye'de bu işin şampiyonluğunu yapan bazı kişiler maşallah endüstri eleştirisi yapıp sözümona, sonra endüstriciliğin tıllahı oldular.
- Emrah Serbes'in kitapları çok okunuyor. Kendisi de, yazdıkları da çok seviliyor.
- En çok okunansa Twitter, Twitter aşağı Twitter yukarı!

Öğrenci Kolektifleri: POLİTİK DEĞİLDİR DEMEK AKIL KÂRI DEĞİL

"İnsanlar artık sokağa çıkıp hakkını arayınca kazanacaklarını öğrendiler." (Görsel Banksy'e aittir.)

Konumuz hem Y Kuşağı hem de Gezi Parkı Direnişi olunca es geçemeyeceğimiz bir grup daha vardı: Öğrenci Kolektifleri. Direniş boyunca aktif rol oynayan Öğrenci Kolektifleri'nin hemen tüm üyeleri Y Kuşağı'nın temsilcileri. Öğrenci Kolektifleri'nden Aylin Kaplan'la direnişi ve kuşak meselesini konuştuk.

Direniş boyunca en çok konuşulan konulardan biri kuşak meselesi idi. Sizce, Gezi Parkı Direnişi'nde belirli bir kuşaktan söz edilebilir mi?

"90'lar kuşağı ayağa kalktı" analizi yapmak şu an için ne kadar doğru bilmiyorum. Ama şu da bir gerçek, Gezi Parkı eylemleri ile başlayıp bir halk direnişine dönüşen eylemlere katılanların çoğu orta sınıf/genç. Burada birkaç kritik nokta var bence, mesela daha önceleri eylemlerde bırakın gözüaltına alınmayı fotoğrafının çekilmesinden bile korkan insanlar nasıl oldu da bu kadar cesaretlendi? Sokağa çıkan genç kitlenin bu kadar cesur olmasında ülkenin kanlı tarihine tanıklık etmemelerinin büyük payı var diye düşünüyorum. 90'lara kadar olan dönemi düşünün; darbeler, ihtilaller, Maraş, Çorum, Ermeni Katliamları, 12 Eylül ve daha sayamayacaklarım...

Politik/apolitik tartışması var bir de.

Evet, bu konu çokça dile getirildi. Özellikle de AKP tarafından. Tayyip Erdoğan bunu medya aracılığıyla direnişi bölmek için de sıkça kullandı. "Ağaçlar kesilmesin diye sokağa çıkanlar" ve "Marjinaller" diye iki kavram kullandı hep. Ancak en başından beri bu direnişi takip etmiş olan birisi şunu çok net anlayabilecektir: Gezi Parkı

Direnişi başından beri politiktir. Bunu farklı şekillerde ayırmak gereksizdir. Gezi Parkı'nda yaşananlar AKP'nin 11 yıllık iktidarı boyunca uyguladığı baskıların patlama noktası oldu. Gezi Direnişi ile başlayıp koca bir isyana dönüşen ve bin bir çeşit farklı insanı aynı slogan etrafında bir araya getiren bu direnişe "Politik değildir," demek çok da akıl kârı değildir.

KENDİLERİNE GÜVENMEYİ ÖĞRENDİLER

Sizin kuşağınızdan neden böyle bir eylem beklenmiyordu?

Evet bu kadar büyük bir halk isyanı beklenmiyordu bu doğru ancak bir gün insanların "Yeter" deyip sokağa çıkacağı belliydi. Herkes bir biçimde AKP'nin politikalarından rahatsızdı ama korku, umutsuzluk, güvenmeme gibi konular bir araya gelince kimse sokağa çıkmıyordu. Bu direnişin bence en güzel yanı da bu oldu. İnsanlar artık sokağa çıkıp hakkını arayınca kazanacaklarını öğrendiler; omuz omuza barikatlarda çatıştıkları insanlara ve kendilerine güvenmeyi öğrendiler.

Direnişi ve Gezi Parkı'ndaki hayatı, içeriden biri olarak nasıl anlatırsınız?

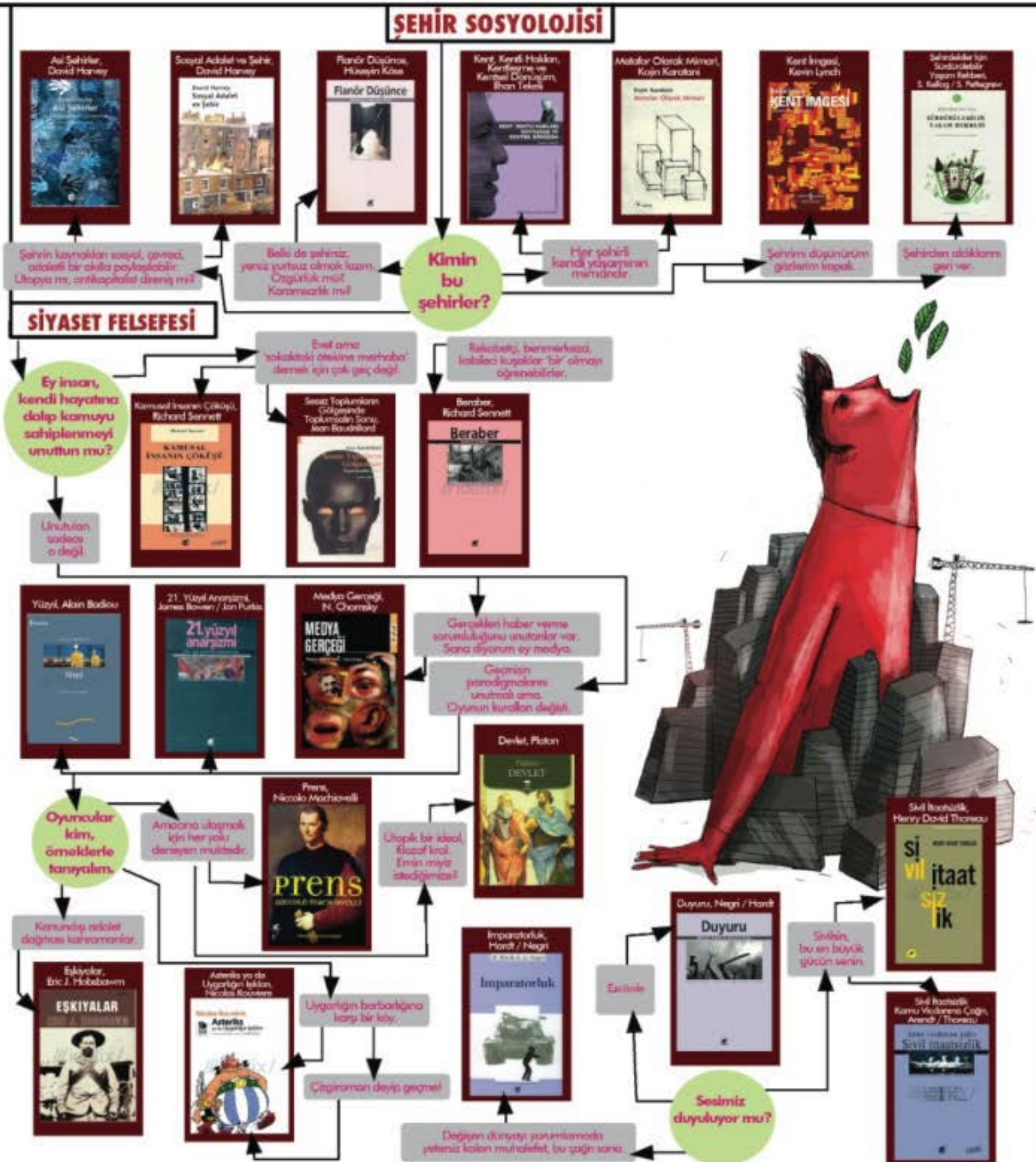
Gezi Parkı deneyimi artık tarihe geçmiş bir olaydır. Gezi Parkı'nda para yoktu, güvensizlik, çirkinlik, emek sömürüsü yoktu. Çöplerin toplanmasından tuvaletlerin temizliğine, yemek yapılmasından gece battaniyeni yanındaki ile paylaşmaya kadar tüm yaşam oradaki direnişçilerin emeği ve inancı ile kuruldu. Gezi'de gerçek özgürlük vardı, bu Gezi ahalisinin toplumsal özgürlüğü idi. Böyle bir yaşam çok tahayyül edilebilir bir şey değildi, insanlara hep ütöpik gelmişti belki de. Ama Gezi'de yaşananlar bunun mümkün olduğunu gösterdi. ■

Öğrenci Kolektifleri ne okur?

- Chris Herman, *Halkların Dünya Tarihi*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, Yordam Kitap
- Mark Mazower, *Karanlık Kita: Avrupa'nın 20. Yüzyılı*, çev. Mehmet Morali, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Yayınları
- Ilan Pappé, *Ortadoğu'yu Anlamak*, çev. Gül Atmaca, NTV Yayınları
- E. Wallerstein, G. Arrighi, T.K. Hopkins, *Sistem Karşı Hareketler*, çev. B. Somay, C. A. Kanat, S. Sökmen, Metis Yayınları
- Eric J. Hobsbawm, *Fransız Devrimi'ne Bakış*, çev. Osman Akinhay, Agora Kitaplığı

Hep politik kitaplar listeledik, konuyla ilgili olduğu için, ama edebiyat da okurum tabii, Turgut Uyar'dan Oğuz Atay'a, İhsan Oktay Anar'dan Gabriel García Márquez'e kadar...

ESKİ ŞEHRİN YENİ MATEMATİĞİ: SÖZCÜKLER

UNUTMAMA BAHÇELERİ

“Bizim bambaşka bahçelere ihtiyacımız var. Ötekileştirme ve nefretin unutulduğu ancak yaşayan tüm canlıların bir ve kardeş olduğunun hatırlandığı, duyarlılıkların temel alındığı unutmama bahçelerine...”

Bizim kelebek hiç olmadığı kadar coşkuluydu. Bloguna, “Güzel insanlar benim doğal yaşam alanım olan parka, ağaçlara sahip çıktı. Üstelik orada bir parkta yapılacak en güzel eylemin kitap okumak olduğunu gösterdiler,” yazmış ve eklemiş: “Nâzım Hikmet’in şu sözleri hiç bu kadar anlamlı olmamıştı herhalde: Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine.”

“Biliyor musun bütün bunlar bana hangi kitabı anımsatıyor?” dediğimde merakla dinlemeye başladı. “Belki de ilk okuduğum roman olan Frances Hodgson Burnett’in *Gizli Bahçe*’sini... Orada zengin ama mutsuz iki çocuğun, onlara ısrarla yasak olduğu söylenmesine rağmen yılmayıp aradıkları bir gizli bahçeyi keşfetmelerinin ardından burada karşılaştıkları doğanın güzelliğiyle hem kendilerinin hem de büyüklerinin hayatlarını nasıl değiştirdiklerini görürüz. O güzel bahçeye ne pahasına olursa olsun girmeyi amaçlayan o iki çocuk ve otorite simgesi olarak görülen büyüklerin yeni bir bilinçle dönüşmeleri sence de ilham verici değil mi?”

“Evet,” dedi kelebek, “güzel insanlar olduğu sürece hep güzel bahçeler olacağına inanıyorum. Mesela Sait Faik’in ‘Havada Bulut’ öyküsünde köpeğiyle konuşacak kadar duyarlı insanlar ya da ‘1 Nisan’da Bir Erik Ağacı ile Konuştum’daki kahraman gibi: Vangelistra Kilisesi’nin çan kulesinden otuz metre aşağıda küçük bir kulübenin bahçesindeki, dalları evin siyah damını gören bir erik ağacı, benim en iyi dostumdur. Dünyada bu küçük erik ağacıyla konuşabilirim. Derdimi yalnız ona anlatabilirim. Erik ağacı! Seni de, yemişlerini tuzla yiyen esmer kızı da deliler gibi seviyorum, ne yapayım? İşte görüyorsun ki

Güzel insanlar olduğu sürece hep güzel bahçeler olacağına inanıyorum. (Görsel çalışma: Maggie Lochtenberg)

azizim, ben köpeklerle konuşmadan evvel işe ağaçlarla konuşmakla başladım.”

“Ama her şeyden önce, maalesef başka tutkular peşindeki eski kuşakların duyarsızlaşması bizi bugün bahçelerimize, ağaçlarımıza sahip çıkma mecburiyetine taşımadı mı? Biraz da bahçelerinin yerine apartmanlara sahip olma şevkiyle duyarlılıklarını kaybetmiş o kuşakların mirasını yaşamıyor muyuz şu anda? İşte Murathan Mungan’ın *Son İstanbul*’u ne güzel anlatıyor o günlerde yenik düşmüş bir bahçenin dramını: – Bahçede oynardık hep. Bahçe yeterdi bize. – Çocuklar büyüyorlar abla, Bahçe az geliyor onlara. Bütün dünyaları yalnızca bir bahçe olamıyor artık. Bahçenin dışına da çıkmak istiyorlar. – Bir şey söyleyeyim mi sana Talia? Bana kalırsa artık kimse için bahçenin bir anlamı kalmadı. Bu yüzden böyle bakımsız. Konak bile yabancı duruyor bu ıssız bahçeye. Bahçeler eskidenmiş Talia. Bahçeler bir şeyleri anlatmak içinmiş. Oysa bizim anlatacak hiçbir şeyimiz kalmadı...”

Kelebek anlamıştı. “Hatırlar mısın Latife Tekin’in *Unutma Bahçesi*’ni? Unutmak isteyen insanların bir araya toplandığı, burada geçmişlerine dair unutmak istedikleri ne varsa unuttukları bir yerden bahsedilir. Oysa sanırım bizim bambaşka bahçelere ihtiyacımız var. Ötekileştirme ve nefretin unutulduğu ancak yaşayan tüm canlıların bir ve kardeş olduğunun hatırlandığı, duyarlılıkların temel alındığı unutmama bahçelerine...” dedi ve Melih Cevdet Anday’ın dizelerini mırıldanarak en yakın parka doğru uçup uzaklaştı: “Kuşlar seslerini bulmak için/ Bahçelere koşuyorlar/ O kadar yer gördüm ki/ İçim sızlıyor unuttukça.” ■

KALDIRIM MÜHENDİSİ WILLIAM, KURNAZ MÜTEAHHİTLERE KARŞI!

Aristokrat bir İngiliz olan William,
rutin bir pazar sabahı Chelsea'deki evinde gazetesini okurken bir ilan görür:
Avrupa Birliği Komisyonu İstanbul'da görevlendirilmek üzere kaldırım mühendisleri aramaktadır.
Hiç ummadığı bir anda kendisini İstanbul'da bulan William'ın hayatı sadece on gün içinde nasıl değişecektir?

Disiplinli, iyimser velâkin şaşkın William ile İstanbul'un
türedi zenginlerinden kurnaz Beton Basri ve şürekâsının acayip maceraları...

Kaldırım Mühendisi,
kara mizahın hicivle iç içe geçtiği,
fantastik olaylarla bezendiği bir roman.
Okumayan kalmasın!

Mehmet Nafi Artemel kimdir? (ekşisözlükten)
dersinde yoklama almamasına rağmen salonun
neredeyse full çektiği; kesif İngiliz aksanıyla,
Amerikan aksanına alışkın olan öğrencilerin
kulaklarındaki kırı pırı alıp götüren müthiş kişilik...
son sınavında Chelsea ile Fenerbahçe arasındaki
yazışmayı sordu.
derse gelenlerin kişisel tarihine "dersten alışılanarak
çıkan hoca" olarak geçmiştir.
derse gelemecek olmasının sebebinin evine tır
çapması olarak açıklamış hoca.
"kaldırım mühendisi" adıyla bir roman çıkarmış
olan boğaziçi üniversitesinin en kıymetli, en değerli
hocalarından biri.

www.timas.com.tr
twitter.com/timasyayingrubu
facebook.com/timasyayingrubu

iyi ki kitaplar var...

ŞEHRİNİZİ NASIL “ASİ” TUTARSINIZ?

Nasıl bir şehir istediğimiz sorusu, nasıl kimseler olmak istediğimiz, ne tür bir yaşam tarzı arzuladığımız, hangi estetik değerlere sahip olduğumuz sorusundan ayrı düşünülemez, diyor David Harvey Asi Şehirler’de.

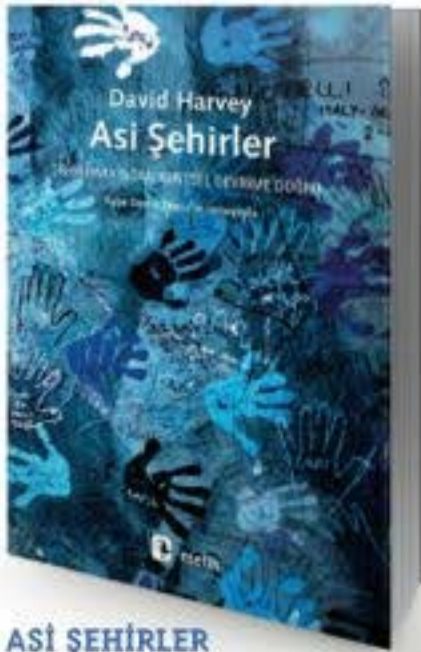

İnsan şehri inşa ederken, kendini de inşa eder. Öyleyse şehri gönlümüze göre değiştirme ve yeniden icat etme hakkıdır bu. Bireysel değil, kolektif bir haktır. (Görsel çalışma: Joyce Moyer)

David Harvey 2011 Londra ayaklanması sırasında bakın ne demiş: “Şansımız varsa, komisyonlar kurulacak, raporlar hazırlanacak... Şansımız varsa, diyorum çünkü İngiltere’nin halihazırdaki başbakanının ‘vahşi’ dürtüleri, bir yandan ahlaki pusulanın şaştığından, adab-ı muâşeretin yerle bir olduğundan, başıboş gençler arasında aile değerleri ve disiplinin maalesef erozyona uğradığından dem vururken, diğer yandan tazyikli su püskürten tankları, biber gazı taburunu ve plastik mermileri devreye sokacak gibi görünüyor.” Ne kadar da tanıdık geliyor kulağa, değil mi?

Bir parkla, meydanla, semtle, devamında ise bir şehirle başlayan ve nihayetinde ülkesel bir harekete dönüşen Gezi Parkı’nı, dünyayı egemenliği altına almış vahşi kapitalizmden, küresel insani krizden; son yıllarda Avrupa şehirlerinde, Amerika’da baş gösteren şehir isyanlarından ayrı düşünmek mümkün değil. Direnişin ilk gününden

bu yana pek çoklarımız gibi edebiyata, özellikle de şiire sarılmış durumda olduğum halde David Harvey’nin *Asi Şehirler*’ini de elimden bırakamıyorum. Kitabın altbaşlığı “Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru”. Zekice bir mizah anlayışıyla, yepyeni bir dille bezeli bu olayları, tek bir tamlamayla özetlemek isteseydik eğer bu hiç kuşku yok ki “şehir hakkı” olurdu. Çünkü nasıl bir şehir istediğimiz sorusu, nasıl kimseler olmak istediğimiz, ne gibi toplumsal ilişkiler arayışı içinde olduğumuz ne tür bir yaşam tarzı arzuladığımız, hangi estetik değerlere sahip olduğumuz sorusundan ayrı düşünülemez, diyor Harvey. İnsan şehri inşa ederken, kendini de inşa eder. Öyleyse şehri gönlümüze göre değiştirme ve yeniden icat etme hakkıdır bu. Bireysel değil, kolektif bir haktır. Ve işte tam burada o vurucu soru gelir: Peki bu hakkı en iyi biçimde nasıl kullanabiliriz?

ASİ ŞEHİRLER

David Harvey

Metis Yayınları

Çeviren: Ayşe Deniz Temiz

KENTLEŞME: SINIFSA BİR OLGU

Direnış boyunca kimilerinin fark etmediğı, kimilerinin de özel olarak üzerini örtmeye çalıştığı ana damar, yoksulluk vurgusu ve sınıf mücadelesi oldu. Oysa ki kentleşmenin kendisi zaten ve daima sınıfsal bir olgu. Şehirler bir artı ürünün toplumsal ve coğrafi olarak yoğunlaşmasından doğar. Artı ürün bir yerden ve birileri üzerinden elde edilir hep, artı ürünün nasıl kullanılacağına

denetimi de daima küçük bir grubun elinde olur. Kapitalizm hiç durmadan şehirleşmenin ihtiyaç duyduğu artı ürünü üretir ya da aynı şekilde kapitalizm sürekli surette ürettiğı artı ürünün soğrulması için şehirleşmeye ihtiyaç duyar.

Evet, direnişin siyasi olmadığı, direnişe katılanların siyasi ve ekonomik bir beklentileri olmadığı ve hatta ekonomik krizden etkilenmeyenlerden oluştuğuna dair planlı olarak pompalanan görüşler bütünü, sırf bu anlamda bile bağlamından yoksundur. Direniş, doğası gereğı siyasi, doğası gereğı yoksulların, doğası gereğı rejim karşıtlarının... Politik öfke, politik isyan giderek

bilinçli bir eyleme dönüşüyor.

Ve Harvey öneriyor: "Artı ürünün üretimi ve kullanımı üzerinde daha fazla demokratik denetim talebi. Bu talepten utanmayın, artı üretime sahip olmak ille de kötü bir şey değildir."

Şehir başlı başına siyasi bir topluluk gibi hareket ediyor şimdi, şehir artık toplumsal hareketin içinden doğduğu dev bir saha. Yalıtılmışlığın, yalnızlığın, neoliberal bireycilik anlayışının üstesinden geliniyor elbirliğiyle; şehir, şehirler, finans kurumlarının, şirket sermayesinin ve yerel yönetimlerin desteklediğı müteahhitlerin sunduğı o ucube imgeden kurtuluyor. Yeni bir imge yaratılmaya başlanıyor. Ülke ve dünya tarihinde bir mucize oldu: Doğru soruyu sorduk! Şimdi bu doğru soruya, doğru cevaplar verme zamanı.

Asi Şehirler'i okudukça görüyorum ki Türkiye'deki olaylar, sandığımız gibi bize özel, tek ve biricik değil, yani yalnız değil. Ancak yalnız olmadığı kadar da, gelmiş geçmiş tüm diğer hareketler içinde pırıl pırıl parladığı da kesin. Kendi enerjisini kendi içinde üreten, sürdürülebilir, ritmini doğadan, dilini şiirden ve mizahtan, sesini müzikten, inancını özgürlük düşüncesinden alıyor. Üstelik Filiz Gazi'nin de dediğı gibi "Direniş, iyiliğı sokağı düşürüyor."

Harvey'nin kehanetlerini bilenler bilir. Hatta artık kehanetten bile çıktı sayılır onun öngörülerini. Şimdi kulaklarımda dünyanın herhangi bir şehrinde patlak veren büyük bir direnişin, tüm dünyaya nasıl yayılacağını ve kapitalizmin sonunun da işte böyle geleceğini söylediğı cümlesi yankılanıyor. Ancak bu yayılma öyle kolayca bir kıvılcımla etrafı yangın yerine döndürmeyecektir, bu bilinçli bir çabayı ve mücadeleyi gerektirir. ■

Harvey'nin kehanetlerini bilenler bilir. Şimdi kulaklarımda dünyanın herhangi bir şehrinde patlak veren büyük bir direnişin, tüm dünyaya nasıl yayılacağını ve kapitalizmin sonunun da işte böyle geleceğini söylediğı cümlesi yankılanıyor. (Görsel çalışma: Daniel Vane)

TOPLUM BUHAR ÇIKARIYOR: METROPOL İÇİN İSYAN VAKTİ

Yabancılarla aynı mahallede yan yana oturmak istemeyenler, normal şartlarda içinde bulundukları bu duruma gergin de olsa tahammül gösterirken, kaos esnasında ortaya taşlı sopalı bir tahammülsüzlük çıkar. (Görsel çalışma: Kaan Bağcı)

“Günümüz toplumlarında, tüketimin sosyalizmden çok faşizme yol açacağını iddia eden romanyla J.G. Ballard, metropolün psikocoğrafyasını da hatırlatıyor.

Alışveriş merkezinin yapılmasıyla mahallenin çarşısı, küçük esnaf çok büyük oranda maddi kayıp yaşayacak. Futbol takımının taraftarları çatışacak. Ulusalçılar bayraklı tişörtleriyle yürüyüşler yapacak. En sonunda halk ayaklanması gerçekleşecek ve o zamana kadar müdahale etmemiş polis ayaklanmayı bahane ederek mutenalaştırılması beklenen mahallelere acımasızca girecek. Tanıdık geldi, değil mi? Ama İstanbul'u anlatmıyorum, J.G. Ballard'ın ölmeden önce tamamladığı son romanı, henüz dilimizde yayımlanmamış *Kingdom Come* romanının özetini geçiyorum.

METROPOL: ÇILDIRAN BİR MİKROKOZMOS

Metropol o kadar karışık bir nüfusa sahip, birbirine o kadar ince ipliklerle bağlanmış bir bohçadır ki, hangisini sökmeye başladığınızın pek de önemi olmadan tüm iplikler bir anda atmaya başlayabilir. Milyonların görünüşte uyum içinde yaşadıkları metropol, aslında

farklı ekstremelerde insanların birbirleriyle karşılaştıkları, birbirlerini yargıladıkları ve müthiş bir rekabetle ilişki kurdukları bir mikrokozmostur. Metropolde biriken huzursuzlar, farklı sebeplerden yaralanmış, örselenmiş, üzülmüş ve öfkelenmiş olabilirler. Mahallelerinde saygısızlığa uğramış, engellenmiş, insanlarını yitirmiş ve hatta yaşam alanlarından çıkarılmış olabilirler. Alışveriş yerine yağmayla ve hileyle ellerindekileri kaybettikten sonra başkalarına karşı aynı yağma ve hile taktiklerini kullanmaya yeltenmiş de olabilirler. Metropoller yüzyıllardır kaynamaktadır ve kimi zaman buhar çıkartıp sinyal verirler, artık metropolün idaresi insanlarını idare edememektedir, başka çareler bulunması gerekecektir.

Tüm metropoller an gelir çıldırırlar; bahane yoksulluk olabilir, baskı, neo-liberal politikalar, metropol idaresinin ve polisin şiddeti ve haksızlığı olabilir. Metropoler çıldırdığında önlerine geçmek zordur, taşan bir nehrin önüne geleni kapıp götürmesi gibi, insanlar da önlerine geleni kapıp götürürler. Hele kalabalıklara

set çekmeye çalışanlar basiretsiz davranıyor, işin ciddiyetini anlayamıyor ya da bile bile birtakım politikalar uyguluyorlarsa, çılgınlığın boyutu her adımda daha da artar. İnsanların durulmalarını beklemek çok güçtür ve metropol insanları, hangi mahalleden geldiklerine göre, tepkilerini kurumlara, binalara, görevlilere, araçlara ve diğer insanlara yöneltirler. Müthiş bir çatışma ortamı, kimin neyi savunduğunun, ideolojisinin, niyetlerinin ne olduğunun toza dumana karıştığı, herkesin kim vurduya gidebileceği, mikro bir sürü çarpışmanın, haksızlığın, günahın yaşandığı günlerin yaşanmasına sebep olur. Metropollerden yayılan enerji, artalanlara da ulaştığında, ülkeye yayıldığında hikaye başka boyutlara tırmanır; Nika İsyanından Paris komününe, İspanya iç savaşından Hitler Almanya'sına, İran devriminden Suriye iç savaşına metropol çılgınlığının nasıl sonuçlara varacağını örnekleri tarihte doludur. Ama işte insanoğlu aymazlığıyla tekrarlamaktadır başka zamanların ve başka yerlerin aptallıklarını.

ESKİ KİMLİKLERE NEO-CİLA: TÜKETİCİ EGOSU

Yeni zamanın metropol isyanları nasıl olabiliyor, ne gibi bileşenlere sahipler? Ballard'ın romanında kurgulanan atmosfer iyi bir örnek, kendi yaşadığımız gibi: Tüketici reflekslerine sahip, bireysel hedonizmi ön planda tutan, egolarının kısıtlanmasından hoşlanmayan, tüketim-öncesi siyasi, dini ve hatta pagan değerleri neo-önekiyle yenileyen, kendisine benzemeyenlerden nefret eden, gururunu yücelten kitle sportif faaliyetlerinde ve siyasal mitinglerle yürüyüşlerde çarpışanları destekleyen, komplo teorilerinin akliselimin önüne geçtiği, medyatik liderlerin peşinde gitmeyi tercih eden, içinde muazzam bir kaos barındırıp toplumsal düzeni bir çırpıda yıkabilen, polisi kendisine özel güvenlik görevlisi haline getiren, tüm hayatı bir rezidans -AVM- mabet (dini, kültürel, sportif, siyasi) çevrimine sıkıştıran insanlardan ibaret kimine cennet, kimine cehennem. (Bu çemberin içinde mazlum da, muktedir de farklı oranlarda az önce saydığım özelliklerden nasipleniyor, en azından Ballard'ın romanında.)

Ballard'ın kurguladığı isyan tablolarına aşına okur, *Kingdom Come*'de (Krallık Gelir) zirvesine ulaşmış bir kaos görecektir. AVM'de devrim, eğlence programlarıyla ünlü televizyon yüzünden siyasi parti lideri, devrimin ortasında hangi cepheye ait olacağına karar veremeyen tipik Ballard başkarakterleri, durmadan yönü değişen toplumsal tablolar ve eylemlerin arkasındaki siyasi motifler. Günümüz toplumlarında, tüketimin sosyalizmden çok faşizme yol açacağını iddia eden romanıyla Ballard, metropolün psikocoğrafyasını da hatırlatıyor: Yabancılarla aynı mahallede yan yana oturmak istemeyenler, normal şartlarda, içinde bulundukları bu duruma gergin de olsa tahammül gösterirken, kaos esnasında ortaya taşlı sopalı bir tahammülsüzlük çıkar, çünkü insanın içinde her daim kendi türünün peşinde gitmek isteyen bir avcı-canavar beklemektedir. ■

Yaratılış gerçeğini anlamak adına bir yolculuğa çıkmaya hazır mısınız?

Rüya ile gerçek bin yıl önce karıştı!

Ünlü Maya Destanı'nda yazıldığı gibi; "insan maymundan mı yaratıldı?"

Kur'an-ı Kerim'de gizlenmiş şifreler çözülüyor.

seçkin kitapçılarda!

CBA Yayıncılık

www.cabankitap.com

Tel: 0216 342 99 33

Yoğun şekilde ağır kesici kullanan Emille, roman boyunca gerçek ile halüsinasyon arasında gidip geliyor sanki.

ÇOK UZAKLARA GİTMENİN ROMANI

“*Dolambaç, edebi gösteriştense, bir hikayeyi güzel göstermek ve enteresan kılmak için sergilenen yazar çabasından uzak, tertemiz bir metin. Gereksiz diyalogları, gereksiz sahneleri yok.*

Aklımı Gezi Parkı'ndan alıp, edebiyatın hülyalı alemine getirmenin her şeyden zor olduğu, bir kitabın başına oturup, kendimi sokaktan soyutlayarak kesintisiz okuma yapmanın imkansızlaştığı günlerde, bir kitap okumayı başardım. 19 günde 319 sayfa! Bazen Gezi'de ağaçların gölgesine yayılıp, bazen evde bir gözüm Twitter'da, bazen okuduğumu anlamayıp başa dönerek, bazen günlerce elimi süremeyerek... Bahsettiğim kitap Gerbrand Bakker'in *Dolambaç*'i. Hayatın başka zamanına denk gelse daha iyi olurdu diyeceğim bu roman, yine de taşı gediğine koydu. Nasıl yaptı bilmem,

bir yolunu buldu. Yanımda taşınmaktan paralanmış kapağı, eğilip bükülmüş sayfaları ve "çok uzaklara gitmek" temalı hikayesiyle bol gazlı gündemime bir şekilde dahil oldu.

Şiirin sadece mısralarla yazılmadığını biliyorum, daha evvel defalarca ikna oldum buna. Bir film, misal *Aşk Zamanı*, ışıklar yanıp da yazılar akarken perdede "Film izlemedim de bir şiir okudum sanki," dedirtebilir insana. Bir şarkı, Brazzaville'den *"Rather Stay At Home"* belki, ya da bir araba yolculuğu esnasında camın dışında akan şey, şiirden başkası değildir. Bakker'in *Dolambaç*'i bittiğinde, buydu duygum. Kesintili okuma macerama ve kendimi kitaba layıkıyla veremeyişime rağmen, Bakker'in ilk kez tanıştığım cümleleri -ilk romanı *Yukarıda Ses Yok*'u ne yazık ki okumadım- bir roman yazma motivasyonu ile yan yana getirilmiş olsalar da, ziyadesiyle lirik bir tat bıraktı havsalamda. Bakker'in şiirli dilinin yanı sıra, romanın içinde Emily Dickinson'ın dizelerinin dolaşması bu lirik atmosferin müsebbiplerinden biri. Bir diğeri de hikayenin Britanya'nın bugüne dek edebiyata şahane şekillerde çanak tutmuş, efsunlu taşrasında geçiyor olması sanki...

Dolambaç, Emilie'nin hikayesini anlatıyor. Adının Emilie olduğunu söylese de, gerçekte başka bir kadın Emilie. Amsterdam'da yaşayan, Agnes adında bir akademisyen. Bir yasak ilişkinin ardından Hollanda'daki hayatını -ve kocasını- geride bırakıp bir süreliğine Galler'in kuzeyinde, kimsesiz sahibesi ölmüş, uçsuz bucaksız bir arazinin ortasında yer alan eski bir çiftlik evini kir alıyor Emilie. (Ah hepimizin rüyası!) Buraya gelişi bir şeylerden kaçmak, aslında bir nevi yok olmak olduğu kadar, şair Emily Dickinson üzerine yaptığı doktora tezini tamamlamak. Her şeyden uzakta, ziyadesiyle izole bu evde, iki ayını geçiriyor Emilie. Orada kaldığı Kasım ve Aralık ayları boyunca Galler'in bakir ve tüm güzelliğine rağmen tedirgin edici doğasında keşif yürüyüşleri yapıyor, etrafını sarmalayan doğayı seyrediyor, kokluyor, deneyimliyor. Bu süreçte bazen eskiye dönüşüyor, bazen Dickinson'ın şiirleri vasıtasıyla kendi dünyası ile hayatının son 25 yılını eve kapanarak ve yazarak geçiren şairin dünyası arasında köprüler kuruyor, bazen de hiç tanışmadığı ama sıklıkla kokusunu duyduğu -ya da duyduğunu sandığı- evin eski sahibi Bayan Evans'ın hayatının izlerini sürüyor. Evle birlikte onun himayesine geçen kazların gün be gün azalması, bir porsuk tarafından ısırılması ancak buna kimseyi inandıramaması gibi "tuhaf" olaylar geliyor başına bu arada. Yoğun şekilde ağır kesici kullanan Emilie, roman boyunca gerçek ile halüsinasyon arasında gidip geliyor sanki. Gittikçe kontrolünü yitirdiği, yer yer bir anomaliye de işaret eden yoğun bir içe dönüş yaşıyor.

DÜĞÜMLERİ YAVAŞÇA ÇÖZÜLEN BİR DOLAMBAÇ

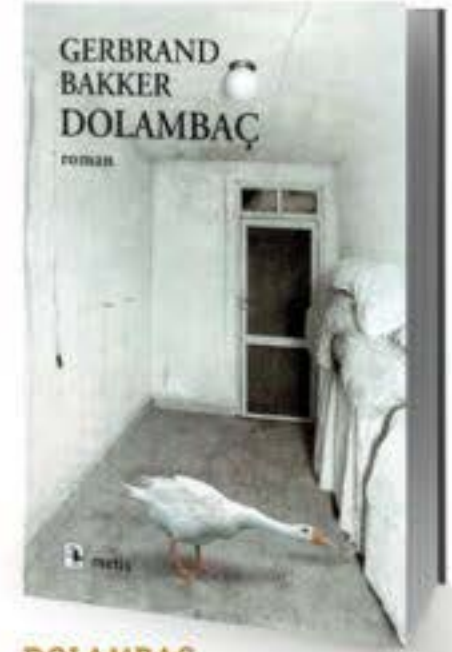
Bir yandan da bu hayat geçici olduğu halde, evin bahçesini derleyip toplamaya, güzelleştirmeye adanmış kendini. Ağaçları buduyor, otları biçiyor. Emilie'nin gözlerden irak kurduğu yalnız hayat, bir gün 20'li yaşlarında Bradwen adında bir gencin gelmesiyle başka bir şeye evriliyor. Herkesten kaçan Emilie onu hayatına alıyor, onunla romantik olmasa da hassas bir ilişki kuruyor ve o ilişki üzerinden kendini didiklemeye

devam ediyor. Beri yandan Emilie'nin geride bıraktığı kocası, kaçtığı yeri bir şekilde öğrenerek karısını bulmak üzere yola çıkıyor.

Düğümü sayfa sayfa ilerledikçe çözülen *Dolambaç*, okura yolunu okudukça bulduran bir roman. Gerbrand Bakker, son ana kadar Emilie'nin yolculuğunun nasıl biteceğinden emin olamadığımız kitapta yol aldıkça verdiği ipuçlarıyla okurun hikayeyi kendi kendine tamamlamasına izin veriyor. Bazı soruların cevapları havada kalsa da, taşlar yavaş yavaş yerine oturuyor. Kitapta olaylar gibi duygular da okura açıktan bildirilmiyor, bilakis ustalıkla gizliden sezdiriliyor. Bakker'in sade ama derin anlatımı, her ayrıntıyı dillendirmeden de, bir şeyler anlatılabileceğini ispatlıyor. *Dolambaç* sadece bu maharetiyle bile akılda kalmayı hak ediyor.

Dolambaç'ın en güçlü kartlarından biri de, adanın şahsına münhasır doğasına ve atmosferine dair tasvirler. Bakker, Emilie'nin kendini kapadığı çiftlik evini ve onu çevreleyen doğayı en ince detayına kadar anlatıyor, zihinlere resmini çiziyor: Pütür pütür boz yosunla kaplı, dalları gevrek ağaçlar, evin yanında akan derenin şırıltısı, çatırdayan döşemeler, kahverengi otlaklarla çevrili patikalar, likenlerin kokusu, güneşte ısınan kayrak taşları, sisli tepeler... Bahsi geçen her detay, okuru beş duyusuyla birlikte romandaki ıssız doğaya, eski çiftlik evine ısınlıyor. Gerbrand Bakker'in asıl mesleğinin bahçıvanlık olması bize zaten birtakım ipuçları veriyor ama kendisi bir röportajında romandaki atmosferin sahiciliğini; Galler'de yaşayan bir arkadaşını her yıl ziyaret edişine, bölgeyi ve bölgenin insanını yakından tanıyor oluşuna bağlıyor.

Dolambaç, edebi gösterişten, bir hikayeyi güzel göstermek ve enteresan kılmak için sergilenen yazar çabasından uzak, tertemiz bir metin. Gereksiz diyalogları, gereksiz sahneleri yok. Her şey kıvamında ve dengede. Romanın okura bıraktığı düşünme ve tahayyül etme boşlukları, laf kalabalığından okuyamadığımız kitapların tersine, metnin su gibi akıp gitmesine olanak sağlıyor. Kapağını kapadığınızda sizi terk ediveren kitaplardan değil *Dolambaç*. Günler sonra kendinizi "Emilie'nin yerinde olsam ben ne yapardım?" diye düşünürken ya da bir sonraki yolculuk fırsatını Galler'de değerlendirmek üzere hayal kurarken bulmanız işten değil. Şimdi gideyim de, Gerbrand Bakker'in ilk kitabı *Yukarıda Ses Yok'u* alayım ben. ■

DOLAMBAÇ
Gerbrand Bakker
Metis Yayınları
Çeviren: Türkay Yalnız

Şiirin sadece mısralarla yazılmadığını biliyorum, daha evvel defalarca ikna oldum buna. Bir araba yolculuğu esnasında camın dışında akan şey, şiirden başkası değildir. (Görsel çalışma: Astrid Cooke)

Narkopolis oryantalist arzuları kıskırtmayan, tersine Bombay'ın ve toplumun çürümesine tanıklık etmenin hüznünü yansıtan bir roman.
(Görsel çalışma: Lokesh Karekar)

BOMBAY BLUES

“Bir romanın yeraltı edebiyatına dahil edilmesi için o roman mutlaka şiddet, cinsellik ve madde bağımlılığı gibi öğeleri, argo bir dili mi barındırmalı? Elbette hayır.

Hindistanlı yazar Jeet Thayil, ilk romanı *Narkopolis*'te 70'lerin Bombay'ını anlatıyor. Batılı turistleri ya da uzaklarda saklı cennetlerin bulunduğu inanan modernizm kaçaklarını çeken bir ülkede, ülkenin karakteristiğini en iyi yansıtan şehrindeyiz. Ancak otantizme, Şark'ın büyüüne kendisini teslim etmeye hazır zihinleri cezbedecek bir hikaye peşinde koşmuyor Thayil. *Narkopolis* Hindistan kültürüne, giyim kuşamına, örf ve adetlerine bel bağlamayan, kısacası oryantalist arzuları kıskırtmayan, tersine kentin ve toplumun çürümesine tanıklık etmenin hüznünü yansıtan bir roman. Yazar Bombay'ın yeraltına, kerhane ve keşhanelerin sıra sıra dizildiği sokaklara çağırıyor okuyucusunu; pezevenkler, uyuşturucu satıcıları, gangsterler ve oraları mesken tutmuş bir dizi insanla tanıştırmak için.

Narkopolis'in kazandığı başarıları rağmen, Thayil, ülkesinde daha çok şair, şarkı yazarı ve gitarist olarak tanınıyor. Yazar biyografileri ile romanlar arasında ilişki kurmayı sevenler için bir hatırlatma yapalım; Thayil biraz önce sözünü ettiğim mekanlarda, sokaklarda geçirmiş “hayatının kayıp 20 yılını.” Şimdi tanıklık ettiği,

deneyimlediği o hayatı *Narkopolis*'te bütün çıplaklığıyla sergilerken, muazzam ve bir o kadar da darmadağın bir metropolün, Bombay'ın otuz yıla yayılan dönüşümünü anlatıyor. Şairliği ile tanınması ise boşuna değil. Uyuşturucunun, seksin, ölümün, sapkınlığın, bağımlılığın, sevginin ve insanların inandıkları tüm tanrıların hikayesini şiirsel bir dille bağlamış birbirine. Ölmek üzere olan bir şehre, şehirle birlikte miadını dolduran afyon bağımlısı bir nesle vedanın müziğini dinliyoruz. Hüznü, umudu, özgürlüğü ve derin acıyı yansıtan hikayeleriyle *Narkopolis* Bombay Blues'a dönüşüyor. Bu hikayenin başrolünde bir kent var; anlatıcıysa yazar değil, bir afyon piposu.

“Anlatıcı bir afyon piposu,” dendiğinde masalsı bir anlatı gelebilir aklınıza. Oysa fantazyaya ile hiç ilgisi yok hikayenin. Fantastik olan Bombay'ın yirtici gerçekliği. Bütün romana damgasını vuran afyon piposu, hikayenin asıl anlatıcısının -yıllar sonra Bombay'a dönen Dom Ullis'in- zihninin bulanıklığını işaret eden bir metafor. Pipo ile arasındaki ilişkiyi çok güzel betimliyor Ullis: “Gece geç saatte, komşularım uyuduğunda ufacık odamda kendime bir yer açtım, gaz lambasını ve pipoyu yaktım. Ve işte tüm bunlar, piponun bana anlattıkları. Ben sadece yazdım, kelimeleri ardı ardına dizdim, aynı kelimeyle başlayıp aynı kelimeyle bitirerek, Bombay.”

NARKOPOLİS

Jeet Thayil

Ayrıntı Yayınları

Çeviren: Gül Korkmaz

**“Anlatıcı bir afyon piposu,”
dendiğinde masalsı bir anlatı
gelebilir aklınıza. Oysa fantazyaya ile
hiç ilgisi yok hikayenin. Fantastik
olan Bombay’ın yırtıcı gerçekliği.**

70’li yılların sonlarına doğru, belaya bulaştığı New York’tan düzelmesi için Bombay’a gönderilen uyuşturucu bağımlısı genç Ullis, soluğu Raşid’in yerinde alacaktır. Dimne’nin hazırladığı piponun dumanını çektiğinde, o dünyaya geri dönüşsüz bir adım atmıştır. Yavaş yavaş tanır keşhanenin çalışanlarını ve müdavimlerini; iki karısında bulamadığını Dimne’de arayan Raşid, annesi tarafından küçük yaşta hadım edilerek kerhanelerde satılan Dimne, Dimne’ye afyon piposu hazırlamayı öğreten Çinli Bay Lee, ABD’de eğitim görmüş ama Hindistan’da bir türlü dikiş tutturamamış Rumi, pezevenk Salim, Hindular, Müslümanlar, kast sisteminin en aşağısında yer alan yoksullar... Yavaş yavaş ilerleyen romanda anlatıcı tek tek ilgileniyor onlarla. Hikayeler hikayelere açılırken roman evreni de genişliyor. Ancak romandaki bütün karakterlerin önüne geçen, en rahatsız edici yaşam öyküsü ile Dimne oluyor. Yoldan sapmışların, fahişelerin, pezevenklerin, uyuşturucu satıcılarının, keşlerin ve hepsinin arasında geçmişsizliğiyle hayatta kalmaya çalışan bir ‘hicra’nın -Dimne’nin- hikayesi. Ama arka planda da büyük bir değişimi anlatıyor *Narkopolis*. Afyondan eroine geçiş, feodal yapıların tasfiye edilip moderniteye geçişin, Bombay’ın ve Hindistan’ın değişiminin, ahlak ve moral değerleri de kapsayacak şekilde büyük bir çöküşün hikayesidir aslında. Ullis

yirmi yıl sonra döndüğünde fark edecektir. Eskinin özlenecek bir yanı olmadığına farkında olmakla birlikte ismi de dahil her şeyiyle yenilenmiş Bombay, üçüncü dünya metropollerinin “gelişme” denen sefaletini yansıtmaktadır.

YERALTIMIZ BÖYLE OLSUN

Uyuşturucu bağımlılığı deneyimi, uyuşturucu kullanılan anların birebir tutulmuş kayıtlarıyla yazılan *Narkopolis*’in Burroughs’un *Junky*’si ya da Thomas de Quincey’nin *Bir İngiliz Afyon Tiryakisinin İtirafı*’yla kıyaslanması şaşırtıcı sayılmaz. Ancak Thayil’e ilham verenin uyuşturucu kullandıktan sonra içine düştüğü hayal aleminin değil, uyuşturucu dünyasının gerçekleri olduğunu unutmamak gerekiyor. Thayil bu dünyayı ne övüyor ne de eleştirip ders vermeye niyetleniyor. Yeraltını ve edebiyatını özümsemiş bir yazar olarak mevcut durumu olduğu gibi anlatmak istemiş. O hayatı yargılamıyor, onun üzerinden ahlakçılık yapmıyor. Sınırı, kuralı, iyileri, kötülerini yok. Çünkü yeraltında böyle kavramlar yok. Öyleyse *Narkopolis*’teki insan tiplerini ahlaki bir zeminde tartışmanın bir anlamı da olmayacak. Zaten Thayil böyle bir okumaya izin vermeyen bir hikaye yazmış. Böyle bir dünya var, diyor sadece. Yeraltına itilmesi görünürlüğünün olmadığından değil. İkiyüzlü ahlakın bu dünyayı görmek istememesinden. Aslında bu dünya tam da yerin üstünde bir dünya. Bizim yalanla üzerini örttüğümüz bir dünya.

Bir romanın yeraltı edebiyatına dahil edilmesi için o roman mutlaka şiddet, cinsellik ve madde bağımlılığı gibi öğeleri, argo bir dili mi barındırmalı? Elbette hayır. Bir romanın şahıslar kadrosunun uyuşturucu ya da alkol

tüketen, “aykırı” cinsel eğilimler gösteren ya da şiddete yatkın insanlarla doldurulması, o romanın “yeraltı”lığının garantisi sayılmamalı. Orta sınıflardaki “loser”lık algısının yeraltının gerçek kaybedenlerini anlatmadığını, alt sınıflara, yoksul kesimlere, mutsuzluğa yer vermenin de bir yazarı yeraltı edebiyatçısı yapmaya yetmediğini de eklemeliyim. Yeraltında anlatılan öyle bir hayat olmalı ki, hakikaten cehennem atmosferini hissettirmeli okuyucuya; rahatsız etmeli, güvenli dünyanızı altüst edecek bir tehdidi, güvenli bir dünyada yaşamaktan dolayı suçluluk duygusunu hissettirmeli, yeryüzünden yeraltının cehennemine bir kapı açmalı... Üstelik bunu diliyle gerçekleştirmeli. *Narkopolis*’te Thayil bunu başarmış işte; 70’li yılların Bombay yeraltısını bütün sefaletiyle ama şiirsel bir dille kuşatıyor. ■

Uyuşturucu bağımlılığı deneyimi, uyuşturucu kullanılan anların birebir tutulmuş kayıtlarıyla yazılan *Narkopolis*’in Burroughs’un *Junky*’si ya da Thomas de Quincey’nin *Bir İngiliz Afyon Tiryakisinin İtirafı*’yla kıyaslanması şaşırtıcı sayılmaz. (Görsel çalışma: Marcko Nieto)

DANTE GİBİ MERKEZİNDEYİZ ANLATININ

“*Beatrice, Aşk ve Dante üçgeninde gidip gelen anlatısıyla Yeni Hayat, aynı zamanda edebiyat tarihinin ilk otobiyografik romanı olarak da nitelendirilir.*

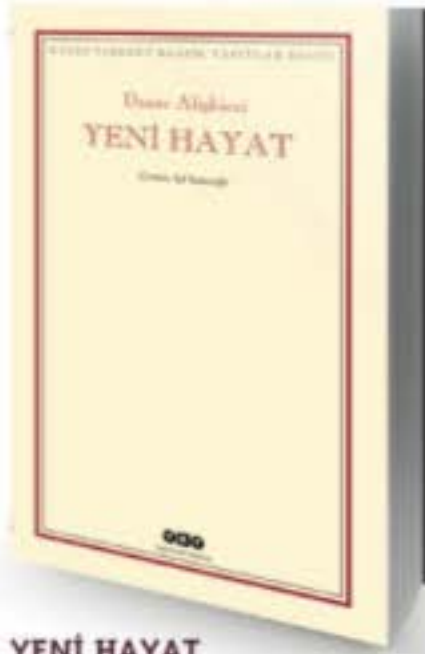

Dante, komşuları Folco di Ricovero de'Portinari'nin kızı Bice'yi (Beatrice) bir toplantıda gördüğünde kendisi dokuz, Beatrice sekiz yaşındadır. Dokuz yıl sonra, bir sokakta ikinci kez karşılaştıklarında, beyaz bir gliysi giymiş Beatrice Dante'ye selam verir. (Görsel: Henry Holiday'ın 1884 tarihli yağlıboya çalışması)

Dan Brown'ın *Da Vinci Şifresi* romanının en dikkat çekici etkilerinden biri de, özel Paris turlarına ilham kaynağı olmasıydı. Çeşitli şirketlerin organize ettiği bu özel turlarda güzergahlar romandaki anlatıma göre çiziliyor, gezilip görülecek tarihi mekanlar hikayeye göre belirleniyordu. (Hatırlanacaktır, Türkiye'de de, merkezinde İstanbul'un yer aldığı bir polisiye romanın yayımlanmasının ardından yazarının rehberlik ettiği benzer turlar düzenlenmişti.) Elbette Paris gibi bir kentin yalnızca bir "popüler roman" çerçevesine sıkıştırılıp gezilmesi, neresinden bakarsak bakalım yadırgatıcı; ancak işe hep olumlu yönünden yaklaşacaksak, romanın, Paris'i ve yanı sıra Leonardo da Vinci'yi daha yakından

tanıma vesilesi olduğunu da söyleyebiliriz. Ne de olsa Türkiye'de de *Da Vinci Şifresi* romanının popülerliğinin zirveye çıktığı zamanlarda birçok yayınevi Leonardo da Vinci hakkında art arda sayısız kitap yayımlamıştı; kitapçılarda yalnızca Leonardo da Vinci'yle ilgili kitapların yer aldığı raflar oluşturulmuştu.

Aynı yoğunlukta bir ilgi, Dan Brown'un *Melekler ve Şeytanlar* romanı üzerinden Roma'ya da yöneldi ama mesela o dönemde Bernini'yi Leonardo da Vinci kadar merak etmedik nedense. Ancak sonuçta Dan Brown artık ne zaman yeni bir roman haberiyle karşımıza çıkacak olsa, her şeyden önce hikayenin merkezinde hangi ismin yer alacağı ve hikayenin nerede, hangi

YENİ HAYAT

Dante Alighieri

YKY

Çeviren: Işıl Saatçioğlu

kentlerde geçtiği sorusunu soruyoruz ister istemez. İşte yazarın yakın bir zaman önce yayımlanan son romanı *Cehennem*'de bunun cevabını şu şekilde aldık: Floransa, Venedik, İstanbul üçgenindeyiz ve merkezde de Dante yer alıyor. Romanın isminden de anlaşılacağı üzere, Dan Brown, Dante'nin ismi anıldığında akla ilk gelen eseri *İlahi Komedya*'nın *Cehennem* bölümünü ön plana çıkarıyor; ancak yalnızca *Cehennem* bölümünü.

Evet, Dan Brown'ın romanında da okuduğumuz gibi hiç kuşkusuz, "*Komedya*'nın üç bölümünden biri olan *Cehennem*, *Araf* ve *Cennet* bölümlerinden daha çok okunan ve hatırlananı"dır ama aslında bir bütün olarak *İlahi Komedya*, bize hiçbir tur şirketinin sağlayamayacağı bir "yolculuk" vaat eder!

DANTE'NİN İLK AŞKI, İLK YAPITI

İlahi Komedya'da Dante'nin düşsel yolculuğu *Cehennem*'de başlıyor. Cahit Sıtkı Tarancı'nın o unutulmaz dizesinin esin kaynağı ile: "Yaşam yolumuzun ortasında karanlık bir ormanda buldum kendimi, çünkü doğru yol yitmişti." Dante'nin *Cehennem*'deki ve sonrasında *Araf*'taki rehberi Latin şair Vergilius'tur. *Araf*'ın tepesinde ise Vergilius, yerini Beatrice'ye bırakır. Artık *Cennet* boyunca Dante'nin eşlikçisi Beatrice'dir: "Beatrice yukarı bakıyordu ben ona."

Dante'nin karısı Gemma dışında, birçok başka kadınla da gönül ilişkisi kurduğu biliniyor. Örneğin Türkçeye çevrilen ancak bir kopyasına ulaşmanın bugünlerde kolay olmadığı *Rime* kitabında, Dante'nin Petra için yazdığı şiirler yer alır. Ama her şeyin ötesinde Dante'nin ömrü boyunca büyük bir tutkuyla bağlandığı, düşünce dünyasını da yönlendiren kadın Beatrice'dir aslında. "Beatrice'ye duyduğu sevgi yüreğinden hiç silinmez, yaşamının en zor, en karamsar dönemlerinde Dante hep bu sevgiye sığınır." Beatrice'nin Dante için önemine dair bu sözler, Rekin Teksoy'a ait. Yukarıda *İlahi Komedya* alıntılarını yaptığımız çevirisinin (Oğlak Yayıncılık, 1998) başına ayrıntılı bir önsöz de eklemiş Teksoy ve bir bölümü de -kaçınılmaz olarak- Beatrice'ye ayırmış: "Dante, komşuları Folco di Ricovero de'Portinari'nin kızı Bice'yi (Beatrice) bir toplantıda gördüğünde kendisi dokuz, Beatrice sekiz yaşındadır. Dokuz yıl sonra, bir sokakta ikinci kez karşılaştıklarında, beyaz bir giysi

giymiş Beatrice Dante'ye selam verir. İlk gördüğünde Beatrice'ye büyük bir sevgi duyan Dante, ömrü boyunca onu sevecektir. 1288 yılında Simone de'Bardi ile evlenen Beatrice 8 Haziran 1290'da ölür. Beatrice'nin ölümü Dante'nin sevgisine mistik özellikler de ekler." İşte bu noktada, Dante'nin *Yeni Hayat* kitabını *İlahi Komedya*'nın gölgesinden biraz kurtarmamız gerekiyor.

Sevdiği kadının ölümü üzerine uzun süre iç dünyasına kapandığı, kendini dinlediği bilinen Dante, Beatrice'ye ilk olarak ilk yapıtı *Yeni Hayat*'ta övgüler düzmüş, hatta onu melekler düzeyine çıkarmıştır. "Bu kadının bengi hayatın sakinleri arasına katılışının yıldönümüne rastlayan o gün, bir tarafa çekilmiş, onu düşünerek bir tahta parçasına melek resimleri çiziyordum." Lirik-düzyazı karışımı bir yapıya sahip olan; Beatrice, Aşk ve Dante üçgeninde gidip gelen anlatısıyla *Yeni Hayat*, aynı zamanda edebiyat tarihinin ilk otobiyografik romanı olarak da nitelendirilir. Çevirmen Işıl Saatçioğlu'nun kitabın girişindeki cümleleriyle söylersek: "Beatrice Dante'nin deneyiminin merkezinde durur görünür (Dante'nin ona yönelmiş o mutlak dikkati zaman zaman sapsa bile). Aşk da, çemberdeki tüm noktaların kendisinden eşit uzaklıkta bulunduğu bir dairenin merkezinde durur. Ancak anlatının gerçek merkezi Dante'dir."

Yeni Hayat'ın *İlahi Komedya*'ya giden yolun ilk adımı, onu müjdeleyen bir yapıt olarak nitelendirilmesi ise boşuna değil elbette. *Yeni Hayat*'ın son sonesinin ardından şu cümleleri okuruz: "Bu sonenin ardından, layık olduğu biçimde ondan sözdebileceğim düzeye gelinceye dek bana bu kutsanmış kadın üzerine konuşmama kararı aldırın şeyleri içeren tansıklı bir içgörüm belirdi. Nitekim, onun da gerçekten bildiği gibi elimden geldiğince çalışıyorum bu düzeye ulaşmak uğruna. Öyle ki, her hayatın tek amacı olan Tanrı, hayatımın birkaç yıl daha sürmesini dilerse, şimdiye dek hiçbir kadın için söylenmemiş şeyler söylemeyi umuyorum onun üzerine." İşte bu sözünü de *İlahi Komedya*'yı kaleme alarak tutmuş olur Dante. ■

Evet, Dan Brown'ın romanında da okuduğumuz gibi hiç kuşkusuz, "*Komedya*'nın üç bölümünden biri olan *Cehennem*, *Araf* ve *Cennet* bölümlerinden daha çok okunan ve hatırlananı"dır ama aslında bir bütün olarak *İlahi Komedya*, bize hiçbir tur şirketinin sağlayamayacağı bir "yolculuk" vaat eder!

Olduğu Kadar Güzeldik, Türkiye'de film ve edebiyatta yeniden "in" olan taşra mevzusuna ve basit hikayelere dönme eğilimine bir katkı daha yapıyor. (Fotoğraf: Aleksandras Macijauskas)

BİR DEVAM FİLMİ GİBİ...

“İlk kitap ‘olduğu kadar güzel’di zaten, aynı kanalları azalmış bir maharetle kurcalayan ikinci bir kitaba gerek var mıydı, bilemedim.

Baki'nin "Hiçbir şey hayat kadar şaşırtıcı olamaz, yazı hariç," sözünü boşa çıkaracak acayip dönemlerden geçiyoruz. Sokak ve gerçek hayat Gezi Parkı'ndan beri gerçek anlamda "patlarken", insanlar "Kitabı kapat, şiir sokakta" gibi sloganlar yazarken, hayat yazıdan çok daha şaşırtıcı biçimlerde ilerlerken, velhasıl mevzu Marx'ın "anlatılan senin hikayendir"inden "yaşanan senin hikayendir"e geçerken, edebiyat ya da yazının da eski tahtı (tabii böyle bir taht vardıysa) sarsılıyor. Açıkçası 31 Mayıs'tan bu yana okuma alışkanlığım değişti, yok oldu desem yeridir. Elime aldığım kitaplar "dışarıdaki" gerçek hayat karşısında sönük ve yersiz kaldıkları için kitabı kapatıp dışarı çıkmayı tercih ediyorum.

Dışarıda hayat "bangır bangır" ve olabildiğine tuhaf ve heyecan verici akarken, evde durup başka bir hikaye okumak insanı sürekli okuduklarını dışarıdaki hayatla kıyaslamaya itiyor. Son üç haftadır, kitabı kültür hayatı

da diğer hayat alanları gibi durdu. Kriz ve "devrim" zamanlarında, hayata aslında çok da temas edemeyen korunaklı kültür hayatı altüst oldu. Etkinlikler iptal edildi; iyi de oldu belki. Neyse, bu başka bir yazının konusu. Bütün bunları şunun için söylüyorum: dışarıda cereyan eden "olabildiğine güzel" hayat karşısında, Mahir Ünsal Eriş'in *Olduğu Kadar Güzeldik*'i de biraz sönük kalıyor.

Eriş bu ikinci kitabında da, ilk kitabı *Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde*'dekine benzer bir rota izleyip, benzer damarları kurcalıyor. Taşrada yaşanan geçmişten, kıyıda köşede kalmış hayat kesitleri sunuyor. Tutunamayan karakterler için sayfada bir yer aralayıp gündelik hayat hikayeleri üzerinden bir geçmiş muhasebesi yapıyor. Mekan da yine Çanakkale ve Bandırma civarı. Böylece Türkiye'de film ve edebiyatta yeniden "in" olan taşra mevzusuna ve basit hikayelere dönme eğilimine bir katkı daha yapıyor.

İkinci kitaptaki bazı hikayeler, ilk kitaptakilerin yeniden, o hikayelere dahil olmuş başka birinin gözünden yeniden yazımı gibi. Çok kullanılan bir yöntem bu. Ama tehlikeli bir yanı da var. Hikayede yeni kanallar açabildiği gibi, insanda yersiz bir "devam filmi" hissi de uyandırabiliyor. Misal, ilk kitaptaki "Çok Sıkılır Arkadaşı Ölen Çocuklar", anlatıcının çocukluk arkadaşı Serkan'ın ölümünü çok naif ve Salıngervari (ya da standart referansı bir kenara bırakıp buradaki muadili denebilecek

Okura “Hadi düşünceni, hissini, pılı pırtını topla da git,” diyen kesin sonlar, prematüre bir bitiş hissi yaratıyor.

Barış Bıçakçıvari) bir gizli derinlikle anlatıyor. İkinci kitapta ise aynı hikaye, Serkan'ın ölümüne yol açan genelev kahyası Kız Fikret'in gözünden anlatılıyor. İkinci versiyon, maalesef, ilk hikayeye nazaran zorlama ve yüzeysel. Aynı şey, ilk kitaptaki “Mektup Yazacak Gün”ün devamı olan “İşe Çıkılacak Gün”de de söz konusu. İlk öykü hırsızlık korkusundan mustarip orta yaşlı, hafiften entelektüel bir memurun hikayesiyken, ikinci hikaye aynı kişinin evini soyan, “kaybeden” bir üniversitenin hikayesi. İlk hikayede olağan akışın içinde cereyan eden olağandışı bir kanal sahif ve inandırıcıyken, ikinci hikayede “acayip” bileşenleri bir araya getirme çabası gibi duran, zorlama bir “olağandışı” hal söz konusu. Bu hal, hikayedeki inandırıcı detay yoksunluğuna da yansıyor. Hırsızın Günlüğü’nü yazmak için belki de hakikaten hırsız olmak gerekiyordu.

DİĞER HANDİKAPLAR

Kitapta politik damarı ağır basan iki eski devrimci hikayesinin (“Kanatlarımız Olsa Be Metin” ve “Stoper”) hakkını verip, bu kitabı ikna edicilikten uzak bir devam kitabı yapan diğer handikaplara da değinmek isterim. Birincisi, Eriş'in birinci tekil şahıs kullanması sanırım. Genelevde çalışan Kız Fikret'i anlatmak için onun hissi bir yana, diline de vakıf olmak gerekiyor. Yazar onun hislerini kendi diliyle aktardığında, ortaya bir olmamışlık çıkıyor. Yazan kişi mesela Oğuz Atay, Kafka

ya da Adorno okumuş olduğunu hissettiren bir tonla (kendisi bunu fark etmiyor olabilir ama dil işte, bulaşıyor) yazarken, bu yazarları okumamış olması muhtemel bir karakterin dili ortaya çıkamıyor. Yazar o kişiye iade-i itibarda bulunmak yerine, tam tersine, o kişinin dilini de ele geçiriyor böylece. Ben bu handikapı en belirgin şekilde Orhan Pamuk'un *Sessiz Ev*'inde görmüştüm. 80 darbesi dönemini dört “farklı” karakterin ağzından, birinci tekille anlatma iddiasında olan

OLDUĞU KADAR GÜZELDİK
Mahir Ünsal Eriş
İletişim Yayınları

Kitap hafif rüzgarlardan beslenip, ağır meselelerden bahsedebilme ayrıcalığını da böylece ıskalamış oluyor. Uçuşmak ve yoğunlaşmak yerine, hantallaşıp ağırlaşıyor. (Görsel çalışma: Jo Pole)

Pamuk da, maalesef hepsine kendi dilini dayatıyordu. Nihayetinde de ortaya solcuların, faşist sağcılarının, lümpen bir zengin çocuğunun ve hatta bir babaannenin benzer bir dille konuştuğu bir roman çıkıyordu. Gel de inan anlatılanlara. (Bu handikapın hiç olmadığı bir örnek için, mesela Faulkner'in *Ses ve Öfke*'sine göz atılabilir.)

Hikayelerde beni rahatsız eden bir diğer şey de, hikayenin gidişatında hali hazırda açığa çıkmış olan durumların, anlatıcı ses tarafından tekrarlanması. Misal “Benim Adım Feridun” adlı hikayede birinin, anlatıcıyı başka biriyle, Feridun diye biriyle karıştırdığı hikayenin gidişatından zaten anlaşılıyorken, anlatıcının “Adam beni biriyle karıştırıyordu belli ki.. Basbayağı Feridun sanıyordu,” diye belirtmesi bütün büyüğü bozuyor.

Eriş'in yöneldiği “gündelik kesit” olayını Barış Bıçakçı daha önce çok iyi ele almıştı. Naif, olağan ve açık uçlu hikayelerle insanda çok ağır darbelere yol açabiliyordu. Eriş'in hikayelerinde “kaybettiği” noktalardan biri de açık uçluluk yerine mutlak sonları tercih etmesi. Bu yüzden sanki naif fakat dört başı mamur birer kısa hikaye değil, bir roman özeti gibi duruyorlar. Sanki okura, “Hadi düşünceni, hissini, pılı pırtını topla da git,” diyen kesin sonlar, prematüre bir bitiş hissi yaratıyor. Aynı şey hikayelerde hep ortaya çıkan büyük kırılma anları için de geçerli. Hikayelerdeki detaylar hep bir büyük kırılma ya da trajik vakanın gölgesinde kalıyor. Kitap hafif rüzgarlardan beslenip, ağır meselelerden bahsedebilme ayrıcalığını da böylece ıskalamış oluyor. Uçuşmak ve yoğunlaşmak yerine, hantallaşıp ağırlaşıyor. Ölüm haberi veren o telefon hep devreye girmese de, gündelik hayatın hikayelerini sakın sakın dinlesek diye düşündüm sık sık.

Velhasıl, bu ikinci kitap, güzel bir ilk filme çekilen ortalama bir devam filmi gibi. Kelime oyunu yaparak söyleyeyim: İlk kitap “olduğu kadar güzel”di zaten, aynı kanalları azalmış bir maharetle kurcalayan ikinci bir kitaba gerek var mıydı, bilemedim. ■

BİR TRAKYA GÜZELLEMESESİ

*“1001 Fıçı Bira,
mekanı, anakarakter
niteliğine büründüren
romanlardan.”*

Yazar kasaba olayını gerçekten başarılı bir şekilde sunuyor. (Görsel çalışma: Matt Ferguson)

Kasaba çocukları genelde şehre gitme hayali kurar. Bir kısmı bu hayali gerçekleştirme girişiminde bulunacak kadar gözükür. Aralarından pek azı da, hayallerini gerçekleştirmek üzere şehre yerleşecek kadar azimli ya da şanslı olur. *1001 Fıçı Bira*'nın kahramanı Feryat da böyle biri. Kasabasından ayrılıp İstanbul'a gitmiş. Yazar olmak istiyormuş. Zaman zaman Burgaz'a dönüyor. Kısa bir süre kalıp döneceğine kendini kasaba hayatına kaptırırsa eğer, şehir gözünde uzaklaşıyor. Kasabadaki "İstanbul" forsu da yavaş yavaş sönüyor. Yine Burgazlı oluyor. Ancak bu sefer işler farklı. Gerçi kendini gene Burgaz'ın kısırdöngüsüne kaptırıyor, akşamı nasıl bitirdiklerini hatırlamayacak kadar içiyor, dostlara İstanbul haberleri veriyor ama, Lüleburgaz'ın bu sefer ona bir sürprizi olmuş. Unutmayı bir türlü başaramadığı büyük aşkı Şehrazat da kasabada.

Adını, Trakya'nın en iyi mezecisi Şükrü Usta'nın sonradan kapanan yerinden alan *1001 Fıçı Bira*, mekanı, anakarakter niteliğine büründüren romanlardan. Burgaz'ın (kitapta ender olarak hakiki, genellikle takma adlarıyla tanıdığımız şahısların hepsi oraya Burgaz der) hepimize doğrulttuğu silahlardan biri de, İstanbul'a yakınlığı. Bir Beylikdüzü Kitap Fuarı'ndan hayli geç çıkıp, ya otobüs olmazsa nasıl döneriz Kadıköy'e endişesine kapıldığımızda Ferhat, "Aldırmayın hocam," demişti, "şuradan bir vasıtaya atlayıp Burgaz'a gideriz. İstanbul'dan yakın."

1001 FİÇİ BİRA
Ferhat Uludere
Yitik Ülke Yayınları

"ACAYİP" KARAKTERLER

Yazara yakınlığım, tarafsızlığım ile ilgili endişe uyandırabilir (Ferhat, MSM'deki ilk asistanımdı), oysa kitabın ilk baskısını okuduğumda aşırı eleştirel davranmışım. Tanıdığım Ferhat'ı temsil eden karaktere, "Şehrazat! Şehrazat!" diye inlemeyi yakıştıramamışım belki. Oysa kitabın bu ikinci baskısında, yazarın kasaba olayını gerçekten başarılı bir şekilde sunduğunu fark ettim. Burgaz, her kasaba gibi ona alışmış sakinleri üzerinde, artık orada yaşıyor olmasalar bile, hakimiyetini koruyor. Karakterlere gelince, iyi anlamda "acayip" olduklarını düşünüyorum. Onlara ait hikayeleri dinlerken çoğuna tuhaf ama canayakın kahramanlar gözünü bakardım. "Yazılı" olunca da bir şey değişmemiş. Ancak bu arada ben onların çoğunu tanıdım. Örneğin efsanevi Kel Şükrü'nün salon dediğimiz yerden içeri girip vakarla koltuğa yürüyüşü gözümün önünden gitmez. Zevcesi Nevriye Hanım'ı pek severim. Şükrü Bey ile "yiğit" namına layık büyük oğlu öyle baskın karakterlerdir, tipleriyle de bu baskınlığı öyle desteklerler ki, ilk gördüğümünden beri ikisinden de nefis çizgi roman karakteri olacağını düşünmüştüm. Geri kalan ise, içkici tayfa. İçip duruyorlar. Üstelik öyle keyifsiz içişler ki bunlar, hani insan bir ay mecburen katılsa içkiden ikrah gelir diye düşünüyorum. Oysa belli yerlerde her akşam içen herkesin içişi böyledir de, içerken ikrah duymak aklına bile gelmez...

Burgaz, her şeyin başı, her şeyin sonu. Çocuklarının çoğunun kendini bir türlü koparamadığı bir yer. Orada muhabbet eder, oturmuş içerken her şey birbirine karışıyor, birbirinin içinde eriyor. "Alkolle seyretilmiş zamanlardı bunlar; tarihler net değil, anlar muğlak. Yaşamı ve zamanı yakalayabildiğimiz yerden anımsıyorduk. Bu anımsamaların çoğu da net değildi; bazen başka şeylerle karıştırıyor, neyin ne olduğunu tam çözemiyorduk." Oysa *1001 Fıçı Bira*, neyin ne olduğunu mükemmelen anlatıyor. ■

BAZI İTİRAFLAR DOĞAYA İFTİRADIR

“Neden-sonuç ilişkisine bir mola verip nasıl-sıfır noktasına meyledenler için keyifli bir kitap Derinin Altında.”

Mizahın hiç eğlenceli olmadığını düşünen insanların tarafındayım; yanlış anlaşılmasın sakın, mizahın bizi güldürmesinin saçma olduğunu ima ediyorum. Mizahın bir dönüşüm, imge, hatta suret meselesi diye algılanması neden uzak; karikatürize edilen görüntülerin komikliğini, komiğin ne olduğunu kim saptadı? -Kitlelerin ortak tepkisinden hareket ederek bir istatistik çıkarırsanız felsefenin saçmalığı, cadıların varlığı da tekrar kabul görmeye başlayabilir. Çünkü çoğunluk o yönde karar verecektir. Demek ki mizahi olanın insanı mutlu ettiği de sadece bir genellemenin dayatılmasından, böylelikle paylaşılan bir reflekse dönüşmesinden başka bir şey değildir.

Mizahın doğada bulunmaması, insan tarafından yaratılmışlığını kanıtlar ki bu da zekanın gerçekten “yapay” yahut bu gezegene ait olmayışı ile ilgilidir. Zeka, dış uzaylıdır.

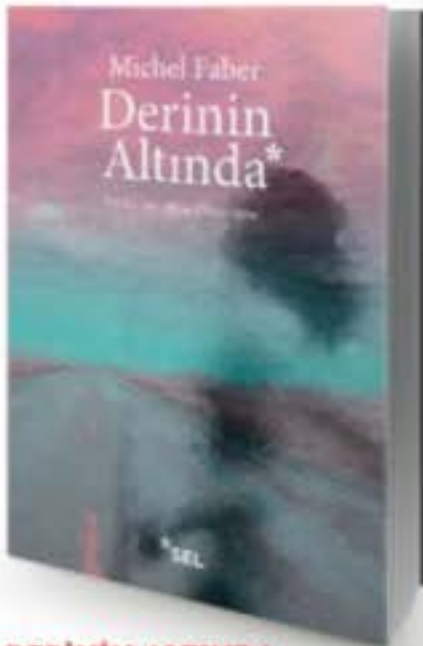
Bir cerrahın ameliyat masasındaki hastanın derisine neşteri ilk değdirdiği an ile bir yolcunun yola çıkış için attığı ilk adım arasında ise fark aranmaz; siyasi çürümeler, çevrenin talanı, eskiyi korumak için postmodern zirvaların temini, tarım

Genelgeçer her başarı saçtığı ısıltıyla gözleri önce kamaştırır, ardından kör eder, Kibrin doğuşudur bu. Kibrin olağanlaştırılmasıdır. (Görsel çalışma: Hideo Yamashita)

toplumunun sanayi devrimi sonrası birdenbire içine düştüğü bilişim girdabı (buna kısaca “zaman”ın “algı”ya tecavüzü denebilir), genesis ile cinsel kimlik arasında “Queer kavramı kimi kurtaracak” diye düşünce açıkları vermek, gereksiz bir teşekkür-mihnet, züppeliğin ele geçirdiği hoyrat hayatların sadece güzel sayılanın kullanışlı olması ihtimaliyle hâlâ bir miktar mizah taşır. Arzu ile vahşetin tekme tokat birbirine girmesini önleyen o zeka, işte mizahın gücü, hatta hükmü altındadır.

Cerrahın canlı kesmek için yasal hakkı olmasını tıp eğitimine bağlarsanız, onu sanki eğitimsizlik nedeniyle canileşmiş bir bireyden sadece iyileştirme edimi mi ayıracaktır? Cerrah ile caninin ayrımı için derinin altını merak etme ve araştırma yöntemlerinin bilime yakınlığı yeterli değildir elbette; ayırım, tamamen sosyaldır. Cerrahın, bir güruhu temsilen kendini fedası, ahlaka boyun eğmesi o kitleyi aklayacaktır. Çünkü, genelgeçer her başarı saçtığı ısıltıyla gözleri önce kamaştırır, ardından kör eder. Kibrin doğuşudur bu. Kibrin olağanlaştırılmasıdır. Bilimin faşizme hizmeti insanlığın önünde böyle aklanır: Kurbanın reenkarnasyona uğrayarak liderlik

DERİNİN ALTINDA

Michel Faber

Sel Yayıncılık

Çeviren: Ayça Çınaroğlu

Mizahın doğada bulunmaması, insan tarafından yaratılmışlığı kanıtlar ki bu da zekanın gerçekten "yapay" yahut bu gezegene ait olmayışı ile ilgilidir. Zeka, dış uzaylıdır. (Görsel çalışma: Masaki Hisatani)

mertebeğine yükselmesi. Derinin altındaki sıklardan biri budur.

Caninin kurbana yönelirken onu birdenbire liderlik makamında görmesi çoğu vakada şizofreniye bağlı sabuklama diye adlandırılrsa da canı ile kurban/ lider arasındaki ilişkinin algoritmasının caninin istemi dışı

bozulmasına bağlıdır aslında. Tanımlamanın değişmesi, adlandırmanın yeniden yapılması, koşulların güncellenmesi caninin asli işlevini yörüngeden çıkartır; o da şudur: Azot döngüsünün bir benzeri olan korunma/beslenme merkezli saldırganlığın yol açtığı ölmek-öldürmek eylemlerinin altüst olması - yani kaçınılan şeyin aniden sığınılması şart şeye evrimi. Ki bu evrim insan eliyle gerçekleştirilmiştir. Buradaki tehlikeli zeka ise iç uzaylıdır. Dünyalıdır. Saklandığı için değil, kimse bilmediği için sır olanla karşılaşma şanssızlığı. Derinin altındaki diğer sıklardan biri de budur.

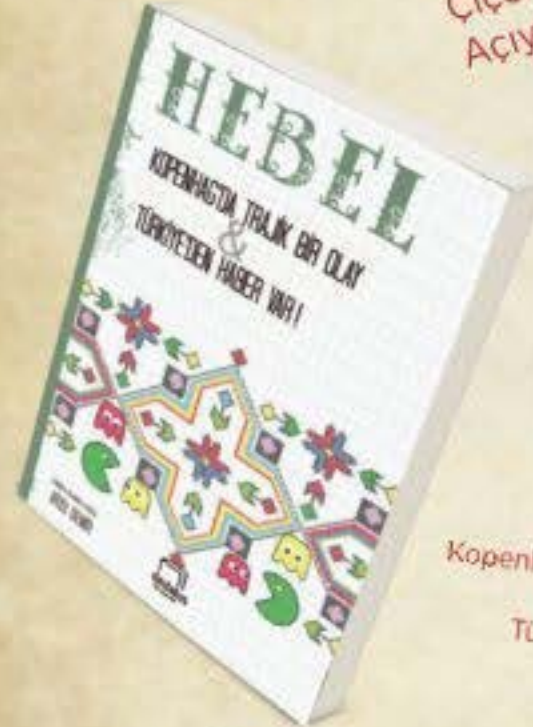
Cerrahın, yolcunun, caninin özlediği şursuz mizah, bedeni ele geçirmiş ruhun altüst edilmesiyle şekilleniyorsa, tamamlanmaya çalışmak, anamlanmaya çalışmak, bu çabadaki yoğun ısrar bizi hastalandıracaktır. Bu noktadan sonra düşünülmesi gereken ilk ve tek konu da şudur: Sıradan bir hastalığın mı, bulaşıcı/ağır salgın emelli bir hastalığın mı pençesine düşmek? Örnekleme yapıldığında hangi hastalığı geçirdiğinle övünebilme ihtimali.

Michel Faber, *Derinin Altında* adlı kitabını kaleme alırken otostopçu erkekleri arabasına alan Isserley'nin hangi vahşi ipuçlarını aradığını belki de bilmiyordu; hatta farkına bile varmamıştı başlarda. Ama her ipucu gitgide bir sırrı çözerken bambaşka sıklara rahim açmıştı. Faber, mizahi bakışla, mizahın özgürleştirdiği hüznle düşüncenin sınırı aşma, sınırı aşip doğaya ulaşma aşamalarında sıkları açıklıyor.

Neden-sonuç ilişkisine bir mola verip nasıl-sıfır noktasına meyledenler için keyifli bir kitap *Derinin Altında*.

FERİ LAINŞÇEK
Çiçekler Kimin İçin
Açıyor

HEBEL
Kopenhag'da Trajik Bir Olay
&
Türkiye'den Haber Var

BALZAC
Gambara

ÇOK YAKINDA

Nesnesizlik
Maleviç
Tarihsel Deneyim
Franksmith
Kosan Köpeğin Rengi
Gwyn

Japonya... Bir yanıyla telefonumuzdan bilgisayarımıza, televizyonumuzdan fotoğraf makinemize kadar teknolojik olarak hayatımıza yön vermiş bir ülkeden bahsediyoruz, ama diğer yandan dövüş sporlarıyla, felsefesiyle, geleneksel gündelik yaşam adetleriyle, samuraylarıyla, harakirileriyle farklı bir Japonya resmi çizmek de mümkün. (Görsel çalışma: Kiyoko Kyujyo)

FRANSA - JAPONYA GERİLİM HATTI

“Kaiken’in kurgusu diğer Grangé yapıtlarına göre daha düz, sinemaya uyarlanması daha kolay. Bu da Grangé’ye karşı ayrı bir eleştiri konusu olabilir.”

Jean-Christophe Grangé bir önceki romanı *Sisle Gelen Yolcu*’da bizi kahramanımızın benliğinin derinliklerine doğru bir yolculuğa çıkarıyor, adeta matruşka gibi sürekli açtığı ve özüne ulaşmaya çalıştığı kahramanının gerilimli macerasını anlatıyordu. Kalın ama sıkıcı olmayan bir romandı bu. Farklı bir kahraman ile daha önce denemediği bir gizem/gerilim/polisiye öyküsü kurgulamıştı. Biz son romanını Türkçede daha geçen yaz okumuşken, aradan bir yıl bile geçmeden yeni bir Grangé romanının, *Kaiken*’in haberi geldi, tabii çoğu Grangé kitabında olduğu gibi yine Tankut Gökçe çevirisiyle. Grangé okuyanlar dikkat etmiş olabilirler, genellikle yaz aylarına denk gelir onun karanlık romanları. Güneşli, güzel günleri Grangé’nin gizemli cinayetleri, kasvetli mekanları ve sapkın kahramanlarıyla geçiririz onun sayesinde. Aslında yazarın kendi de gayet sıradan bir hayat yaşıyor Fransa’da, ama zihninde neler olup bitiyorsa bizi de bu güzel havalara rağmen bağımlısı yapıyor romanlarıyla.

Adından, Uzakdoğu ile ilgili bir meselesi olacağını anlamıştık; ama yazarın yeni macerasını dünyanın öbür ucuna nasıl taşıyacağını tahmin edememiştik. Romanlarında uzaktan hep özenerek baktığımız o nezih Fransız sokaklarının karanlık tarafını gösteren, refah içindeki uygar Avrupalı insanın aslında ne kadar riskli bir hayat yaşadığına işaret eden, Fransız demokrasisini de eleştirmeyi ihmal etmeyen Grangé, bu uzun gerilim hattını nasıl çecekti acaba?

Aslında yazarın diğer romanlarında da Fransa sınırlarını aştığını görmüştük. *Kurtlar İmparatorluğu* romanında Türkiye’ye kadar uzanmıştı Grangé’nin hayalgücü. Siyasi bir altyapıdan besleniyordu bu roman. *Koloni* adlı romanda da tanık olduğumuz gibi, milliyetçilik, faşizm, nazizm gibi konulara meraklıydı belli ki. Uzakdoğu daha da ilginç bir seçim gibi gözüküyordu Grangé romanlarını okumuş olanlar için.

RAHATSIZ BİR GRANGÉ KAHRAMANI

Japonya, dünyanın geri kalanı için hep bir cazibe merkezi olmuştur. Bir yanıla telefonumuzdan bilgisayarımıza, televizyonumuzdan fotoğraf makinemize kadar teknolojik olarak hayatımıza yön vermiş bir ülkeden bahsediyoruz, ama diğer yandan dövüş sporlarıyla, felsefesiyle, geleneksel gündelik yaşam âdetleriyle, samuraylarıyla, harakirileriyle farklı bir Japonya resmi çizmek de mümkün. Zaten Grangé de bu romandaki kahramanı başkomiser Olivier Passan üzerinden bize bu ikilemi yaşıyor. Bir tarafta Japon kültürüne platonik bir aşkla yaklaşan Passan, diğer tarafta da Fransız kültüründe kendi yerini arayan Japon eşi Naoko'nun sorunlu ilişkisi romanın başlarında bize araya sıkıştırılmış bir öykü gibi geliyor, ancak okudukça *Kaiken*'in asıl meselesinin ve çözülmesi gereken polisiye maceranın bu mutsuz karı-koca arasındaki gerilimde yattığını görüyoruz.

Roman boyunca özdeşleşip olayları birlikte çözmeye çalıştığımız kahramanımız Passan, evinin duvarlarını Yukio Mişima, Rentaro Taki, Akira Kurosava gibi trajik yaşamöykülerine sahip isimlerle süsleyen, artık Japonya'da bile kimsenin dinlemediği Japon müzikleri dinleyen, kimsesiz bir çocuk olarak büyüyen, serseri bir yaşam süren, en sonunda polis olup çıkan tuhaf biri. Tabii ki psikolojik sorunları olduğundan şüphe edemeyeceğimiz, "rahatsız" bir Grangé kahramanı.

Passan iyi bir polis, ama ne derece iyi bir baba ya da eş olduğu tartışılır elbette. Eşi Naoko ise önce maceranın süsü gibi duruyor, ama Grangé okurları yazarın böyle sıradan bir karakter kurgulamayacağını ve Naoko'nun geçmişini uzun uzun anlatmasının bir sebebi olduğunu tahmin edebilirler. Yine de romanın finaline doğru yazarın diğer romanlarında olduğu gibi sürprizlere hazırlıklı olmak gerekiyor. Hiç beklenmedik bir anda

çözölmeye başlıyor kurgu, ondan sonrası da nihayete erdirmeye safhası, ancak yazar çok uzatmak istemediğinden olsa gerek, bizi çok yormadan noktıyor eserini. Romanın başından beri maceradaki yerini ve romana adını verecek derecede nasıl bir rol oynadığını merak ettiğimiz "kaiken" de açıklığa kavuşuyor bu hızla inen final perdesinde.

Naoko da geçmişi karanlık ve acı dolu Grangé kahramanlarından biri. Passan nasıl kendini

Japonya ile özdeşleştiren bir karakterse, Naoko da Paris'te kendini bulan, kimliğini yeniden inşa eden bir karakter. Onun Japonya'daki hayatıyla ilgili çıkmazlar gün gelip dehşet dolu -ve biz okurlar için de sürpriz dolu- bir maceraya dönüşüyor.

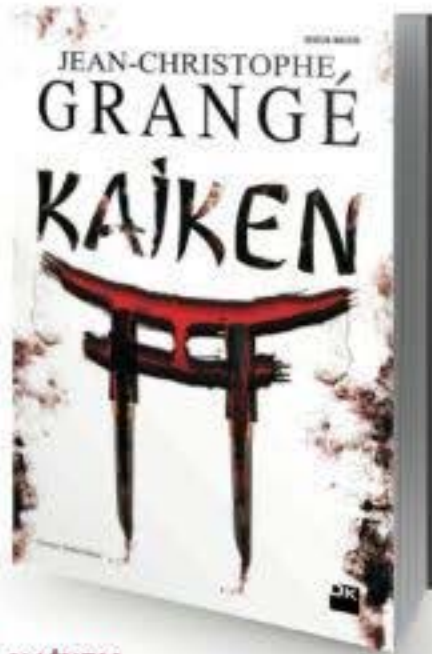
Tabii romanın merkezinde bir de hamile kadınlardan nefret eden ve bebekleri yakan sapık bir katilimiz var. Hakkında

okumaya başladığımız andan itibaren katil olduğundan şüphe etmediğimiz bir kahraman bu. Başkomiser Passan'ın baş düşmanı olan bu katilin adı Guillard, ama kimdir bu katil ve gerçekten sapık biri midir, yoksa masum mudur onu burada aydınlatmayıp Grangé okumanın o karanlık keyfine bırakmak gerekiyor. Üç kahramandan bahsettik; polisimiz Passan, onun eşi Naoko ve şüpheli sanık Guillard. Ancak adını anmadığımız bir kahraman daha var. Sayfalar ilerledikçe karşımıza çıkan ve sözünü ettiğimiz tüm ayrıntıları kendinde birleştirip macerayı bütüne kavuşturan sürpriz bir kahraman bu.

Diğer romanlarıyla karşılaştırıldığında, çok yüksek bir temposu yok *Kaiken*'in. Ancak meraktan, elden bırakmak da istemiyor insan okurken. Grangé'nin önceki romanlarının çoğunun filmini de izledik, ancak romandaki girift yapı çok da iyi yansıtılamıyordu bu uyarlamalarda. Bir şeyler eksik kalıyordu adeta. *Kaiken* ise sinemaya uyarlanması daha kolay, daha düz bir kurguya sahip diğer eserlere göre. Bu da Grangé'ye karşı, ayrı bir eleştiri konusu olabilir. Yüksek tempoda yazan, ardı ardına çoksatar yapıtlar veren yazarlara getirilen eleştirilere maruz kalabilir Fransız yazar. Ancak romanın öyle bir atmosferi var ki, yazarın kim olduğunu bilmeseniz de, önceki Grangé romanlarını okuduysanız bu romanı Grangé'nin yazdığına iddiaya girebilirsiniz. Bu bir yazarın edebi tutarlılığını, imzasını gösteren olumlu bir özellik midir yoksa yaratıcılığının karşısında bir duvar olarak mı değerlendirilmesi gerekir, ona okurlar karar verecek. ■

Kimdir bu katil ve gerçekten sapık biri midir, yoksa masum mudur onu burada aydınlatmayıp Grangé okumanın o karanlık keyfine bırakmak gerekiyor. (Görsel çalışma: Alan Rogerson)

KAİKEN
Jean-Christophe Grangé
Doğan Kitap
Çeviren: Tankut Gökçe

BİR DETAYLAR MANZUMESİ

*“Yaşar Kemal nasıl
bir basit doğa olayını
sayfalarca betimliyorsa,
Mo Yan da öyle yapıyor.”*

Son yıllarda en çok tartışılan Nobel Edebiyat Ödülü sahibi, Bay Mo Yan, yani Bay “Konuşma” oldu. Bay Konuşma’nın eleştirildiği, tartışıldığı nokta ise edebi üretiminden ziyade Çinli rejim muhalifleri hakkında konuşmaması, politik tavrı. Türkiye’de bizler ise konuşacak bir şey bulamadık, zira Mo Yan’ı duymamıştık bile. Neyse Can Yayınları sayesinde artık ucundan kıyısından konuşmaya başlayabiliriz, zira *Kızıl Darı Tarlaları* kitapçı raflarında arzı endam eyledi.

Mo Yan hakkında bilgi edinmek isteyenler, Melisa Kesmez’in *SabitFikir*’in Kasım 2012 tarihli 21. sayısındaki “Yeni Başlayanlar İçin Mo Yan” başlıklı yazısını okuyabilirler; biz elimizden geldiği kadarıyla kitaba eğilmeye çalışalım.

Mo Yan, *Kızıl Darı Tarlaları*’nın ilk bölümünü bir öykü olarak tasarlar ve bir dergide yayımlar. Sonrasında dört bölüm daha yazar, bunlar da ilk olarak dergilerde yayımlanır. 1987’de ise tamamı kitap olarak basılır. Yönetmen Zhang Yimou, daha roman yayımlanmadan okuduğu, etkilendiği öyküyü filme çekmek istediğini Mo Yan’a belirtir. Romanın kitap olarak yayımlanmasıyla aşağı yukarı eşzamanlı olarak filmi de gösterime girer; 1987’de Berlin’de Gümüş Ayı’yı alır. İngilizce çevirisi ise 1993’te *Red Sorghum: A Novel of China* başlığıyla yayımlanır.

Kızıl Darı Tarlaları, İngilizce başlığının da ifade ettiği gibi bir tür XX. yüzyıl Çin tarihi gibi okunabilir. Ama bir tür mikro tarih elbette. Gaomi Kuzeydoğu Bucağında üç kuşağın öyküsü. Anlatıcımız birinci tekil şahıs diliyle ninesi, dedesi, babası, ikinci ninesi ve bucağındaki,

Anlatı çok fazla yerellikle dolu. Anlatının gerçek anlamda algılanabilmesi için adeta Çindeki her otun, böceğin, kuşun, doğa olayının, geleneklerin, takvimin vs yerel kültürdeki anlam ve önemini bilmek gerekiyor. (Görsel çalışma: Olivia Xu)

köylerdeki diğer insanların öykülerini anlatıyor. Elbette döneme damgasını vuran Japon işgali, Çinlilerin Japonlara direnişleri başrolde. Mo Yan’ın da vurguladığı gibi seçtiği anlatı yöntemi (yani torunu hem anlatıcı hem de her şeyi bilen tanrı yazar olarak konumlandırmak) konuya her açıdan yaklaşmasını sağlıyor.

Kızıl Darı Tarlaları’nın anahtarı Mo Yan’ın şu sözlerinde gizli: “Yaşlılardan peri masalları, efsaneler, savaş anıları ve tarihi öyküler dinleyerek büyüdüm. Bunlar benim yazımın kaynağını oluşturdu, hepsini romanlarıma koyuyorum. (...) Eğer bir yazar olmasaydım bu hikayeleri lüzumsuz bulabilirdim elbette. Ama bir yazar olarak inanılmaz derecede değerli ve önemliler benim için. Sanırım benim romanlarımdan başkalarından çok farklı

Nobel jürisinin açıklamasında, ödül için Mo Yan'ın seçilmesindeki en önemli kriterlerden birisi olarak romanlarındaki "kara mizah" gösteriliyordu. (Görsel çalışma: Esgar Acelerado)

olmasının temel nedeni bu. Klasik romanlar, öyküler okuyarak büyüseydim, Mo Yan olamazdım." Bu durum Çin kültürüne yabancı bizim gibi okurlar için bir handikap teşkil ediyor. Anlatının hem biçimi hem de içeriği çok fazla yerellikle dolu. Anlatının gerçek anlamda algılanabilmesi için adeta Çindeki her otun, böceğin, kuşun, doğa olayının, geleneklerin, takvimin vs yerel kültürdeki anlam ve önemini bilmek gerekiyor. Okuyucu romandaki olayları, kişisel ilişkileri, insan davranışlarını yerli yerine oturtacak kültürel ve folklorik arka planın hissiyatından ve bilgisinden uzaksa, anlatı o okuyucu için zorunlu olarak kuru, tatsız, sıkıcı hale gelebilir kolaylıkla. Bundan da öte Çincenin bir dil olarak özellikleri, Mo Yan'ın da özellikle folklorik, geleneksel bir dil kullanması ayrı bir bariyer oluşturuyor.

Sanıyorum, eğer başka kitaplarını da yayına hazırlıyorlar ise, bu kitabı çıkış kitabı olarak seçmekle Can Yayınları tercihi doğru kullanmamış. Nobel jürisinin açıklamasında, ödül için Mo Yan'ın seçilmesindeki en önemli tercihlerden birisi olarak romanlarındaki "kara mizah" belirtiliyordu. *Kızıl Dari Tarlaları*'nın bu çerçevede değerlendirilebileceğini zannetmiyorum. Kara mizah Mo Yan'ın sonraki romanlarında ve zaman içinde gelişen ve adeta Kafkaesk bir atmosfer niteliği kazanan bir özellik. O romanlarda yerellik ve folklorik özellikler de bu kitaba göre daha az. Dolayısıyla başka bir romanın ilk kitap olarak seçimi okuyucuyu Mo Yan'a ısındırmak açısından daha doğru bir tercih olabilirdi. Bu romanın ortalama okuyucu kitlesinin önemli bir bölümü tarafından bitirilebileceğini zannetmiyorum. Çok başarılı bir çeviri olduğu söylenmesine rağmen İngilizcesinin de Amazon okur kitlesinden aldığı beğeni notunun düşüklüğü, aynı sorunun onlar için de geçerli olduğunu gösteriyor.

RABELAİSYEN BİR DÜNYA

Mo Yan'ın bu romanı panoramik bir çerçeve içerisinde Rabelaisyen (Gargantua) bir dünya kuruyor. İnsanların, hayvanların her türlü biyolojik işlevlerinin sergilenmesi, canlı canlı derilerin yüzülmesi, kesilmeler, biçilmeler,

"Yaz geldi, şöyle beni her zamanki hayatımdan çıkarıp, başka bir dünyaya götürecek keyifli, akıcı bir roman istiyorum," diyorsanız, pek tavsiye etmiyoruz.

kan fışkırmaları, efsaneler, doğanın mucizeleri anlatının temel izleklerinden birisi. Romanın kimilerince en çok beğenilen yönlerinden birisi bu konudaki canlı betimlemeleri. Mo Yan, filmin başarısında kitapta var olan şehvet nüvesinin üzerine gidilmesinin ve cinselliğin fazlasıyla öne çıkarılmasının rolü olduğunu belirtiyor. Yerelliği kullanımı açısından çok benzer bir kulvarda yer aldığını düşünebileceğimiz Yaşar Kemal nasıl bir basit doğa olayını sayfalarca betimliyorsa, Mo Yan da öyle yapıyor. Roman bir detaylar manzumesi, basit detayların şiiri gibi. Ama bu şiirden estetik bir zevk alabilmek için işte Çin kültürü ile yakın bir tanışıklık gerekiyor; bu da haliyle bizde olmadığı için bir süre sonra sıkıntı vermeye başlayabiliyor.

Anlatı düz bir çizgi izlememiş, araya sonradan bazı kahramanların öyküleri girebiliyor. Sürekli "-miş'li geçmiş zaman"ın kullanılması Çince nasıl bir etki yaratıyor bilinmez ama Türkçede yansıması pek mükemmel değil. İlk bölüm diğer bölümlere göre daha sıkıcı, Mo Yan sonraki bölümlerde açılıyor ve daha keyifli bir anlatı haline dönüşüyor. Eğer ilk bölüm bitmeden sıkılmaya başlarsanız biraz sabrediniz, belki sonraki bölümler romanın sonunu bulmanıza yardımcı olabilir.

Benzer yapıdaki romanların değerlendirilmesinde hep olduğu gibi, Mo Yan'ın bu romanının da, bünyesinde her türlü farklı estetik ve kültürel birikimi barındıran okuyucu kitlesi içinde çok

beğenen bir azınlığın yanı sıra, bir daha eline Mo Yan almamaya karar veren bir başka azınlığı da ortaya çıkaracağı aşikar. Çoğunluk ise sanırım Mo Yan'ın romancılığı konusunda karar vermek için diğer kitaplarının çevirilerini bekleyecek. Edebiyatla daha profesyonelce ilgilenen okurlar bir kenara, "Yaz geldi, şöyle beni her zamanki hayatımdan çıkarıp, başka bir dünyaya götürecek keyifli, akıcı bir roman istiyorum," diyorsanız, pek tavsiye etmiyoruz. ■

MO YAN KIZIL DARI TARLALARI

KIZIL DARI TARLALARI

Mo Yan

Can Yayınları

Çeviren: Erdem Kurtuldu

Joji, karşısındaki metamorfoz mucizesini hazmedemeyip eleştirdiği geleneksel toplumun bireylerine benzemeye başlıyor. (Görsel çalışma: Jorge Mascarenhas)

"Zengin bir adam olsaydım bile dış görünüşüme ilişkin tam bir özgüven duygusuna sahip olamazdım. Yalnızca bir metre elli santim boyunda biriyim, tenim koyu renk ve dişlerim öne doğru çıkıntılı." (s. 76)

Herkes bir başkası olmak ister. Bir yanlışlık, eksiklik, hastalık değil bu. Tamamen insani, olası, bazen kaçınılmaz bir dürtü belki. Kısalar uzun olmak ister, kıvrıcıklar düz saçlı. Bizim gibi nice az gelişmiş toplumlar "Batılı" olmak ister, Batılılar "egzotik". Yaşı kemale erenler genç olmak ister, çocuklar büyümek. Çoğunluğun oyuyla seçilmiş iktidar, diktatör olmak ister, küçük burjuvalar devrimci. Züğürtler zengin olmak ister, muktedir olmak ister, mutlu olmak ister. Zenginler bunların çoğunu parayla satın alınabilir hale getirmeyi becerir. *Naomi* böylesi bir değişim arzusunun romanı. Bir adam, bir kadın, koskoca bir toplum bir başkası olmaya çalışıyor.

Hiç kolay değil elbette. Dönüşüm hayalini neticede gerçekleştirebilen, kararlı, plan program yapan, altyapısı sağlam, ayakları yere sıkı basan adam olmuyor. Tam tersine uçarı, cahil, tabansız (belki omurgasız), hava gibi uçucu, ahlak, değer, norm tanımayan kadın oluyor. Zira hayalini kurduğumuz değişim, çoğunlukla arkaya bakmamak demek; durmadan ilerlemek, uzaklaştığın ölçüde kendini terk etmek demek. Herkesin harcı değil Naomi olmak.

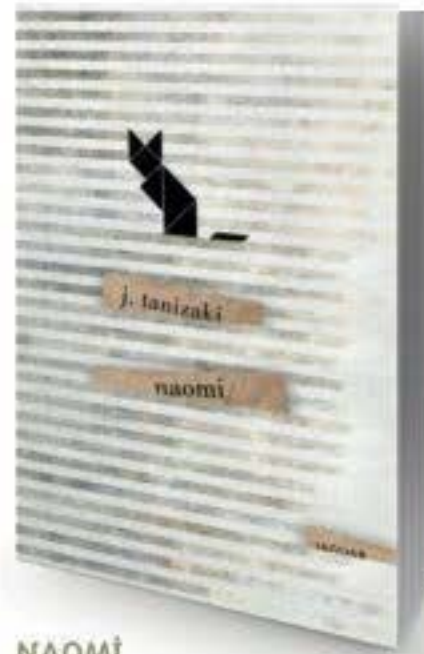
DEĞİŞMESİ TEKLİF DAHI EDİLEMEZ Mİ DEDİNİZ?

Anlatılan dışsal, eski ya da yabancı bir hikaye değil. Her an tecrübe edebileceğiniz, zamansız, insana dair bir ihtimal. Başka bir deyişle, iyi bir roman.

Bir anlamda birbirlerinin kollarında değişime uğruyorlar, ama düşlediği ideale ulaşan sadece Naomi oluyor. Joji ise karşısındaki metamorfoz mucizesini hazmedemeyip, eleştirdiği geleneksel toplumun

bireylerine benzemeye başlıyor. "Normal" bir evlilik hayatının hayalini kuruyor, klasik bir Japon evi alıp, bir hizmetçi ve aşçı tutmayı düşünüyor, kıskançlaşıyor, çocuk sahibi olmanın ilişkiyi kurtaracağını zannediyor.

"İnsanlar hep ilerleme ve başarıdan bahseder, ancak Tokyo'ya gidip boş ve anlamsız bir yaşam sürmek ne ilerlemeydi, ne de başarı... Taşralı biri en çok taşraya yakışırdı. Memleketime geri dönüp bu toprakları daha yakından tanıyacaktım." (s. 226).

NAOMİ

Jun'ichiro Tanizaki

Jaguar Kitap

Çeviren: İker Özünlü

Hayalini kurduğumuz değişim, çoğunlukla arkaya bakmamak demek; durmadan ilerlemek, uzaklaştığın ölçüde kendini terk etmek demek. Herkesin harcı değil Naomi olmak. (Görsel çalışma: Vector Art)

Naomi'nin iradesi tüm bunları yarı yolda bırakıyor bırakmasına ama esas mesele Joji'nin kadına ayak uyduramadıkça her seferinde daha şiddetli tökezlemesi. Tüm ilişkiyi son derece mecazi bir biçimde anlatan dans sahnesi gibi. Joji dansa yön veremediği gibi, Naomi'nin adımlarını takip edemez hale geliyor, buna bir de pistin yeni cilalanmış yüzeyi eklenince kendini iki seksen (aslında sadece 1.58) yerde buluyor! Hem de defalarca...

İNSANA DAİR ZAMANSIZ BİR İHTİMAL

Güçlü olanın suçlu, zayıf olanınsa masum bir kurban olduğunu düşünme eğilimimiz vardır. Halbuki her ilişkide, ilişkinin farklı safhalarında, kim güçlü, kim zayıf teşhis etmek o kadar kolay değildir. O yüzden romanın başında daha yaşlı, eğitilmiş, zengin, iş sahibi Joji'nin, çocuk yaşta, fakir, ailesi hayatta olmasına rağmen kimsesiz Naomi'yi suistimal ettiği (ya da çok yakında edeceği) varsayımı baskın çıkıyor. Oysa Naomi'nin zayıflığı agresif bir zayıflık, her seferinde güçlü görünen Joji'yi istediği yönde hareket etmeye ikna ediyor. Joji, genç kadın özgüven kazansın diye küçük ödünler verirken, gitgide kendine güvenini yitiriyor, kadına hayranlığı ölçüsünde zayıflıyor, ta ki artık güçlü olmayana kadar.

"Bu gecenin Naomi'si özlemi çekilen, hayran olunası değerli bir taşı... Bu yeni Naomi'nin önünde benim gibi bir adam ancak diz çöker ve tapınırdı. O beyaz parmak uçları bana hafifçe dokunacak bile olsa, sevinç duymak yerine sarsıla sarsıla titrerdim herhalde." (s. 235).

Hikaye ana hatları itibarıyla, biraz *Yaprak Dökümü*'nde Şevket'in önlenemez bir istikrarla Batılılaşan karısı Ferhunde karşısındaki ezikliğini biraz da *Lolita*'da kerli ferli profesör Humbert Humbert'in her halini mükemmel, pirüpak bulduğu, henüz 12 yaşındaki Dolores Haze karşısında çocuklaşmasını hatırlatıyor. Ama söz konusu olan basit bir karakter ya da olay örgüsü benzerliğinden çok fazlası. Tanizaki'nin büyük başarısı (keza Nabokov'un) iki insan arasındaki bu eşitsiz ilişkiyi, hayranlığı, hatta tahakkümü varoluşsal bir noktadan irdeleyebilmesi. Bu yönüyle anlatılan dışsal, eski ya da yabancı bir hikaye değil. Her an tecrübe edebileceğiniz, zamansız, insana dair bir ihtimal. Başka bir deyişle, iyi bir roman. ■

Sabit Fikir'e ulaşabileceğiniz kitabevlerinden bazıları...

Hayalkurdum Kitabevi

1408 Sok. No: 1 Alsancak **İZMİR**

0 532 515 88 15

burcay@hayalkurdum.com

Baran Kitabevi

Yeraltı Çarşısı No: 36 Merkez **TUNCELİ**

0 428 212 51 23

baran_kitap@hotmail.com

Tarihçi Kitabevi

Moda Cad. No: 104/A 34723
Kadıköy **İSTANBUL**

0 216 418 68 86

tarihcikitabevi@gmail.com

Sabit Fikir, Prefix ile toplam 1756 kitapçıda!

prefix

Kitap ve Kültür Sektörü İç Portalı

www.prefix.com.tr

Modern hayattan ve şehirden kaçıp, doğanın sözünü dinleyen insanların uyum içinde yaşadığı bir dağ köyüne yerleşen doktorun gözünden anlatılıyor *Büyülenme*. (Görsel çalışma: Alexandra Ball)

“Hermann Broch’un ‘hayatımın anlamı bu eserde’ diye nitelediği *Büyülenme*, aslında yazarın felsefe, edebiyat ve kalıcılık konusunda bize bıraktığı bir veda notu.

Geçen yıl edebiyat okurunun bir everesti vardı. Hermann Broch’un çevrilemez denen romanı *Vergilius’un Ölümü* bütün heybetiyle karşımızdaydı. Ahmet Cemal’in kırk yıllık bir emekle Türkçeye kazandırdığı bu roman, “Oku beni!” diye meydan okuyordu. Broch’u, bir XIX. yüzyıl biçemi olan romanı tanınmayacak bir şekilde dönüştüren modernist gelenek içinde gören Hannah Arendt, artık okurun yeni romanın sorunsallığını anlamak için kendini neredeyse tamamen adanması gerektiğini söyler. Eğlendiren, öğreten, tavsiye veren bu ulaşılabilir sanat bir anda zorlaşmış, içrekleşmiştir. Okurun, pasif kalarak merak ve hayranlık duyması artık olası değildir. Yazarın gerçeği bozması ve farklı anlamlar yükleyerek yeniden kurması, okurdan, yaratıcı sürece eşdeğer bir düşünce süreci talep eder.

Kullanılan dil, şiir ve felsefe arasında salınırken, bu yeni romanın kaderi de, şiir ve felsefe okuru gibi az ama öz bir okur kitlesini çekmesi olacaktır.

BİTMEMİŞ ROMAN

Arendt’in söz ettiği, romanın ve yazarın geçirdiği büyük değişimin, üç farklı müsvedde olarak yazılmış, yazması yıllar sürse de bitmemiş bir romandan daha iyi bir tanığı olabilir mi? Bu bitmemiş roman, Broch’un *Büyülenme*’si. *Büyülenme*’yi yazmaya 1935’te başlıyor Broch, dağ romanım (Bergroman) ya da dini romanım diye tanımlıyor projesini. İlk taslak tamamlandıktan sonra, tekrar yazarak önemli bir bölümünü değiştiriyor. Ancak bu dönemde edebiyatın hayattaki değerini sorgulamaya başlıyor, kuşkuculuğu o kadar artıyor ki, yaratıcı ve düşünsel her gayretin gereksiz ve etkisiz olduğuna inandığı bir karamsarlığa sürükleniyor. Nazizim yükseldikçe, yiten değerlerin, yaşamda sanata bir yer bırakmayacağını düşünüyor. 1937’de *Büyülenme* üzerine çalışmayı bırakıp politik makalelere yöneliyor. Edebiyatın ölümüne lirik bir ağıt olan *Vergilius’un Ölümü* işte bu dönemin ürünü.

Broch, Naziler tarafından bir sürelğine tutuklanır ama ABD’ye kaçmayı başarır. Hayatının son döneminde, biraz da para için, tekrar *Büyülenme*’yi ele alır. Öldüğünde

BÜYÜLENME

Hermann Broch

İthaki Yayınları

Çeviren: Süheyla Kaya

geride, bitiremediği müsveddeler kalır. Oğlu ilk tamamlanmış versiyona, ikinci versiyondan bölümler ekleyerek kitabı İngilizceye çevirir. *Büyülenme*, Broch'un bitmemiş romanı olduğu için, merkezi hikayesi bir mesel kadar basit olduğu için ve bir alegori olduğu için yeni yazılmış gibi. *Büyülenme*'nin bitmemişliği, Broch'un hayalgücünün felsefi bir karmaşanın içinde nasıl yol aldığını gösteriyor bize. Uzun ama nefes nefese koşturmayan cümlelerle, ürkütücü

masalsı bir atmosfer içinde, son derece gerçekçi bir kitle psikolojisini anlatan teolojik bir felsefe problemi *Büyülenme*. Bir yandan roman karakterlerinin birbirini manipüle etmesi kurgulanırken, okur da bu manipülasyonu çözmeye koşullandırılıyor. Bir günlük formunda başlayan, anlatıcının okura rehberlik ettiği lirik anlatım, yer yer içe dönük hesaplaşmalarla yolu uzatıyor.

Modern hayattan ve şehirden kaçıp, doğanın sözünü dinleyen insanların uyum içinde yaşadığı bir dağ köyüne yerleşen doktorun gözünden anlatılıyor *Büyülenme*. Anlatıcı, bilimle donatılmış bir gözlemcidir. Köye Marius Ratti adında bir gezgin gelir ve fikirleriyle köydekilerin gizli kalmış umut, istek ve çıkar hırslarını manipüle etmeye başlar. Söyledikleri mantıksız ve çelişkili olsa da, köylüler, kitle psikolojisiyle yalanlara inanmaya hazırdır: "Beni sevebilmen için benden nefret et." Önce teknolojiyi ve makineleri kötüler Ratti. Erkin, toprağın efendisi erkekte olduğunu, içinde altın madeni barındıran dağın dize getirilmesi gerektiğini savunur. Görünürde paganist ve mistik düşünceler, "doğal" masumiyetlerinin ardında, insanları ilkel ve içgüdüsel bir barbarlığa sürükler, bir genç kızın kurban edilmesiyle doruklanır. Bu, aynı zamanda Ratti'nin etrafında topladığı "askerlerin," köyün anaerkil ve iyicilliğini tinselikte bulmuş eski yapısını temsil eden Gisson Ana'ya karşı zaferidir. Ratti'nin romanın sonunda köyün yönetimine seçilmesi, gelecekteki bütün faşist liderlerin yalan söyleyeceği ve halkı ilkel ve içgüdüsel davranışlara güdümleneceğinin garantisi, tarihi bir kehanet gibi. Seçtiği figürlerin roman kahramanından daha çok tipler olduğunu söylüyor Broch: "Edebiyatın konuları insanın en basit temel düşünceleridir. Gerçek edebiyatın figürleri her zaman herkeştir ve her gerçek edebiyat bu nedenle tipik insan figürlerini yaratır." Marius Ratti Hitler'dir, Wenzel onun Goebbels tipli yardımcısıdır, Wetchy Ailesi de Yahudileri temsil eder.

NAZİZME VE MANTIKSAL POZİTİVİZME KARŞI

Büyülenme'nin yazıldığı dönemi, Broch'un yaşamının faşizmle altüst oluşunu göz önüne alırsak, evet bir Nazizm alegorisidir roman ve Nazizm bir kitle psikolojisi olgusu olarak teşhis koymaktadır. Ancak *Büyülenme*'yi sadece tarihsel konjonktürü tespit eden bir roman olarak değerlendirmek haksızlık olur. Aynı zamanda, felsefede Viyana Çevresi'nin savunduğu mantıksal pozitivizme karşı çıkışıdır Broch'un. Teolojinin ve metafiziğin iddia edildiği gibi anlamsız ve etkisiz olmadığını, felsefenin sadece düşüncenin düzenlenmesine indirgenemeyeceğini ispatlamaya çalışır. "Dinsel olana yaklaşan ve açıklamaya çalışan her edebiyat eseri mitolojik düşünceye el atar," diyor Broch ve *Büyülenme*'yi, mitolojiye "el atmış" diğer modernist kanonun önemli eserleri Joyce'un *Ulysses* ve Mann'ın *Doktor Faustus*'una yakınlıştırıyor. Broch'un "*hayatımın anlamı bu eserde*" diye nitelediği *Büyülenme*, aslında yazarın felsefe, edebiyat ve kalıcılık konusunda bize bıraktığı bir veda notu.

Broch, *Die Schuldlosen* (Suçsuzlar) adlı romanının sonsözünde, sanatı iki kavram üzerine kuruyor: ayna ve nefes. Sanat mimetiktir, doğaya ve yaşama bir ayna tutar, kendimizi görüp davranışlarımız üzerine düşünelim diye. Sözlü sanat, roman da buna dahildir, bir nefes ya da rüzgarla, zamandan zamana, diyardan diyara ulaşan ve yeniden başka bir sanata dönüştürmek üzere ilham veren bir tohumdur. Bu da aslında yazının başında Hannah Arendt'in okurdan beklediği, yaratıcı sürece eşdeğer bir düşünce sürecine davet değil mi? Belki de okurun zor kitapları sevmeden önce onlardan nefret etmesi gerekiyor. ■

“DİRENİŞÇİLERE” VE ONLARA DİRENENLERE...

**“O üç-beş ağaç
yüzünden memleketin
tüm sokaklarında 70
yaşındaki teyzelerden 23
yaşındaki gençlere kadar
herkes tarih yazdı.**

Siz tarih yazdınız! Ben onu okuyorum... İştahla okuyorum...
(Görsel çalışma: Maggie Lochtenberg)

Kaç gündür yazmakla yazmamak, yazmak ama nasıl yazmak sorusuyla boğuşuyorum. İki “uyduruk” roman yazdım. Yıllardır gazete, dergi “köşe”lerinde yazıyorum ama böyle neyi nasıl yazacağımı bilmediğim günler yaşamadım. Gündemimiz malum, e ben de malumunuzum. Çoğunlukla burada tatlı sert yazdım. Sağ gösterip sol vurdum sandım. Gündemin merkezinde arızalı bulduğum ne varsa, kendime bir muhatap edip onların gözüne, zihnine kitapları uzattım. Cahil Paul Auster’dan kürtaja, Uludere’den akıl adamlara, vicdandan adaletle, düşünce özgürlüğünden Cumartesi Anneleri’ne kadar birçok memleket meselesini mesele edindim. “Ama sen de hep eleştiriyorsun, yettin artık,” diyenler de oldu, “Hep böyle yazsan ya,” diyen de... Bence hepsini unutun, ben unuttum çünkü. Tüm yıl boyunca okullara gidip gençlerle söyleşi yaptım. Onlara da söylemişim, “Benim kuşağım apolitik yetişti ama sizin de bizden geri kalır bir yanınız yok. hiçbir şeyden haberiniz yok. Yapmayın çocuklar! Ülkede neler olduğuna bir bakın, neler olacağı sizin elinizde olacak,” diye... Şu an utanıyorum bunları yazarken... Gezi Parkı Olayları sayesinde boyumun ölçüsünü aldım.

Üç beş ağaçla birlikte çoğunluğu gençlerden oluşan dünyanın en güzel halk hareketi beni ters köşeye yatırdı. Şu an o yattığım yerden yazıyorum. Bir yandan da gülüyorum, çünkü en güzel yanıtı kıvrak zeka ve muhteşem bir mizah anlayışıyla veren gençler gördüm. Duvarlarda, pankartlarda gördüğüm o muazzam sloganları, yaratıcı cümleleri ben hiçbir kitapta okumadım. Sadece komik değillerdi, parlak akıllardan çıkmış muhteşem cümlelerdi... İlk kez gaz bombası ve TOMA’yla tanıştınız, sırtınız tazyikli sudan kızardı belki ama şahane bir şey yaptınız. Sizinle birlikte, sizden

yaşça büyük ama yıllardır sadece sofralarda memleketi kurtarmaya çalışanlar da ayaklandı. Benim gibi karanlık kuşağın umutsuzları da şaşkınlıktan ve sevinçten ne yapacağını bilemedi. Şimdi ben, sanki çok biliyormuşum gibi size nasıl bir okuma listesi yapayım? Siz tarih yazdınız! Ben onu okuyorum... İştahla okuyorum...

VE DİRENENLERE

Direnen dediysem aslında demek istediğim günlerdir olan biteni anlamamak için direnenler. Duvarlarda yazanları, meydanlarda söylenenleri, mektupları, olaylarda hayatını kaybeden sivil ve görevlilere yakılan ağıtları duymayanlar. Size de diyecek bir şey yok. “Onları anlamadıysanız alın bunları okuyun belki anlarsınız,” diye önereceğim kitap yok. Çünkü henüz yazılmadılar, ama unutmayın ki o üç beş ağaç yüzünden memleketin tüm sokaklarında 70 yaşındaki teyzelerden 23 yaşındaki gençlere kadar herkes tarih yazdı. Tavalara tencerelere vuran çatallar kaşıklar tarih yazdı. Baskı ve yalanı o kaşık ve çatallarla yemeyi reddettiler. Siz şimdi onları okuyorsunuz. Okumuyor gibi yapsanız da okuyorsunuz! Anlamıyor gibi yapsanız da anlıyorsunuz! E bu da yeter size...

DİRENE DİRENE...

Şu an bu satırları Gezi Olayları’nın yirminci gününde yazıyorum. Çok kızgınım ama yazmayacağım. Şimdi, burada yazmayacağım. Okuma Listesi sonsuza dek sürecek bir geziye çıkıyor. Mutlaka sizin okuduklarınızla yazarının okudukları aynı gezi sırasında çarpışıp gülüşecekler. Edebiyat, kitaplar ve yazarları arasında “gezi”nmeye devam edeceğiz. ■